

Utgiftsområde 4

Rättsväsendet

Utgiftsområde 4 – Rättsväsendet

Innehållsförteckning

| | | |
|--------|---|----|
| 1 | Förslag till riksdagsbeslut | 3 |
| 2 | Rättsväsendet | 5 |
| 2.1 | Utgiftsområdets omfattning..... | 5 |
| 2.2 | Utgiftsutveckling..... | 6 |
| 2.3 | Mål för utgiftsområdet..... | 7 |
| 2.4 | Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder..... | 7 |
| 2.5 | Resultatredovisning..... | 8 |
| 2.5.1 | Utvecklingen av brottsligheten, tryggheten och förtroendet för rättsväsendet..... | 8 |
| 2.5.2 | Flödet i rättskedjan..... | 16 |
| 2.5.3 | Dömande verksamhet..... | 25 |
| 2.5.4 | Brottsförebyggande arbete..... | 27 |
| 2.5.5 | Stöd till brottsoffer..... | 31 |
| 2.5.6 | Utveckling av rättsväsendets kostnader | 33 |
| 2.6 | Regeringens bedömning av måluppfyllelsen | 35 |
| 2.6.1 | Brottsutvecklingen och flödet i rättskedjan..... | 35 |
| 2.6.2 | Dömande verksamhet..... | 36 |
| 2.6.3 | Brottsförebyggande verksamhet | 37 |
| 2.6.4 | Stödet till brottsoffer..... | 37 |
| 2.7 | Återrapportering av vissa tillkännagivanden som gäller rättsväsendet..... | 38 |
| 2.8 | Politikens inriktning | 51 |
| 2.8.1 | Fortsatta förstärkningar av rättskedjan | 51 |
| 2.8.2 | Åtgärder för att förebygga brott och stödja brottsutsatta..... | 53 |
| 2.8.3 | En utvecklad straffrätt och effektivare verktyg..... | 55 |
| 2.8.4 | Insatser för att möta den tekniska och samhällsliga utvecklingen..... | 56 |
| 2.9 | Budgetförslag..... | 58 |
| 2.9.1 | 1:1 Polismyndigheten..... | 58 |
| 2.9.2 | 1:2 Säkerhetspolisen..... | 60 |
| 2.9.3 | 1:3 Åklagarmyndigheten..... | 61 |
| 2.9.4 | 1:4 Ekobrottsmyndigheten..... | 62 |
| 2.9.5 | 1:5 Sveriges Domstolar..... | 63 |
| 2.9.6 | 1:6 Kriminalvården..... | 65 |
| 2.9.7 | 1:7 Brottsförebyggande rådet | 67 |
| 2.9.8 | 1:8 Rättsmedicinalverket..... | 68 |
| 2.9.9 | 1:9 Brottsoffermyndigheten..... | 69 |
| 2.9.10 | 1:10 Ersättning för skador på grund av brott | 70 |
| 2.9.11 | 1:11 Rättsliga biträden m.m. | 71 |
| 2.9.12 | 1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m..... | 72 |
| 2.9.13 | 1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar..... | 73 |
| 2.9.14 | 1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete..... | 74 |
| 2.9.15 | 1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden | 75 |
| 2.9.16 | 1:16 Domarnämnden | 76 |
| 2.9.17 | 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering..... | 77 |

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2022 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt tabell 1.1.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2022 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

| | |
|--|-------------------|
| 1:1 Polismyndigheten | 32 985 967 |
| 1:2 Säkerhetspolisen | 1 828 382 |
| 1:3 Åklagarmyndigheten | 1 942 249 |
| 1:4 Ekobrottsmyndigheten | 855 674 |
| 1:5 Sveriges Domstolar | 6 632 674 |
| 1:6 Kriminalvården | 12 162 399 |
| 1:7 Brottsförebyggande rådet | 177 371 |
| 1:8 Rättsmedicinalverket | 552 653 |
| 1:9 Brottsoffermyndigheten | 43 962 |
| 1:10 Ersättning för skador på grund av brott | 200 953 |
| 1:11 Rättsliga biträden m.m. | 3 915 857 |
| 1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. | 39 987 |
| 1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar | 19 174 |
| 1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete | 70 157 |
| 1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden | 24 804 |
| 1:16 Domarnämnden | 9 823 |
| 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering | 226 900 |
| Summa anslag inom utgiftsområdet | 61 688 986 |

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

| Anslag | Beställningsbemyndigande | Tidsperiod |
|--|--------------------------|------------|
| 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering | 192 000 | 2023–2026 |
| Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet | 192 000 | |

2 Rättsväsendet

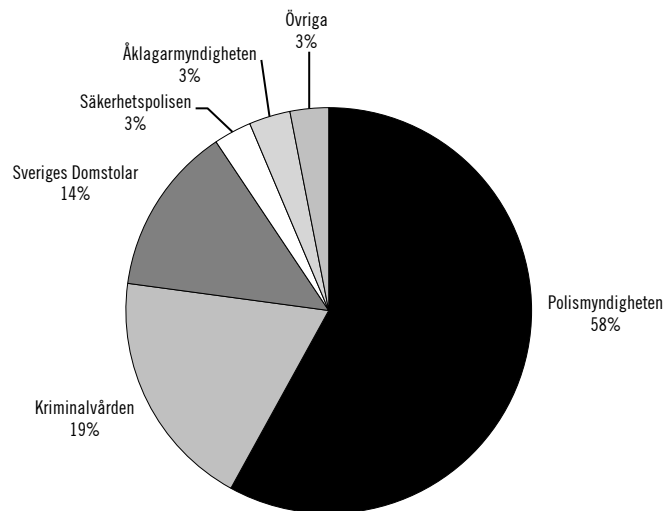
2.1 Utgiftsområdets omfattning

Huvuddelen av resurserna inom utgiftsområdet avser kriminalpolitiskt inriktad verksamhet. I övrigt är rättsväsendets verksamhet inriktad på att avgöra rättsliga tvister mellan enskilda och mellan enskilda och det allmänna samt att handlägga olika typer av ärenden. Den kriminalpolitiskt inriktade verksamheten syftar till att öka tryggheten, upprätthålla allmän ordning och säkerhet, förebygga brott, utreda brott, se till att den som begått brott lagförs, verkställa påföljder och rättsliga anspråk och ge stöd till dem som drabbats av brott. Utgiftsområdet innefattar myndigheter inom polisen och åklagarväsendet, Sveriges Domstolar samt Kriminalvården. Dessutom ingår Rättsmedicinalverket, Brottsförebyggande rådet (Brå), Brottsoffermyndigheten, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden och Domarnämnden.

Under 2020 fördelade sig kostnaderna mellan myndigheterna inom rättsväsendet enligt diagram 2.1.

Diagram 2.1 Kostnad per myndighet inom rättsväsendet 2020

Procentuell fördelning



Källa: Årsredovisningarna för rättsväsendets myndigheter 2020.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

| | Utfall 2020 | Budget 2021 ¹ | Prognos 2021 | Förslag 2022 | Beräknat 2023 | Beräknat 2024 |
|--|---------------|--------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| 1:1 Polismyndigheten | 28 798 | 30 988 | 31 265 | 32 986 | 35 146 | 35 503 |
| 1:2 Säkerhetspolisen | 1 588 | 1 740 | 1 699 | 1 828 | 1 848 | 1 872 |
| 1:3 Åklagarmyndigheten | 1 694 | 1 809 | 1 812 | 1 942 | 1 974 | 2 019 |
| 1:4 Ekobrottsmyndigheten | 743 | 775 | 785 | 856 | 903 | 938 |
| 1:5 Sveriges Domstolar | 6 138 | 6 471 | 6 446 | 6 633 | 6 913 | 7 175 |
| 1:6 Kriminalvården | 9 586 | 10 654 | 10 721 | 12 162 | 13 070 | 13 906 |
| 1:7 Brottsförebyggande rådet | 158 | 172 | 179 | 177 | 175 | 157 |
| 1:8 Rättshjälpverket | 470 | 510 | 506 | 553 | 573 | 578 |
| 1:9 Brottsövervakningsmyndigheten | 48 | 44 | 45 | 44 | 44 | 45 |
| 1:10 Ersättning för skador på grund av brott | 96 | 122 | 121 | 201 | 222 | 222 |
| 1:11 Rättsliga biträden m.m. | 3 407 | 3 651 | 3 629 | 3 916 | 2 386 | 2 386 |
| 1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m. | 106 | 95 | 95 | 40 | 40 | 40 |
| 1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar | 13 | 19 | 19 | 19 | 19 | 19 |
| 1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete | 57 | 68 | 63 | 70 | 109 | 130 |
| 1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden | 20 | 21 | 23 | 25 | 25 | 25 |
| 1:16 Domarnämnden | 7 | 10 | 10 | 10 | 10 | 10 |
| 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering | 95 | 244 | 163 | 227 | 181 | 265 |
| Äldreanslag | | | | | | |
| 2021 1.9 Gentekniknämnden ² | 5 | 5 | 5 | | | |
| Totalt för utgiftsområde 4 Rättsväsendet | 53 027 | 57 398 | 57 584 | 61 689 | 63 639 | 65 290 |

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Från och med budgetåret 2022 redovisas anslaget 1:9 Gentekniknämnden inom utg.omr. 16 Utbildning och universitetsforskning.

Tabell 2.2 Förändringar av utgiftsramen 2022–2024 för utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|---------------|---------------|---------------|
| Anvisat 2021¹ | 56 426 | 56 426 | 56 426 |
| Pris- och löneomräkning ² | 567 | 1 143 | 1 681 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | 4 696 | 6 070 | 7 183 |
| <i>varav BP22³</i> | <i>3 478</i> | <i>4 565</i> | <i>5 616</i> |
| Överföring till/från andra utgiftsområden | | | |
| Övrigt | | | |
| Ny utgiftsram⁴ | 61 689 | 63 639 | 65 290 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

⁴ Från och med budgetåret 2022 redovisas anslaget 1:9 Gentekniknämnden inom utg.omr. 16 Utbildning och universitetsforskning.

Tabell 2.3 Utgiftsram 2022 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

| | 2022 |
|----------------------------------|---------------|
| Transfereringar ¹ | 4 140 |
| Verksamhetsutgifter ² | 56 924 |
| Investeringar ³ | 625 |
| Summa utgiftsram | 61 689 |

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2020 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Mål för utgiftsområdet

Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och att öka människors trygghet. Målet för rättsväsendet är den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Rättssäkerhet innebär att rättsskipning och annan myndighetsutövning ska vara förutsebar och enhetlig samt bedrivs med hög kvalitet. Med rättstrygghet avses att enskilda personer och andra rättssubjekt ska vara skyddade mot brottsliga angrepp på liv, hälsa, frihet, integritet och egendom.

Målen är beslutade av riksdagen (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:JuU1, rskr. 1997/98:87).

Regeringens arbete ska även främja målen om jämställda, fredliga och inkluderande samhällen i linje med Agenda 2030.

2.4 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

För att bedöma måluppfyllelsen avseende riksdagens mål för kriminalpolitiken – minskad brottslighet och ökad trygghet – används följande indikatorer:

- upplevelse av trygghet enligt Nationella trygghetsundersökningen
- antal anmälda brott inom olika brottskategorier

- utsatthet för brott enligt Nationella trygghetsundersökningen.

Rättsväsendets mål, den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet, rör komplexa begrepp som är svåra att fånga i enskilda indikatorer. Såväl rättssäkerheten som rättstryggheten förutsätter dock ett välutvecklat och välfungerande rättsväsende, vilket kan belysas med information som mäter kvaliteten och effektiviteten i rättsväsendet. Sådan information redovisas också i resultatredovisningen. En viktig del av rättsväsendets resultat är att följa upp hur de brott som anmäls hanteras i rättskedjans olika delar. Sådan information, tillsammans med information om brottsförebyggande arbete och stöd till brottsoffer, redovisas också. Rättssäkerheten och rättstryggheten är beroende av människors förtroende för rättsväsendet. Förtroendet är en viktig förutsättning för att människor ska anmäla brott, delta i brottsutredningar och ställa upp som vittnen. För att mäta förtroendet för rättsväsendet används följande indikator:

- förtroende för rättsväsendet enligt Nationella trygghetsundersökningen.

Nationella trygghetsundersökningen (NTU) är en frågeundersökning som genomförs årligen sedan 2006 av Brå. Undersökningen riktar frågor om utsatthet för brott, upplevelse av trygghet samt förtroende för och erfarenheter av rättsväsendet till ett urval av personer mellan 16 och 84 år i befolkningen. År 2017 reviderades undersökningens metod, flera nya brottstyper infördes och urvalet utökades från 20 000 till 200 000 personer. För att möjliggöra jämförelser över tid har Brå genomfört nya beräkningar av resultat som publicerats före 2017. För motsvarande resultat före omräkningen, se tidigare NTU-publikationer. Den statistik som är individbaserad redovisas uppdelat på kön när sådan statistik finns och det är relevant i förhållande till det som redovisas.

2.5 Resultatredovisning

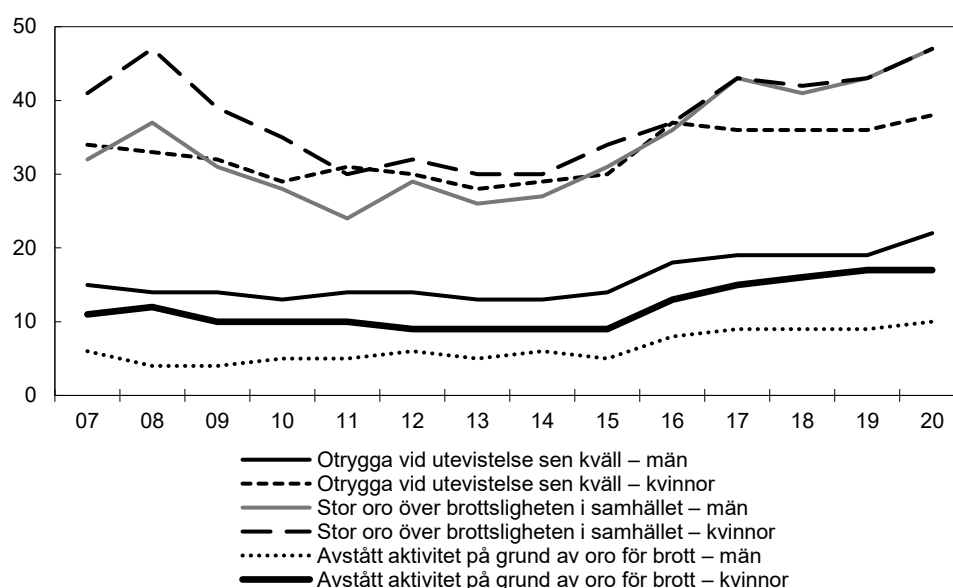
2.5.1 Utvecklingen av brottsligheten, tryggheten och förtroendet för rättsväsendet

Kvinnor mer otrygga än män

Att öka tryggheten är ett kriminalpolitiskt mål som rättsväsendets myndigheter, men även andra samhällsaktörer, bidrar till. NTU mäter flera olika aspekter av otrygghet, exempelvis otrygghet vid utevistelse en sen kväll i det egna bostadsområdet, oro över brottsligheten i samhället och om man avstått från någon aktivitet på grund av oro för att utsättas för brott. En majoritet av befolkningen uppger att de är trygga, men sedan 2016 har nivåerna av otrygghet varit något högre än åren dessförinnan. År 2020 uppgav 30 procent av befolkningen att de var otrygga vid utevistelse sent på kvällen. Det är en ökning med 2 procentenheter jämfört med 2019. Som framgår av diagram 2.2 upplever kvinnor generellt sett betydligt större otrygghet än män.

Diagram 2.2 Indikatorer på otrygghetens utveckling

Procent



Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

År 2020 uppgav 38 procent av kvinnorna att de känner sig otrygga vid utevistelse en sen kväll i det egna bostadsområdet, att jämföra med 22 procent av männen. Bland kvinnorna upplever 17 procent att oron för att utsättas för brott ofta påverkat dem att avstå från någon aktivitet, exempelvis gå på en promenad eller besöka en restaurang, jämfört med 10 procent av männen. Det finns därför skäl att särskilt uppmärksamma kvinnors otrygghet. Otryggheten i samhället är ojämnt fördelad även på andra sätt. Betydligt fler äldre än yngre oroar sig för brottsligheten i samhället. Även faktorer som utbildningsnivå, familjetyp och bostadstyp påverkar otryggheten. Otryggheten är särskilt utbredd i socialt utsatta områden (Brå 2018:6). Efter revideringen av metoden i NTU 2017 och den nya regionala indelning som SCB inrättade 2018 är det inte längre möjligt att på samma sätt som tidigare redovisa uppgifter om brott och otrygghet i socialt utsatta områden. Brå har därför haft i uppdrag att föreslå hur man kan fortsätta att ta fram dessa uppgifter (Ju2019/01031). Regeringen gav i september 2021 Brå i uppdrag att ta fram sådan statistik både utifrån indelningen av områden med socioekonomiska utmaningar som tas fram inom ramen för ett regeringsuppdrag till Statistiska centralbyrån (SCB) och Delegationen mot segregation (Delmos) (A2020/01734), och utifrån Polismyndighetens listor över utsatta områden.

Minskning av anmälda bedrägeribrott och ökning av skadegörelse- och narkotikabrott

Efter en tydlig ökning av antalet anmälda brott under åren 2006–2009 stabiliserades nivån omkring 1,4 miljoner anmälda brott per år under några år, för att från 2014 återigen öka. År 2020 anmäldes ungefär 1,57 miljoner brott i Sverige, vilket är en ökning med drygt 18 000 brott eller 1 procent jämfört med 2019. Även om denna utveckling inte behöver betyda att fler brott begås ställs stora krav på rättsväsendet, som fått allt fler ärenden att hantera.

Pandemins påverkan på utvecklingen av det totala antalet anmälda brott under 2020 bedöms vara begränsad. Dock kan förändringar i antalet anmälda brott för vissa brottstyper under 2020 sannolikt vara en följd av pandemin. Brå bedömer exempelvis att minskningar av vissa brottstyper inom kategorierna brott mot person och stöldbrott, såsom misshandel av obekant och övrig stöld, är en effekt av pandemin. Även minskningarna för de anmälda personrånen och rattfylleribrotten liksom

ökningarna av antalet anmälda skadegörelsebrott (främst i region Stockholm) och narkotikabrott bedöms vara konsekvenser av pandemin.

Utvecklingen av antalet anmälda brott över tid har i hög grad påverkats av att antalet anmälda bedrägerier ökat kraftigt. Ökningen av anmälda bedrägeribrott beror i hög grad på ökad internetanvändning i samhället, som bidrar till nya metoder och möjligheter att begå bedrägeribrott. Antalet anmälda bedrägerier har ökat stadigt fram till och med 2019, då en viss minskning skedde (-4 procent). Under 2020 minskade antalet anmälda bedrägeribrott tydligt (-11 procent, se tabell 2.4). I princip hela minskningen förklaras av att anmälda kortbedrägerier minskade kraftigt (-25 procent eller 31 900 brott). Kortbedrägeri var dock fortfarande den bedrägerityp med flest anmälningar 2020 (ca 97 200 anmälda brott), följt av identitetsbedrägeri (ca 27 900) och annonsbedrägeri (ca 18 800).

De anmälda tillgreppsbrotten (stöld, rån m.m.) utgör en antalsmässigt stor del av samtliga anmälda brott – 421 000 brott av totalt 1,57 miljoner anmälda brott 2020. Antalet anmälda tillgreppsbrott har minskat under en längre tidsperiod, och dessa brott minskade även i fjol (3 procent eller ca 14 500 brott). Minskningen 2020 avsåg ett flertal olika brott, bl.a. minskade fickstölder och stölder från skolor, idrottsanläggningar och liknande. Antalet anmälda bostadsinbrott var i princip oförändrat efter att ha minskat kraftigt sedan 2017. Personrån mot unga, som ökade kraftigt mellan 2016 och 2019, minskade med 12 procent. Under våren och fram till och med juli 2020 var nivåerna av anmälda tillgreppsbrott signifikant lägre än förväntat enligt Brås prognoser. Det är en indikation på att vårens minskning av stöldbrott delvis var en konsekvens av förändrade beteenden kopplat till pandemin. Pandemins påverkan är särskilt tydlig för de typer av tillgreppsbrott som ökade i början av 2020 jämfört med 2019, för att sedan minska från mars månad. Det gäller exempelvis bostadsinbrott och personrån.

Skadegörelsebrotten utgör också en betydande andel av de anmälda brotten, 15 procent år 2020. Mängden skadegörelsebrott som registreras varierar beroende på berörda aktörers rutiner vid rapportering och registrering av brott. Ett exempel är att skadegörelsebrott som har skett vid olika tidpunkter ofta anmäls vid ett och samma tillfälle, vilket innebär att brotten i dessa fall kan härröra från tidigare år. Antalet anmälda skadegörelsebrott har varierat kraftigt över åren utan någon tydlig trend, men med betydande påverkan på det totala antalet anmälda brott enskilda år. År 2020 ökade antalet anmälda skadegörelsebrott med 29 000 brott jämfört med året innan, vilket motsvarar 14 procent.

Narkotikabrott är ett ingripandebrott där myndigheternas arbete har stor betydelse för hur många brott som anmäls. Antalet anmälda narkotikabrott ökade med 10 procent 2020 jämfört med 2019. En del av ökningen kan kopplas samman med polisens insatser inom ramen för operation Rimfrost. Även tillfälliga resursomläggningar inom polisen till följd av pandemin kan ha bidragit till ökningen.

De anmälda sexualbrotten fortsatte att öka 2020. Under året anmäldes åtta procent fler sexualbrott än året innan. Majoriteten av anmälningarna rör våldtäkt eller sexuella ofredanden. Antalet anmälda våldtäkter mot såväl flickor och kvinnor som pojkar ökade. Antalet anmälda våldtäkter mot män var oförändrat. Antalet anmälda sexualbrott har länge ökat i Sverige. Enligt Brå (2017:5, 2019:5 och 2020:6) kan denna utveckling delvis förklaras av en ökad uppmärksamhet kring sexualbrott, som sannolikt har resulterat i en högre benägenhet att anmäla sådana brott. Även en ökad tillgång till internet och smarta mobiltelefoner kan i viss mån ha bidragit till att öka förutsättningarna för förövare att begå vissa typer av sexualbrott. Över tid har antalet anmälda våldtäkter också påverkats av lagändringar (2005, 2013 och 2018) som innebär att våldtäktsbegreppet har utvidgats. Internationella jämförelser visar att

Sverige har bland de högsta nivåerna av anmälda våldtäkter per capita i Europa. Brå har i en jämförande studie av bl.a. anmälda våldtäkter tagit hänsyn till hur lagstiftningen är utformad och hur statistiken förs i Sverige och andra europeiska länder (2020:2). Studien visar att Sverige skulle hamna någonstans i mitten av den europeiska statistiken över anmälda våldtäkter om vi hade haft liknande lagstiftning och samma sätt att föra statistik som exempelvis Tyskland.

Antalet anmälda fall av misshandel minskade något 2020 i jämförelse med året innan, vilket framför allt beror på att misshandel mot män 18 år eller äldre av obekant minskat. Det finns indikationer på att minskningen åtminstone delvis kan förklaras av ett begränsat nöjesliv till följd av pandemin. Även anmäld misshandel mot barn minskade, efter att ha ökat under flera decennier vilket bl.a. beror på en ökad anmälningsbenägenhet vid exempelvis förskolor och skolor. Minskningen 2020 kan bero på att barn vistats fysiskt i skolan i mindre utsträckning än tidigare på grund av pandemin. Anmäld misshandel mot kvinnor 18 år eller äldre ökade totalt sett med 3 procent och skedde inom kategorin misshandel av bekant. På grund av ändringar i Polismyndighetens sätt att registrera brott är det inte möjligt att avgöra vilken typ av bekantskap som stod för ökningen.

Tabell 2.4 Anmälda brott och procentuell utveckling

| | Antal anmälda brott 2020 | Procentuell förändring sedan 2011 | Procentuell förändring sedan 2019 |
|--------------------------------|-----------------------------|--------------------------------------|--------------------------------------|
| Misshandel | 83 240 | -7 | -2 |
| Sexualbrott | 25 030 | 47 | 8 |
| Tillgrepp | 421 495 | -23 | -3 |
| Bedrägeri | 202 401 | 93 | -11 |
| Skadegörelsebrott | 233 610 | 39 | 14 |
| Brott mot trafikbrottslagen | 84 438 | 9 | -1 |
| Brott mot narkotikastrafflagen | 124 044 | 39 | 10 |
| Samtliga brott | 1 566 872 | 11 | 1 |

Källa: Officiell kriminalstatistik.

Långt ifrån alla brott anmäls och benägenheten att anmäla kan variera över tid och mellan olika brottskategorier. Antalet anmälda brott är följaktligen ingen tillförlitlig indikator på brottslighetens utveckling. Exempelvis är nivån på antalet anmälda trafik- och narkotikabrott i stor utsträckning ett resultat av polisens spanings- och ingripandeverksamhet. Frågeundersökningar som NTU är ett viktigt komplement för att kunna bedöma brottsutvecklingen.

Utsatthet för brott har minskat något enligt Nationella trygghetsundersökningen

Nationella trygghetsundersökningen (NTU) omfattar ett drygt tiotal vanliga brottstyper som drabbar enskilda personer och hushåll. I NTU 2020, som avser utsatthet för brott under 2019, uppgav 22,6 procent av de svarande att de utsatts för något brott mot enskild person. Det är något lägre än året innan, då andelen var 23,1 procent. Bland kvinnor är det 23,6 procent som uppger att de utsattes för brott mot enskild person under 2019, medan motsvarande andel för män är 21,5 procent. I undersökningen är utsattheten störst för hot, sexualbrott och trakasserier. Män uppger i större utsträckning än kvinnor att de har utsatts för misshandel, personrån, hot och bedrägerier, medan en större andel kvinnor än män uppger att de har utsatts för sexualbrott och trakasserier. Det är också vanligare att kvinnor uppger att de utsatts för brott av närstående. I NTU 2019, som avser utsatthet för brott 2018, uppgav de

kvinnor som utsatts för misshandel att gärningspersonen i 35 procent av fallen var en närstående. Motsvarande andel bland män var 15 procent.

Ökningen av anmälda bedrägeribrott har under åren också återspeglats i Nationella trygghetsundersökningen, om än inte lika tydligt. En förklaring till detta kan vara att undersökningen inte omfattar brott som riktas mot företag. Att anmälda bedrägeribrott minskade något 2019 kan också skönjas i utsattheten för bedrägerier, som i princip var oförändrad 2019 jämfört med 2018. Från och med NTU 2017 redovisas utsattheten för bedrägerier uppdelat på försäljningsbedrägerier och kort- eller kreditbedrägerier. Det är ungefär lika vanligt att bli utsatt för var och en av dessa typer av bedrägerier, ca 5 procent uppgav att de utsatts under 2019. Sedan 2017 har även brottstyperna nätkränkning och fickstöld tillkommit i undersökningen. Som framgår av tabell 2.5 nedan var utsattheten för fickstöld ungefär densamma för både män och kvinnor 2019, medan en något högre andel män än kvinnor utsattes för nätkränkning.

Tabell 2.5 Andel utsatta för brott mot person 2019

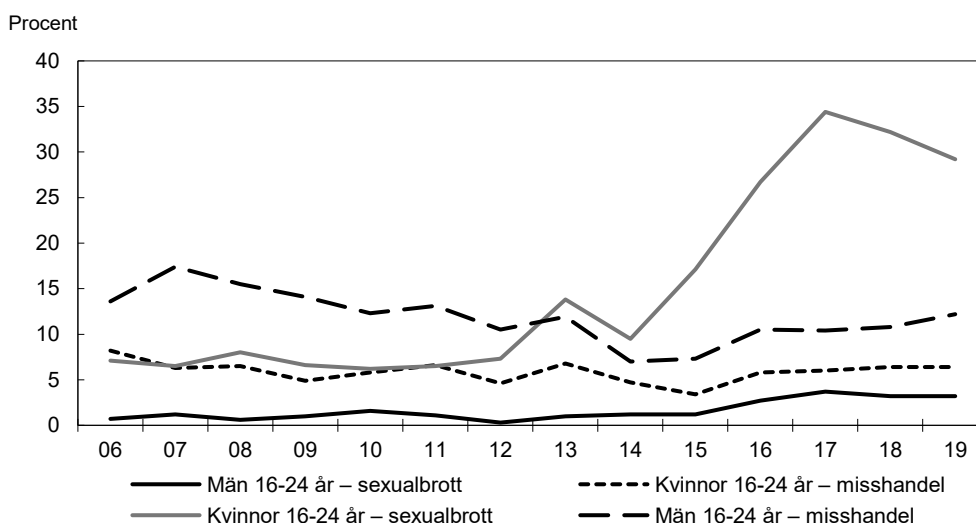
Procent

| | Samtliga | Män | Kvinnor |
|---------------------------------------|-------------|-------------|-------------|
| Misshandel | 3,6 | 4,6 | 2,7 |
| Hot | 9,2 | 9,5 | 8,9 |
| Sexualbrott | 5,6 | 1,4 | 9,4 |
| Personrån | 1,5 | 2,3 | 0,7 |
| Fickstöld | 2,7 | 2,6 | 2,7 |
| Försäljningsbedrägeri | 5,1 | 5,7 | 4,5 |
| Kort-/kreditbedrägeri | 5,3 | 5,9 | 4,8 |
| Nätkränkning | 2,6 | 2,8 | 2,4 |
| Något brott mot enskild person | 22,6 | 21,5 | 23,6 |

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Efter några år på lägre nivåer har utsattheten för misshandel i NTU ökat något sedan 2016, från 3,1 procent till 3,6 procent 2019. Utsattheten för misshandel bland unga män, som är den mest utsatta gruppen, är dock fortfarande lägre än i början av mätningarna (se diagram 2.3). Uppgifter från Socialstyrelsens patientregister visar också att allt färre personer det senaste decenniet har intagits i slutenvård och öppen specialistvård på grund av misshandel, en utveckling som är än mer tydlig i relation till den växande befolkningen.

Sexualbrott i NTU innefattar ett brett spektrum av brott – från straffrättsligt lindrigare händelser såsom kränkande sexuella kommentarer, till mycket allvarliga brott såsom våldtäkt. Mellan 2014 och 2017 ökade den självrapporterade utsattheten för sexualbrott påtagligt, särskilt bland kvinnor men även bland män. Utsattheten minskade dock både 2018 och 2019. Mest utsatta är yngre kvinnor (se diagram 2.3). Utsattheten för allvarliga sexualbrott är betydligt mindre och har också legat på en mer stabil nivå de senaste åren. De senaste årens utveckling av utsatthet för sexualbrott är svårtolkad. Enligt Brå (2019:5) avser de senaste årens ökning i NTU främst mindre allvarliga sexualbrott. Till en betydande del torde detta handla om en ökad benägenhet att tala öppet om sin utsatthet. Enligt Brå är det dock inte möjligt att dra några säkra slutsatser kring utvecklingen och sexualbrotten behöver även fortsättningsvis följas noga över tid.

Diagram 2.3 Andel unga kvinnor och män (16–24 år) utsatta för misshandel och sexualbrott

Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

NTU mäter också egendomsbrott mot hushåll. Dessa har minskat sedan mätningarna började 2006, vilket beror på att de fordonsrelaterade brotten har blivit färre. Andelen utsatta för egendomsbrott var oförändrad 2019 jämfört med 2018. Det vanligaste egendomsbrottet mot hushåll är cykelstöld. Under 2019 uppgav drygt 11 procent att de utsattes för cykelstöld, en nivå som legat stabilt under hela mätperioden. Knappt 2 procent av hushållen uppger att de utsatts för bostadsinbrott under 2019, en siffra som varit relativt stabil genom åren.

Utsattheten för brott är ojämnt fördelad i befolkningen. NTU 2020 visar att 6 procent hade drabbats av tre fjärdedelar av de brott mot person som rapporterades i undersökningen. Särskilt utsatta grupper är ensamstående föräldrar och svenskfödda personer med två utrikesfödda föräldrar. Yngre är mer utsatta för brott än äldre men i studien *Brott mot äldre* (Brå 2018:7) konstaterar Brå att många äldre är särskilt sårbara för exempelvis vissa typer av bedrägerier och stölder i hemmet av åldersrelaterade skäl.

NTU mäter även självrapporterad utsatthet för hatbrott. Hatbrott med främlingsfientliga motiv är klart vanligast, oftast uttryckta som hot eller trakasserier. Enligt de senaste resultaten, som avser ett medelvärde för åren 2014–2016, uppgav 1,6 procent av befolkningen att de utsatts för främlingsfientliga hatbrott (Brå 2018:10). Kvinnor och män är utsatta för främlingsfientliga hatbrott i ungefär samma utsträckning (1,3 respektive 1,9 procent under perioden 2014–2016). Utsattheten för hatbrott är tydligt högre bland yngre åldersgrupper, brotten sker ofta på allmänna platser och gärningspersonen är vanligtvis obekant för brottsoffret. Efter metodförändringar i NTU är det inte möjligt att beskriva andelen utsatta för hatbrott i hela befolkningen. Däremot framgår att av de personer som uppgav att de blivit utsatta för något brott (misshandel, hot, sexualbrott, personrån, trakasserier eller nätkränkning, eller en kombination av flera av dessa brott) under 2018 var det totalt 22 procent av männen och 18 procent av kvinnorna som angav att det fanns ett hatbrottsmotiv.

Som tidigare nämnts är otryggheten enligt NTU tydligt högre i vissa socialt utsatta områden än i landet som helhet. I dessa områden är även utsattheten för brott högre men skillnaden är relativt liten och har minskat över tid (Brå 2018:9). En möjlig förklaring till att otryggheten ändå är väsentligt mer utbredd i dessa områden kan vara att det där i högre grad förekommer brottslighet som inte fångas upp av NTU, såsom skjutningar och öppen narkotikahandel. Brå har visat att ordningsproblem som

nedskräpning, buskörningar och skadegörelse i betydligt högre utsträckning upplevs som ett problem i dessa områden (2018:6). Det finns även i olika grad en tystnadskultur mot rättsväsendet i socialt utsatta områden. Orsakerna till tystnadskulturen uppges vara rädsla för hot och våld, att en polisanmälan inte leder till något och bristande förtroende för polis och andra myndigheter (Brå 2019:10).

Det dödliga våldet fortsätter att öka

Det går varken utifrån kriminalstatistik eller NTU att få en heltäckande bild av den brottslighet som begås av kriminella nätverk. Enligt Brå (2016:12) finns en bredd av aktörer och nätverk inom organiserad brottslighet med delvis olika sammansättning och karaktär och som ägnar sig åt många olika typer av brott. Enligt den myndighetsgemensamma lägesbilden om organiserad brottslighet 2019 bedömer myndigheterna att bl.a. den ökade globaliseringen och digitaliseringen påverkar organiserad brottslighet. De kriminella nätverken arbetar alltmer gränsöverskridande. Brottsligheten mot välfärds- och förmånssystemen är fortsatt omfattande. Det kan handla om felaktiga arbetstillstånd, osanna intyg och felaktig folkbokföring som bidrar till att orsaka felaktiga utbetalningar. För att få en bättre bild av den organiserade brottslighetens utveckling har Polismyndigheten tagit fram en nationell modell för att kartlägga kriminella nätverk.

Enligt statistik från Polismyndigheten har antalet skjutningar med dödlig utgång ökat kraftigt, från ca 10 fall per år i början av 2000-talet, till omkring 45 fall per år de senaste tre åren. De inblandade var yngre i slutet av perioden 2005–2017 än i början visar en studie från Brå (2020:4). Enligt uppgifter från Socialstyrelsens patientregister har även antalet personer som vårdats i slutet eller specialiserad öppenvård till följd av skottskada ökat de senaste tio åren, från knappt 90 personer 2011 till 135 2020, och av dessa är en majoritet män. Enligt Polismyndigheten uppgick det totala antalet skjutningar 2020 till 366, vilket är något fler än 2019 och 2018, då 334 respektive 306 skjutningar bekräftades. Antalet sprängningar minskade något 2020 jämfört med 2019. Enligt statistik från Brå anmäldes 215 fall av allmänfarlig ödeläggelse genom sprängning 2020, motsvarande siffra för 2019 var 257 fall.

Narkotikabrottsligheten är en central del av den brottslighet som har koppling till kriminella nätverk. Den är också nära kopplad till våldsbrottsligheten. Uppgifter från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) visar att narkotikabruket ökat något under senare år, i synnerhet användning av cannabis och narkotikaklassade läkemedel. Antalet narkotikarelaterade dödsfall har blivit fler de senaste tio åren. Under de senaste åren har ungefär en fjärdedel av dödsfallen rört kvinnor (CAN 2019 rapport 180).

Skjutvapenvåldet har ofta sin grund i konflikter med koppling till narkotikamarknaden eller i personliga relationer (Brå 2019:3 och Polismyndigheten A193.902/2021). Användning av skjutvapen kan även vara ett sätt att bygga upp, stärka och upprätthålla en position i den kriminella miljön, samtidigt som våldet kan öka behovet av att skydda sig från andra individer som agerar på samma sätt.

År 2020 konstaterades 124 fall av dödligt våld. Det är 13 fler fall än året innan och den högsta siffran sedan mätningens start 2002. Sett till befolkningens mängd var dock nivån något högre 2007. Över tid har vissa typer av dödligt våld minskat, medan andra ökar. Antalet fall av dödligt våld med skjutvapen har ökat betydligt, medan dödligt våld mot barn och alkoholrelaterat dödligt våld mellan vuxna män har minskat. Sett ur ett längre tidsperspektiv är det dödliga våldet totalt sett lägre i dag än vad det var under början av 1990-talet sett till befolkningens mängd. Det dödliga våldet mot kvinnor har också minskat under de senaste decennierna. Särskilt tydligt är detta i förhållande till befolkningsutvecklingen. År 2020 uppgick antalet fall av dödligt våld

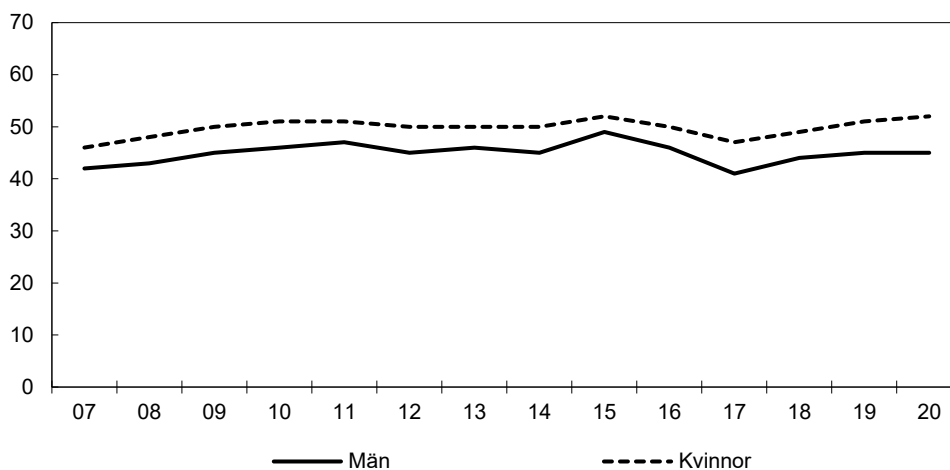
mot kvinnor till 25 fall, vilket är samma antal som 2019. Drygt hälften av dessa fall avsåg situationer där offer och förövare var eller hade varit närstående genom en parrelation (13 fall, vilket är 3 färre fall än 2019). Den långsiktiga trenden är att dödligt våld mot kvinnor inom ramen för nära relation har minskat något. Brå har studerat diagnosticerad psykisk ohälsa hos gärningspersoner vid dödligt våld (2020:7). Studien visar att det är cirka sju gånger vanligare för gärningspersonerna, både kvinnor och män, att ha haft kontakt med psykiatrik året före brottet, än vad det är under ett kalenderår i befolkningen.

Fortsatt högt och något ökande förtroende för rättsväsendet

Förtroendet för rättsväsendet fortsatte att öka 2020, då 49 procent uppgav att de hade ganska eller mycket stort förtroende för rättsväsendet som helhet. Motsvarande andel 2019 var 48 procent. Kvinnor har något högre förtroende för rättsväsendet än vad män har (se diagram 2.4). Det är också något vanligare att personer i medelåldern har högt förtroende för rättsväsendet än yngre och äldre. Personer med minst en svenskfödd förälder har ett högre förtroende för rättsväsendet som helhet än utrikesfödda personer, som i sin tur har ett högre förtroende än personer som är svenskfödda och har två utrikesfödda föräldrar.

Diagram 2.4 Förtroende för rättsväsendet

Andel med mycket eller ganska stort förtroende

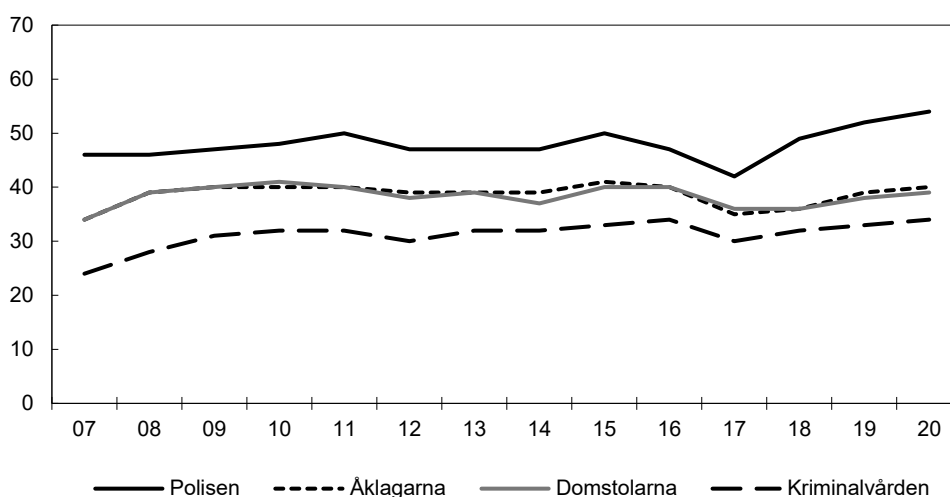


Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Nivån på förtroendet skiljer sig åt mellan olika myndigheter i rättsväsendet, vilket delvis kan bero på deras olika uppgifter och roller. År 2020 ökade förtroendet för alla myndigheter i rättsväsendet jämfört med 2019 (se diagram 2.5). För samtliga myndigheter är förtroendet högre än vid den första undersökningen 2007 även om nivåerna har varierat något under perioden. För Polismyndigheten är förtroendet också det högsta uppmätta sedan mätningarna startade. De skillnader i förtroende för rättsväsendet som helhet mellan kön, härkomst och ålder som beskrivits ovan gäller på det stora hela även för de enskilda myndigheterna.

Diagram 2.5 Förtroende för myndigheter i rättsväsendet

Andel med mycket eller ganska stort förtroende



Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

2.5.2 Flödet i rättskedjan

En viktig del i bedömningen av rättsväsendets resultat är att följa upp hur de brott som anmäls hanteras i rättskedjans olika delar. I detta avsnitt redovisas statistik över anmälda brott, utredning och lagföring samt verkställighet av utdömda påföljder. Domstolarnas verksamhet redovisas separat eftersom domstolarna inte enbart hanterar brottmål. Verksamhet som inte rör ärendeflödet i brottmålsprocessen, exempelvis brottsförebyggande arbete och stöd och information till brottsoffer ingår inte i denna beskrivning utan redogörs för separat.

Fler brott har utretts och klarats upp under pandemin

Brå har gjort en genomgång av Polismyndighetens, Åklagarmyndighetens och domstolarnas arbete med polisanmälda brott under pandemin som visar att antalet ärenden som Polismyndigheten redovisat till åklagare för åtal ökade med drygt 10 000 jämfört med 2019, en ökning med 6,5 procent (Brå 2021:4). Antalet brottsmisstankar som Åklagarmyndigheten lagförde ökade med ungefär samma antal (motsvarande ca 6 procent). I båda fallen inleddes ökningen först våren 2020, när pandemin började. Även antalet avgöranden i domstol ökade, men där syns ökningen främst under hösten. Antalet avgjorda brottmål ökade med närmare 7 000 mål år 2020, en ökning med 10 procent jämfört med 2019.

En förklaring till den ökade produktionen, som syns inom alla tre myndighetsslag, är enligt Brå att i stort sett all fortbildning ställts in på grund av risken för smitta. För Polismyndighetens del har pandemin också lett till att vissa arbetsuppgifter i princip har försvunnit, såsom kommenderingar på större idrottsevenemang, demonstrationer, statsbesök m.m.

Många domstolar ställde in planerade rättegångar under våren 2020 på grund av smittorisken. Men allt eftersom har domstolarna hittat nya vägar att genomföra målen. Det handlar både om att i större utsträckning genomföra målen med hjälp av video och att utnyttja möjligheten att avgöra målet på handlingarna i de fall där lagen tillåter det. Den ökning av antalet avgjorda mål man kan se avser dock främst enklare mål. Större, mer komplexa mål har i större utsträckning skjutits fram under 2020, till följd av svårigheter att genomföra dem under pandemin.

Något ökat inflöde i rättskedjan

Enligt den officiella kriminalstatistiken anmäldes ca 1,57 miljoner brott i Sverige 2020, vilket är något fler än 2019 (ordningsböter som utfärdas av polis ingår inte i denna statistik). Ett ärende som inkommer till en brottsbekämpande myndighet innehåller ett eller flera anmälda brott. Under 2020 ökade antalet inkomna ärenden till Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Till Polismyndigheten inkom 1,28 miljoner brottsärenden, exklusive ärenden från kamerabevakning med trafiksäkerhetskameror. Det är en ökning med 1,2 procent i förhållande till året innan och nästan 8 procent under en tioårsperiod. Antalet inkomna ärenden till Åklagarmyndigheten uppgick till 181 400, vilket är en ökning med 6 procent jämfört med föregående år. Även vid Ekobrottsmyndigheten ökade antalet registrerade inkomna ärenden. Ökningen motsvarade 28 procent jämfört med året innan och uppgick till 9 518 ärenden. En anmälan som inkom till Ekobrottsmyndigheten under 2019, som innefattade ett stort antal ärenden, registrerades först 2020 vilket förklarar huvuddelen av den stora ökningen mellan åren. Under en tioårsperiod har antalet ärenden som inkommer till Ekobrottsmyndigheten lite mer än fördubblats.

Rättsväsendets förutsättningar att hantera och klara upp de anmälda brotten är i stor utsträckning beroende av vilken typ av brott som anmäls. För att tolka utredningsresultatet krävs därför kunskap om de anmälda brotternas karaktär och sammansättning. Den anmälda brottsligheten kan grovt delas in i tre kategorier med olika förutsättningar för utredningsarbetet: ingripandebrott samt offerbrott med eller utan interaktion mellan gärningspersonen och den brottsdrabbade. Ingripandebrott såsom trafik- och narkotikabrott är generellt sett relativt enkla att klara upp medan offerbrott med interaktion, såsom hot och misshandel, i allmänhet bedöms vara medelsvåra att klara upp. Offerbrott utan interaktion, exempelvis skadegörelse samt vissa stölder och bedrägerier, är överlag svåra att klara upp.

Majoriteten av de brott som anmäldes 2020 var offerbrott utan interaktion (ca 55 procent), följt av offerbrott med interaktion (ca 23 procent) och ingripandebrott (ca 22 procent). Fördelningen är i princip densamma som 2019. Andelen ingripandebrott har minskat något under de senaste tio åren, medan andelen offerbrott utan interaktion varit på en stabil nivå. Andelen brott med interaktion mellan brottsoffer och gärningsperson har däremot ökat något. Brå (kortanalys 1/2018) har tidigare konstaterat att förändringar i sammansättningen av anmälda brott har påverkat andelen upplösta brott över tid. Sådana förändringar kan nästan helt förklara den ökade andelen upplösta brott under perioden 2001–2010, medan den minskade andelen upplösta brott under perioden 2010–2016 till en fjärdedel kan förklaras av sådana förändringar i sammansättningen av den anmälda brottsligheten.

Det finns också tecken på att viss brottslighet blivit mer tidskrävande att utreda. Brå (2017:4) har bedömt att antalet omfattande ärenden i rättsväsendet ökade från mitten av 2000-talet till mitten av 2010-talet. Det rörde främst ärenden om ekonomisk brottslighet, våldsbrott och narkotikabrott, ofta med ett omfattande analys- och bevismaterial, internationella inslag eller ett stort antal misstänkta, brottsoffer och vittnen. En ökning av sådana omfattande ärenden kan innebära att resurser behöver omfördelas inom en myndighet, t.ex. från verksamheter med större ärendeproduktion, vilket kan påverka det samlade resultatet negativt. Omfattande ärenden kan kräva stora resurser, även om de är få till antalet. Av Ekobrottsmyndighetens årsredovisning framgår att särskilt krävande ärenden endast utgör ett par procent av det totala ärendeinflödet vid myndigheten men att hanteringen av dessa ärenden står för ca 44 procent av myndighetens samlade kostnader för utredning och lagföring. Det är dock generellt svårt att i siffror bedöma i hur stor utsträckning sådana omfattande ärenden påverkar myndigheternas sammantagna resultatutveckling i proportion till förbrukade resurser.

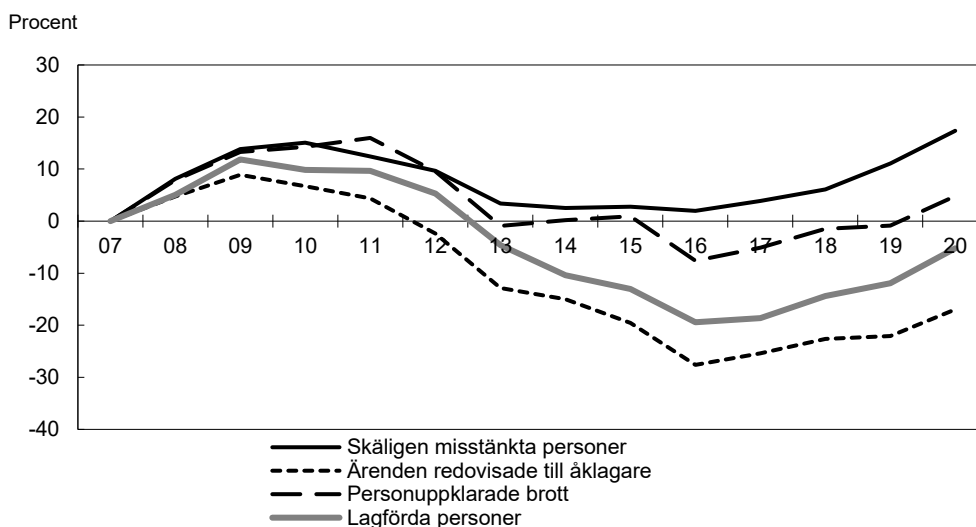
Personuppklarade brott

I diagram 2.6 nedan illustreras den procentuella utvecklingen av antalet skäligen misstänkta personer, antalet ärenden som Polismyndigheten redovisat till åklagare, antalet lagförda personer vid Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten samt antalet personuppklarade brott sedan 2007. Ärenden som Polismyndigheten redovisar till åklagare är färdigutredda ärenden som redovisas till åklagare för beslut i åtalsfrågan. Lagförda personer avser personer som åklagare har fattat beslut om att åtala eller på annat sätt lagföra. Med personuppklarade brott avses brott för vilka åklagare har beslutat om åtal, meddelat åtalsunderlåtelse eller utfärdat strafföreläggande, dvs. brott till vilka det har knutits en eller flera gärningspersoner. Huvuddelen av de misstänka och lagförda personerna är män, andelen kvinnor var 23 respektive 17 år 2020. Det är något högre än åren dessförinnan.

Det generella mönstret kännetecknas av tydliga ökningar åren efter 2007 följt av markanta minskningar under senare år. Med undantag för antalet misstänkta personer är nivåerna lägre än för tio år sedan. Särskilt tydligt har antalet ärenden redovisade från Polismyndigheten till åklagare minskat. Sedan 2017 ökar dock antalet ärenden redovisade till åklagare och antalet personuppklarade brott. Det går även att se en ökning av det totala antalet personer med lagföringsbeslut hos åklagare under senare år, men nivåerna är fortfarande lägre än före 2014.

År 2020 personuppklarades 224 000 brott, vilket är en ökning med knappt 6 procent i förhållande till 2019. Antalet personuppklarade brott ökade för brottskategorierna brott mot person, skadegörelse och narkotikabrott, och minskade för stöld- och tillgreppsbrott, bedrägeribrott och trafikbrott. Antalet ärenden redovisade till åklagare ökade i alla brottskategorier utom butikstillgrepp.

Diagram 2.6 Procentuell utveckling sedan 2007 av antalet skäligen misstänkta personer, ärenden redovisade till åklagare, personuppklarade brott och lagförda personer hos Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten



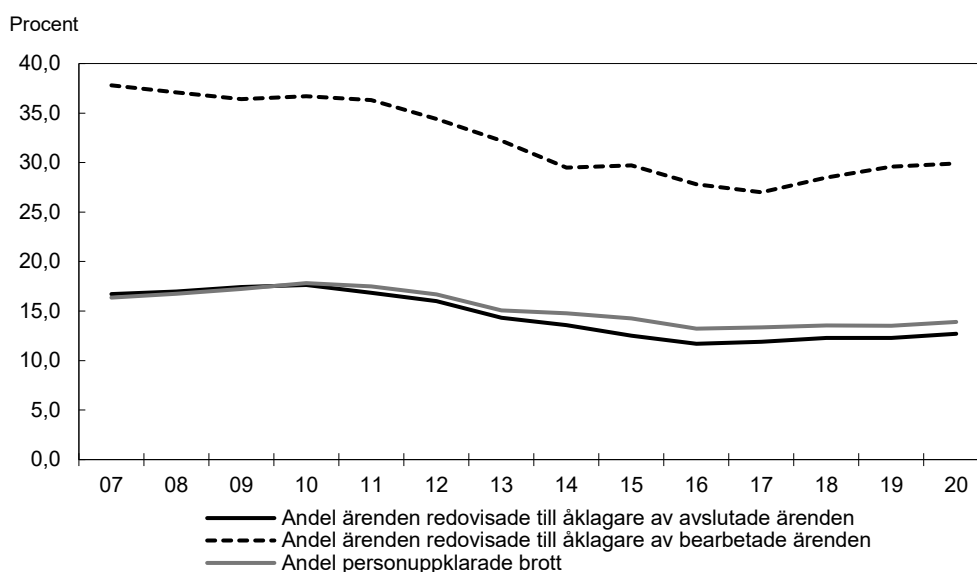
Anm: Definitionen av personuppklarade brott förändrades något i och med en revidering av statistiken 2014. Detta medförde en generell nivåhöjning av antalet personuppklarade brott. Jämförelser mellan perioden 2007–2013 och perioden 2014–2020 ska därför göras med försiktighet. Observera också att den procentuella ökningen 2014–2020 i diagram 2.6 är i relation till nivån 2007, som är beräknad enligt den tidigare definitionen av personuppklarade brott.

Källa: Officiell kriminalstatistik samt uppgifter från Polismyndighetens, Ekobrottsmyndighetens och Åklagarmyndighetens årsredovisningar.

Som framgår av diagram 2.7 nedan har andelen personuppklarade brott totalt länge minskat. År 2016 var andelen personuppklarade brott den lägsta på flera decennier. Att andelen ärenden som Polismyndigheten redovisar till åklagare av avslutade ärenden har minskat på ett liknande sätt indikerar att minskningarna kan härledas

redan till detta led. Sedan 2017 har dock såväl andelen ärenden redovisade till åklagare som andelen personupplärade brott ökat marginellt. Andelen ärenden som redovisas till åklagare av bearbetade ärenden, dvs. av ärenden där Polismyndigheten inlett förundersökning eller annan utredning, uppvisar över tid också en successiv minskning. De senaste tre åren har andelen dock ökat, även om ökningen var marginell 2020. Detta bedöms bero på att antalet bearbetade ärenden ökade. Andelen ärenden som redovisas till åklagare av bearbetade ärenden ökade i flertalet brottskategorier under 2020. Den minskade endast för narkotikabrott, tillgrepp i butik och övriga brottsbalksbrott. Andelen är högst i de brottskategorier som helt eller till stor del består av s.k. ingripandebrott – narkotikabrott, trafikbrott och tillgrepp i butik.

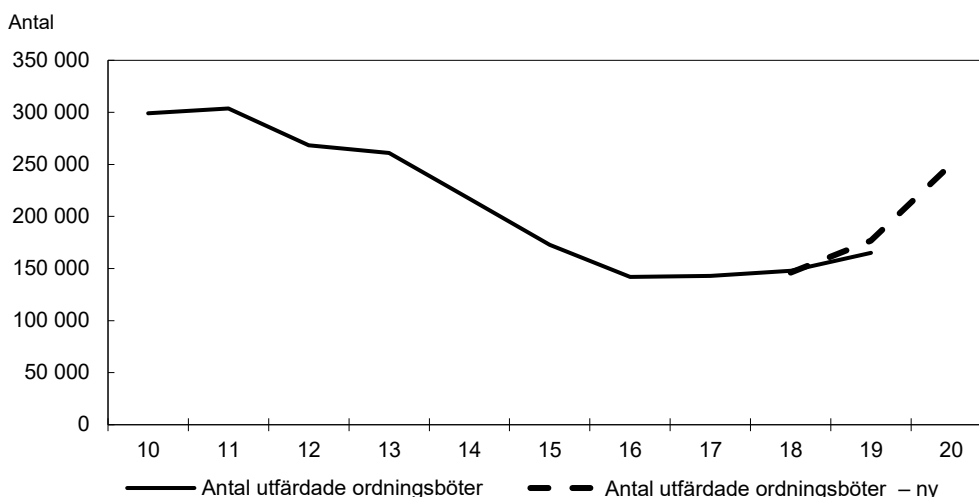
Diagram 2.7 Andelen ärenden redovisade till åklagare av avslutade ärenden, andelen ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden samt andelen personupplärade brott



Anm: Från och med 2014 redovisas en justerad personuppläringsprocent. Måttet är i princip konstruerat på samma sätt som tidigare, men med den skillnaden att det beräknas på de handlagda brotten i stället för på de anmälda brotten. Justeringen har en marginell påverkan på resultatet. Det är därför möjligt att jämföra den totala personuppläringsprocenten för att studera utvecklingen över tid. På motsvarande sätt redovisas från och med 2015 andelen ärenden redovisade till åklagare av avslutade ärenden, i stället för som tidigare andelen ärenden redovisade till åklagare av inkomna ärenden.

Källa: Officiell kriminalstatistik samt uppgifter från Polismyndighetens årsredovisningar.

Ordningsbot är en typ av böter som får utfärdas direkt på plats av bl.a. polis. Från och med 2020 hämtas statistiken för ordningsbot från en ny statistikkälla där även digitala ordningsböter ingår. Uppgifter från den tidigare källan finns till och med 2019 och från den nya från och med 2018 (se diagram 2.8). Polismyndigheten har till följd av pandemin kunnat lägga mer tid på hastighetskontroller under 2020, vilket förklarar en del av ökningen av antalet utfärdade ordningsböter. Den stora ökningen kan dock framför allt tillskrivas införandet av digital ordningsbot, vilket har effektiviserat utfärdandet av ordningsböter.

Diagram 2.8 Utfärdade ordningsböter

Anm: Från och med 2020 hämtas statistiken för ordningsbot från en ny statistikkälla där även digitala ordningsböter ingår. Antal ordningsböter avviker därför här något från, och kan ej jämföras med, tidigare redovisade uppgifter. Den nya statistikkällan omfattar data från och med oktober 2017 och redovisas därför från och med 2018. Skillnaden mot den gamla källan är dock relativt liten: för 2018 ger den nya källan 3 procent färre ordningsböter än den gamla. För 2019 är skillnaden större och i motsatt riktning beroende på att den gamla källan inte fångade digital ordningsbot, som började införas under 2019.

Källa: Polismyndigheten.

Möjligheterna till ekonomisk vinning är en av de främsta drivkrafterna för en stor del av brottsligheten i samhället. Genom att kombinera arbetet med utredning och lagföring med insatser för att ta brottsvinster från kriminella genom förverkande kan rättsväsendet minska incitamenten att begå brott. Under 2020 framställdes t.ex. nästan 1 450 förverkandeyrkanden genom åklagare till ett belopp om totalt drygt 680 miljoner kronor. Det var en kraftig ökning, med 550 miljoner kronor, jämfört med föregående år som kan förklaras av några få yrkanden med höga belopp. Det är framför allt ett yrkande om förverkande på ca 260 miljoner kronor i ett av Ekobrottsmyndighetens pensionsärenden som bidragit. Beloppen kan variera betydligt mellan åren beroende på enskilda ärenden som omfattar stora belopp. Vidare lagfördes 1 656 personer för penningtvättbrott, vilket är en ökning med 599 personer jämfört med året innan. Med lagföring avses här beslut om åtal, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse och företagsbot.

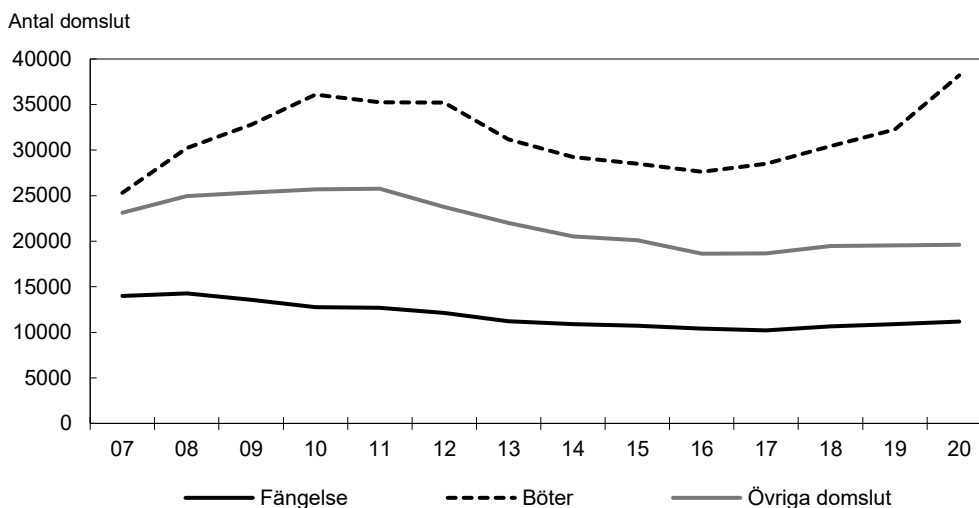
Antalet lagföringsbeslut och domslut

I linje med utvecklingen av antalet ärenden redovisade till åklagare och antalet personupplästa brott ökade antalet lagföringsbeslut fram t.o.m. 2009 varefter utvecklingen vände. Med lagföringsbeslut avses här fällande dom i tingsrätt, godkänt strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Under perioden 2009–2017 minskade antalet lagföringsbeslut varje år. År 2018–2019 ökade antalet lagföringsbeslut igen och ökningen fortsatte under 2020. Under 2020 fattades drygt 109 000 lagföringsbeslut, vilket är ca 5 000 fler beslut än 2019. Av samtliga lagföringsbeslut 2020 avsåg 17 procent kvinnor och 83 procent män, en fördelning som varit likartad de senaste tio åren.

Antalet sakprövade brottmål i tingsrätt och antalet fällande domslut i sådana mål följer en liknande utveckling. Efter att ha ökat tydligt mellan 2007 och 2010 minskade dessa fram till 2016. Sedan 2017 ökar dock antalet domslut i tingsrätt igen. År 2020 ökade antalet domslut med 10 procent jämfört med 2019, till ca 69 000 domslut. Som framgår av diagram 2.9 nedan utgjordes ökningen i antalet domslut fram till 2010 huvudsakligen av enklare mål där påföljden bestämdes till böter. Ökningen 2020 utgörs också främst av domslut med påföljden böter men även domslut med påföljden fängelse och övriga domslut ökade något under året.

Brå har utvärderat tillämpningen av den nya sexualbrottslagstiftningen som trädde i kraft den 1 juli 2018 (Brå 2020:6). Utvärderingen visar att lagen redan fått effekt, bl.a. i form av att nya typer av fall har gått till domstol. Antalet åtal och fällande domar har ökat efter lagändringarna; antalet fällande domar ökade med 75 procent 2019 jämfört med 2017.

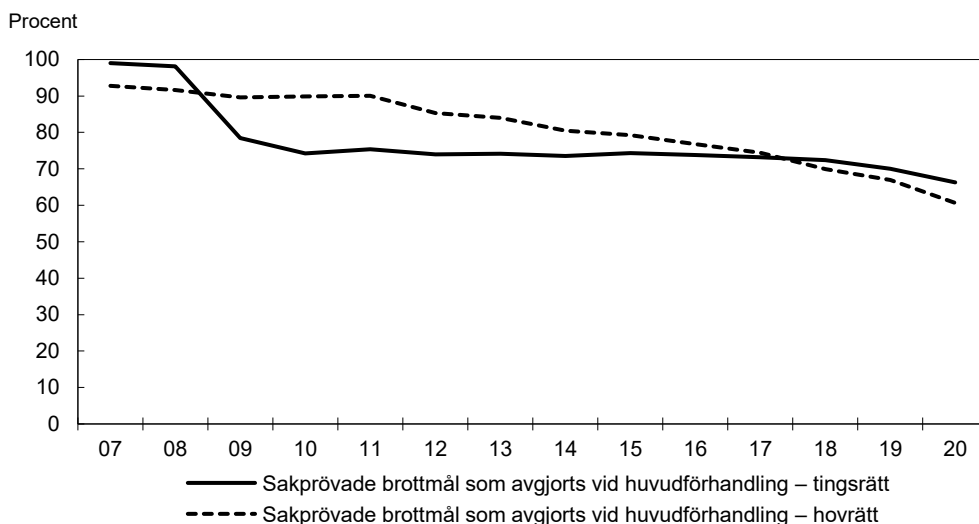
Diagram 2.9 Domslut i tingsrätt fördelat på påföljderna fängelse, böter och övriga domslut



Källa: Officiell kriminalstatistik.

En del av de enklare brottmålen avgörs på handlingarna och är därmed generellt sett mindre resurskrävande än mål som avgörs efter huvudförhandling. Över tid har allt fler brottmål kommit att avgöras utan huvudförhandling (se diagram 2.10 nedan). Det beror i stor utsträckning på en regelförändring 2008 som innebar utvidgade möjligheter att avgöra brottmål på handlingarna. Andelen brottmål som avgörs med huvudförhandling har fortsatt att minska något även under senare år.

Diagram 2.10 Andel sakprövade mål i tingsrätt och hovrätt som avgjorts efter huvudförhandling



Källa: Domstolsverket.

Domstolarnas belastning avseende brottmål har dock ökat genom att tiderna för huvudförhandling har blivit längre. År 2020 upptog en genomsnittlig huvudförhandling i tingsrätt ca 2,2 timmar, jämfört med 1,5 timmar 2007. I hovrätt har den genomsnittliga tiden för huvudförhandling ökat från 3,8 till 4,2 timmar under

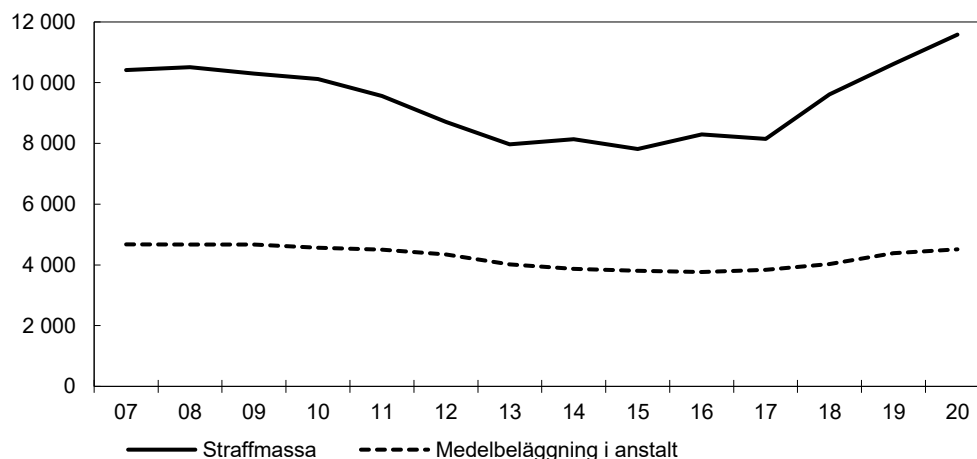
samma period. En viktig bidragande orsak till detta är den ovan nämnda reformen 2008; med fler mål som avgörs på handlingarna ökar den genomsnittliga förhandlingstiden för de brottmål som fortfarande går till huvudförhandling (Brå 2017:4). Emellertid har också mer komplicerade brottmål, som kräver särskilt långa förhandlingstider, blivit fler och tar allt mer resurser i anspråk. Enligt uppgifter från Domstolsverket utgjorde huvudförhandlingar som pågick över 18 timmar ca 13 procent av den totala förhandlingstiden i tingsrätt och hovrätt 2017. År 2020 hade denna andel ökat till drygt 18 procent. Antal avgjorda större mål, de med huvudförhandling över 18 respektive 30 timmar, ökade i både antal och huvudförhandlingstid jämfört med 2019. Detta kan vara ett tecken på att rättsväsendet i allt större utsträckning hanterar komplex brottslighet som är tidskrävande att utreda och lagföra.

Antal utdömda fängelseår och beläggning i Kriminalvården

Sett ur ett längre tidsperspektiv har antalet domslut med påföljden fängelse minskat. Antalet domslut med påföljden fängelse ökade 2018 för första gången på tio år, en ökning som fortsatte under 2019 och 2020. År 2020 utdömdes ca 11 200 påföljder med fängelse som huvudpåföljd, vilket är ca 270 fler än året innan men samtidigt ungefär 30 procent färre än i mitten av 00-talet. De flesta intagna i anstalt är män, andelen kvinnor som är nyintagna i fängelse uppgick 2020 till 7 procent, en andel som är relativt stabil över tid. Straffmassan, dvs. den totala utdömda fängelse tiden under ett kalenderår, har också minskat under samma period men ökade tydligt 2018–2020. Medelbeläggningen i häkte, anstalt och medelantalet klienter i frivård, ökar också sedan 2017 efter flera år av tydliga minskningar. Mellan 2017 och 2020 har medelbeläggningen i anstalt och häkte ökat med sammanlagt närmare 1 300 intagna, vilket är en ökning med 24 procent.

Diagram 2.11 Utdömd straffmassa i antal fängelseår samt medelbeläggning i anstalt

Straffmassa (antal fängelseår) samt medelbeläggning (antal personer)



Källa: Officiell kriminalstatistik samt Kriminalvård och statistik.

På regeringens uppdrag analyserade Kriminalvården 2019 orsakerna till den ökade beläggningen i häkte och anstalt (Ju2019/03999). Kriminalvården konstaterade då att den ökade beläggningen i häkte mellan hösten 2018 och början av 2019 främst berodde på längre häktningstider och inte fler häktade. Enligt Kriminalvården har ökningen av medelbeläggningen i häkte under 2020 varit kraftigare än prognosticerat. Myndigheten konstaterar att under 2020 har häktningstiderna fortsatt att öka samtidigt som antalet påbörjade häktningar har ökat.

Den ökade beläggningen i anstalt beror enligt analysen på både ett ökat inflöde av klienter och längre strafftider. Som delförklaring pekar Kriminalvården på de senaste årens straffskärpningar, som kan ha bidragit till längre strafftider och ändrade prioriteringar inom myndigheterna. Man ser även ett ökat inflöde av klienter som begått brott som träffas av det myndighetsgemensamma uppdraget för att bekämpa den organiserade brottsligheten, vilket troligen också bidragit till ökningarna. Beläggningen i anstalt har fortsatt att öka under 2020, även om inflödet av klienter har avstannat och är något lägre än 2019. Däremot har strafftiderna ökat, vilket har drivit på beläggningens utvecklingen och det växande platsbehovet. I genomsnitt har strafftiderna blivit nästan 40 dagar längre under 2020 jämfört med året innan.

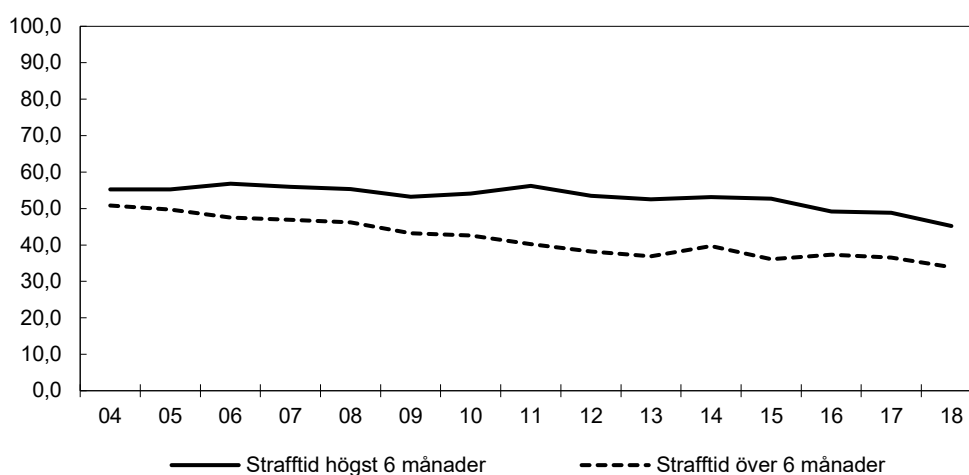
Den ökande beläggningen har inneburit utmaningar för framför allt Kriminalvården. Med hjälp av personalförstärkningar, tillskapande av tillfälliga platser och överbeläggningar, t.ex. genom att placera två intagna i samma rum, har myndigheten kunnat ta emot fler intagna än verksamheten normalt är dimensionerad för. Ett intensivt expansionsarbete pågår inom myndigheten. Trots den ansträngda beläggningssituationen har antalet allvarliga incidenter mellan intagna fortsatt att minska. Däremot har en ökning skett av rapporteringen av allvarliga våldsincidenter mot personal, något som myndigheten bedömer delvis hänger samman med den höga beläggningen, men även bl.a. med beslutet om att begränsa besöks- och permissionsmöjligheter till följd av pandemin. Antalet rymningar och avvikelser var på samma nivå som föregående år totalt sett, men en tydlig ökning har skett av direktavvikelser från anstalter i den lägsta säkerhetsklassen. Andelen intagna i häkte som har fått del av isoleringsbrytande åtgärder minst två timmar per dygn minskade något under året. Kriminalvården bedömer att det delvis beror på den kraftiga begränsningen av möjligheten att ta emot besök från anhöriga och civilsamhällets organisationer till följd av pandemin. Den 1 juli 2021 trädde ny lagstiftning i kraft som bl.a. innebär förbud mot isolering av häktade och anhållna barn och att tidsgränser för häktning införs. Det införs också en bestämmelse om att den som är under 18 år och är gripen eller anhållen som utgångspunkt ska placeras på något annat ställe än i polisarrest.

Återfall i brott

Statistiken över återfall i brott visar hur vanligt det är att personer lagförs på nytt efter frigivning eller annan tidigare lagföring. Den senaste slutliga statistik från Brå som finns tillgänglig är från 2014 medan preliminär statistik finns från 2018. Återfallsproblematiken är särskilt tydlig bland män, ca 27 procent av männen återfaller i något nytt brott inom ett år. Motsvarande andel för kvinnor ligger runt 19 procent, enligt slutlig statistik från 2014. Störst är risken för återfall bland dem som är mest brottsbelastade sedan tidigare. Bland dem som frigives efter en fängelsepåföljd återfaller 40 procent inom ett år, enligt preliminär statistik från 2018. I detta avseende är dock trenden positiv över tid. Enligt preliminär statistik återföll 54 procent av dem som frigavs från fängelse 2003 inom ett år, jämfört med 40 procent bland dem som frigavs 2018. En jämförelse mellan 2009 och 2018 visar att minskningen är särskilt tydlig bland dem som dömts till fängelsestraff på mellan fyra månader och två år (en minskning med ca 10 procentenheter). Enligt både Kriminalvården (2018) och Brå (kortanalys 4/2017) kan den minskande andelen återfall i brott efter frigivning från anstalt delvis förklaras av en förändrad klientsammansättning vad gäller exempelvis ålder, tidigare brottsbelastning och typ av brott.

Diagram 2.12 Andel frigivna från anstalt som återfaller i brott inom ett år

Andel i procent



Källa: Officiell kriminalstatistik (preliminära siffror).

Det är svårt att med säkerhet säga i vilken utsträckning Kriminalvårdens återfallsförebyggande insatser har påverkat utvecklingen. Den återfallsförebyggande verksamheten inom myndigheten utgår dock från den forskning som finns i dag om vad som påverkar risken för återfall. Kriminalvårdens förmåga att bedöma risker och behov och planera dömdas verkställigheter har fortsatt att utvecklas under året. Ett välfungerande sådant arbete är en förutsättning för att kunna erbjuda adekvata insatser på individnivå. Möjligheten för Kriminalvården att erbjuda intagna full sysselsättning har varit en extra utmaning under året till följd av den fortsatt ökade beläggningen. Trots detta har sysselsättningsgraden varit i nivå med föregående år. Pandemins inverkan på sysselsättningen har inneburit försämrade möjligheter vid vissa anstalter men förbättrade möjligheter på andra, delvis till följd av tillverkning av skyddsmaterial. Studieverksamheten har påverkats negativt i många fall, t.ex. genom färre läroplaner och studiepass. Trots detta var andelen intagna som studerade under tiden i anstalt i nivå med föregående år. Nära en fjärdedel av de intagna har studerat under tiden i anstalt och en dryg femtedel av målgruppen har fullföljt behandlingsprogram. Sysselsättningsgraden är likt tidigare år högre för kvinnor än för män. Kvinnor har dock deltagit i behandlingsprogram och studier i något lägre utsträckning än män men andelarna har fortsatt att öka. Andelen intagna som frigetts med någon av de i fängelselagen (2010:610) reglerade särskilda utslussningsåtgärderna var 13 procent totalt sett. För gruppen intagna med en strafftid på sex månader och över var andelen dock cirka en tredjedel. Resultatet är i nivå med föregående år.

Genomströmningstider i brottmålsprocessen

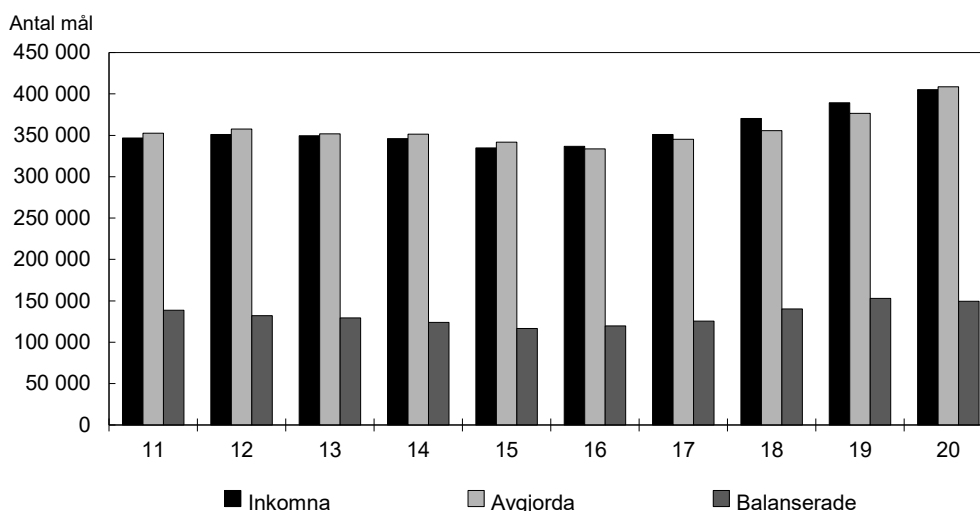
Brå har under senare år utvecklat statistik över genomströmningstider i brottmålsprocessen för handläggningen av skäligen brottsmisstankar i rättskedjan från registrering till beslut i åtalsfrågan. Den statistik som finns tillgänglig avser genomströmningstider under 2015–2019. För samtliga brottsmisstankar registrerade under 2019 var mediantiden från registrering till beslut i åtalsfrågan 67 dagar. Det är två dagar färre än 2018 och samma tid som 2015, vilket är det första året som det finns statistik för. Mediantiderna skiljer sig åt mellan olika brottsmisstankar. Kortast mediantid från registrering till beslut i åtalsfrågan 2019 hade tillgreppsbrott (35 dagar) och längst mediantid hade skadegörelsebrott (120 dagar). Genomströmningstiderna 2019 var generellt sett längre för brottsmisstankar mot ungdomar 15–17 år än för vuxna (90 respektive 65 dagar). Det motsvarar en ökning med 1 dag för ungdomar och en minskning med 2 dagar för vuxna jämfört med 2018.

2.5.3 Dömande verksamhet

En fortsatt ökning av inkomna mål

Antalet inkomna mål (exklusive migrationsmål) till domstolarna ökade med 4 procent 2020 jämfört med 2019. Antalet avgjorda mål ökade med 8 procent och antalet balanserade mål minskade med 2 procent 2020. Utvecklingen under de senaste tio åren framgår av diagram 2.13.

Diagram 2.13 Utveckling av inkomna, avgjorda och balanserade mål (exklusive migrationsmål)



Källa: Årsredovisningarna 2011–2020 för Sveriges Domstolar.

Den markanta ökningen av antalet inkomna mål som började under 2017 har fortsatt under 2020. Antalet inkomna mål har ökat i alla domstolsslag. Ökningen vid tingsrätterna kan främst hänföras till fler inkomna brottmål. Det är i linje med det ökade utflödet från tidigare led i rättskedjan, ökat inflöde av förordnandemål samt att försöksverksamhet med snabbförfarande i brottmål lett till att fler brottmål inkommit till tingsrätterna. Totalt uppgick ökningen till 5 procent jämfört med 2019 och uppnådde de högsta nivåerna under 2000-talet. Vid hovrätterna ökade antalet inkomna mål till de högsta nivåer som uppmätts under perioden, totalt med 6 procent. Vid förvaltningsrätterna ökade inkomna mål med 2 procent. Ökningen kan främst hänföras till mål enligt socialtjänstlagen. Ökningen av inkomna mål vid kammarrätterna var 1 procent.

En ökning av avgjorda mål

För första gången under en femårsperiod var avgjorda mål fler till antalet än inkomna mål. Antalet avgjorda mål har ökat i alla domstolsslag. Vid tingsrätterna ökade antalet avgjorda mål med 7 procent jämfört med 2019, de högst uppmätta nivåerna under 2000-talet. Ökningen kan främst hänföras till brottmål. Antalet avgjorda mål vid hovrätterna ökade i alla målkategorier, totalt en ökning med 8 procent. Vid förvaltningsrätterna var ökningen 9 procent och vid kammarrätterna 26 procent. Den markanta ökningen av avgjorda mål i kammarrätterna kan främst hänföras till att ett stort antal s.k. hyperhidrosfall om ersättning för vård utomlands avgjordes under året.

Marginellt kortare omloppstider**Tabell 2.6 Uppfyllelse av verksamhetsmål: genomsnittlig omloppstid i månader för avgjorda mål och ärenden, 75:e percentilen**

| | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 | Verksamhetsmål |
|--|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|----------------|
| Tingsrätterna | | | | | | | | | | | |
| Brottmål exkl. förtursmål | 5,2 | 4,9 | 4,9 | 4,8 | 4,5 | 4,3 | 4,2 | 4,1 | 3,9 | 4,0 | 5,0 |
| Tvistemål exkl. gem. ansökan om äktenskapsskillnad | 7,9 | 7,3 | 7,2 | 7,0 | 7,0 | 6,7 | 6,4 | 6,2 | 6,5 | 7,0 | 7,0 |
| Hovrätter | | | | | | | | | | | |
| Brottmål exkl. förtursmål | 7,4 | 7,2 | 7,6 | 7,5 | 7,1 | 6,5 | 6,1 | 6,3 | 6,7 | 6,9 | 5,0 |
| Tvistemål fram till beslut om prövningstillstånd | | | | 2,1 | 1,9 | 1,9 | 1,6 | 1,8 | 1,7 | 1,7 | 2,0 |
| Tvistemål där prövningstillstånd beviljats | | | | 12,6 | 11,7 | 11,5 | 10,7 | 11,7 | 11,5 | 12,6 | 10,0 |
| Förvaltningsrätter | | | | | | | | | | | |
| Samtliga mål exkl. förtursmål och migrationsmål | 10,0 | 8,5 | 7,0 | 6,4 | 6,0 | 5,8 | 6,5 | 6,8 | 7,7 | 8,1 | 6,0 |
| Kammarrätter | | | | | | | | | | | |
| Samtliga mål exkl. förtursmål och migrationsmål | 7,2 | 6,8 | 7,5 | 7,0 | 7,9 | 7,4 | 11,3 | 5,3 | 5,4 | 8,7 | 6,0 |
| Hyses- och arrendenämnder | | | | | | | | | | | |
| Samtliga ärenden exkl. avstående- och lokalmedlingsärenden | 4,9 | 5,5 | 7,4 | 7,5 | 5,7 | 7,0 | 11,2 | 6,9 | 5,1 | 6,3 | 4,0 |

Anm.: Från och med 2016 är tvistemål vid hovrätter uppdelade i två delar, tvistemål fram till beslut om prövningstillstånd och tvistemål där prövningstillstånd beviljats. Därför finns jämförelsetal endast tillgängliga för 2014–2019.

Källa: Årsredovisningarna 2011–2020 för Sveriges Domstolar.

Även om verksamhetsmålen för både brottmålen och tvistemålen uppnåddes i tingsrätterna under 2020 försämrades omloppstiderna något. Hovrätterna uppnådde fortsatt verksamhetsmålet för tvistemål fram till beslut om prövningstillstånd. De övriga verksamhetsmålen uppnåddes inte och omloppstiderna försämrades. Vid förvaltningsrätterna och kammarrätterna försämrades omloppstiderna och verksamhetsmålen uppnåddes inte. Detsamma gäller för hyres- och arrendenämnderna. Totalt sett, i förhållande till 2019, var resultatet sämre när det gäller antalet domstolar och nämnder som uppnådde verksamhetsmålen 2020. Även utvecklingen av omloppstiderna har försämrats jämfört med 2019.

Under 2020 ökade kostnadsproduktiviteten, mätt som antalet avgjorda mål och ärenden i förhållande till de totala kostnaderna, för fjärde året i rad. Ökningen beror bl.a. på minskade fastprisberäknade kostnader och ökad arbetsproduktivitet, mätt som antalet avgjorda mål per årsarbetskraft.

Några av de försvårande omständigheter som Domstolsverket framhåller för måluppfyllelsen är den ökade måltillströmningen, det stora antalet förtursmål och att målen överlag blivit mer tidskrävande. Vidare framhålls vakanta domaranställningar i kombination med långa ledtider vid återbesättning och hög personalomsättning. Som framgångsfaktorer framhålls effektiva organisationer med utvecklade arbetsmetoder, god planering samt kompetenta och lojala medarbetare. Internt utvecklingsarbete avseende t.ex. beredning, specialisering, snabbspårslösningar och effektivitetsåtgärder framhålls också.

Överbalanser

Balanssituationen är en viktig faktor för att nå verksamhetsmålen. Det finns ett tydligt samband mellan balansernas storlek, åldersstrukturen (dvs. hur gamla målen är) och omloppstidernas längd. Domstolarnas totala balans kan delas upp i en så kallad arbetsbalans och en överbalans. Med arbetsbalans avses det antal mål i balans som statistiskt är förenligt med att kunna nå regeringens verksamhetsmål för omloppstider. Det antal mål som överstiger arbetsbalansen definieras som överbalans.

Under perioden 2010–2015 minskade överbalanserna gradvis och 2015 hade domstolarna totalt sett en underbalans. År 2016 vände utvecklingen. Vid utgången av 2019 hade överbalansen ökat till ca 16 600 mål jämfört med ca 10 800 mål vid utgången av 2018. Under 2020 minskade överbalansen och vid utgången av året låg överbalansen på ca 8 900 mål. Tingsrätterna, förvaltningsrätterna och kammarrätterna hade förbättrat balansläge, endast hovrätterna ökade i överbalans. Överbalansen vid hovrätterna kan främst hänföras till ökad brottnålsbalans. Kammarrätterna stod för den kraftigaste minskningen.

Patent- och marknadsdomstolarna

Sedan den 1 september 2016 finns två särskilda domstolar som handlägger immaterialrättsliga, marknadsföringsrättsliga och konkurrensrättsliga mål och ärenden.

Antalet inkomna och avgjorda mål vid Patent- och marknadsdomstolen minskade något under 2020 jämfört med 2019. Domstolen har sedan inrättandet avgjort fler mål och ärenden än vad som inkommit vilket inneburit att balanserna stadigt minskat. Sedan 2017 har balansen minskat med över 30 procent.

I Patent- och marknadsöverdomstolen minskade antalet inkomna och avgjorda mål jämfört med 2019. Även balanserna fortsatte minska under 2020 och har sedan 2019 minskat med 12 procent.

2.5.4 Brottsförebyggande arbete

Fortsatt utveckling av ett kunskapsbaserat brottförebyggande arbete

På uppdrag av regeringen tar Brå årligen fram en rapport om hur det brottförebyggande arbetet har bedrivits och utvecklats på lokal, regional och nationell nivå (Ju2017/01526). Enligt Brå har det sammanfattningsvis skett en positiv utveckling av det brottförebyggande arbetet. Vissa utvecklingsbehov kvarstår dock. Brå konstaterar att det under 2020 tagits flera nationella initiativ för att stärka det brottförebyggande arbetet inom olika politikområden. Bland annat har Statens skolverk och Socialstyrelsen fått i uppdrag att, inom ramen för utvecklingsarbetet för tidiga och samordnade insatser för barn och unga, rikta särskilda insatser mot dels riskgrupper i socialt utsatta områden, dels de som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd har fått i uppdrag att ta fram en handlingsplan för brottförebyggande föräldraskapsstöd med målet att bidra till att förebygga barns och ungas brottslighet. Kriminalvården, Polismyndigheten, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen har haft i uppdrag att ta fram ett nationellt avhoppprogram som ska bidra till att förstärka samhällets stöd till individer som vill lämna kriminella eller våldsbejakande extremistiska miljöer och grupperingar. Regeringen har även tagit initiativ till att stärka det våldsförebyggande arbetet, bl.a. genom propositionen Förebyggande av våld i nära relationer (prop. 2020/21:163). Den 1 augusti 2021 började ny lagstiftning som syftar till att förebygga våld och andra övergrepp att gälla. Våldsförebyggande frågor behandlas även i utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering.

På regional nivå har länsstyrelsernas brottsförebyggande samordnare, som inrättades 2017, fortsatt ge stöd till den lokala nivån genom bl.a. utbildningar och metodstöd. Trots att pandemin har påverkat länsstyrelsesamordnarnas arbete har det brottsförebyggande uppdraget, enligt Brå, getts samma prioritet som tidigare. En majoritet av såväl kommunernas samordnare som kommunpoliserna upplever att de kan få stöd från länsstyrelserna. Polismyndigheten inrättade 2019 regionala brottsförebyggande samordnare som numera ingår i Brås nätverk för länsstyrelsesamordnarna. Under 2020 har polisens samordnare arbetat med att skapa enhetlighet och höja både status och kompetens för det brottsförebyggande arbetet inom myndigheten.

På lokal nivå är Brås bedömning att kommunernas förutsättningar att arbeta kunskapsbaserat med brottsförebyggande frågor har varit ungefär desamma sedan 2017 men att det finns vissa tecken på förbättringar. Andelen kommuner som har en brottsförebyggande samordnare på minst 50 procents arbetstid har legat på en stabil nivå sedan 2017. Samtidigt har mer än hälften av kommunerna samordnare som arbetar mindre än 25 procent med brottsförebyggande frågor. Andelen lokala samordnare som gått en utbildning i brottsförebyggande arbete har ökat sedan 2017, men det är fortfarande omkring hälften som inte har gått någon utbildning. De flesta kommuner har ett lokalt brottsförebyggande råd eller motsvarande strategisk samverkansorganisation. En majoritet av kommunerna har också samverkansöverenskommelser, som är ett viktigt verktyg för att skapa struktur och systematik i samverkan mellan polis och kommun.

Positiv utveckling av Brås stöd för brottsförebyggande arbete

Brå har under 2020 inlett respektive fortsatt närmare samarbeten med ett antal myndigheter. Brå har t.ex. inlett en samordning med Socialstyrelsen, Polismyndigheten, Statens skolverk och Sveriges Kommuner och Regioner kring stöden för det förebyggande arbetet med unga som begår brott. Brå samverkar även med Jämställdhetsmyndigheten kring våld i nära relationer och med Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket i arbetet mot ekonomisk brottslighet. Brå har gett stöd till såväl strategiskt som operativt regionalt arbete, som exempelvis planering av utbildning och konferenser och stöd i enskilda frågor och utmaningar. Stödet till den lokala nivån har bl.a. innefattat uppdaterat metodstöd kring återfallsförebyggande arbete, webbaserade utbildningar i brottsförebyggande arbete och lansering av en webbversion av boken Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete i syfte att öka tillgängligheten. Brå fördelar ekonomiskt stöd för kunskapsutveckling av brottsförebyggande arbete, framförallt avseende utvärderingar av lokalt brottsförebyggande arbete. Sammanlagt beviljades stöd om knappt 4,3 miljoner kronor under 2020. Pilotprojektet Sluta Skjut i Malmö, som syftar till att minska dödligt våld i kriminella miljöer, har med stöd av Brå utvärderats under 2020. Antalet skjutningar i Malmö har minskat under projektperioden men det är svårt att med säkerhet fastslå att minskningen beror på projektet.

Statskontoret har på regeringens uppdrag utvärderat de satsningar som har gjorts på Brå sedan 2013. Statskontoret konstaterar att Brås stöd och samordning av det brottsförebyggande arbetet har utvecklats, och i stort sett nått regeringens intentioner (Statskontoret 2020:13). Brå har förstärkt sitt befintliga stöd till lokala brottsförebyggande aktörer och utvidgat sitt stöd till att omfatta de regionala brottsförebyggande samordnarna vid länsstyrelserna. Statskontoret bedömer att Brå behöver fortsätta att utveckla sitt arbete med att stödja och samordna aktörer på nationell nivå.

Förstärkt brottsförebyggande arbete vid Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten

Ett av Polismyndighetens strategiska mål till 2024 är att stärka den lokala närvaron. På den lokala nivån är samverkan av central betydelse för såväl det brottsförebyggande som det brottsbekämpande arbetet och i detta spelar kommun- och områdespoliserna en viktig roll. Enligt Polismyndighetens årsredovisning för 2020 ökade både antalet områdespoliserna och kommunpoliserna under föregående år jämfört med 2019.

För att successivt stärka förmågan hos områdespoliserna har det i polisregionerna vidtagits åtgärder i syfte att i takt med polistillväxten förstärka verksamheten på orter utanför regionernas huvudorter, förändra arbetstidsförläggningen, utveckla volontärverksamheten samt att i än större utsträckning rikta den polisiära resursen mot yttre verksamhet. Polismyndigheten har även vidtagit flera åtgärder för att knyta rätt kompetens och erfarenhet till funktionerna områdes- och kommunpolis. Under 2020 genomgick ytterligare 87 personer utbildningen Brottsförebyggande metoder och samverkan.

I Polismyndighetens kunskapsbaserade och systematiska arbete prioriteras också starkt digitalisering. Myndigheten har bl.a. utvecklat ett it-stöd för lägesbild på karta med stöd av plattformen geografiskt informationssystem som kan hämta data från de flesta av polisens it-system. Polismyndigheten har likaså lagt grunden till en nationell brottsförebyggande strategi som ska ange inriktningen för den del av arbetet som primärt syftar till att förebygga brott. Strategin ska säkerställa att arbetet bedrivs i enlighet med målsättningarna i det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott (skr. 2016/17:126) och leda till en mer enhetlig, strukturerad och effektiv brottsförebyggande verksamhet.

I november 2020 publicerade Riksrevisionen en granskning av Polismyndighetens arbete i utsatta områden. Den samlade slutsatsen av granskningen är att arbetet inte är fullt ut ändamålsenligt. Riksrevisionen anser bl.a. att Polismyndigheten inte följer upp resursfördelningen till utsatta områden på ett sätt som gör det möjligt att bedöma om resurser faktiskt går till dessa områden. Riksrevisionen har också följt upp ett beslut om att det ska finnas en områdespolis per 5 000 invånare och konstaterar att detta inte är genomfört i en tredjedel av de lokalpolisområden som har utsatta områden. Riksrevisionens bedömning är emellertid att de poliser som tjänstgör i utsatta områden har anpassat sitt arbetssätt och arbetar enligt beprövade metoder i den omfattning som är möjlig sett till resurssituationen. Med anledning av granskningen lämnar Riksrevisionen ett antal rekommendationer till Polismyndigheten som har påbörjat ett arbete för att omhänderta dessa. Regeringen anser att Riksrevisionens granskning är ett värdefullt bidrag i Polismyndighetens pågående arbete i utsatta områden.

Även Ekobrottsmyndigheten har förstärkt det brottsförebyggande arbetet. Arbetet enligt den strategi för brottsförebyggande arbete som togs fram 2019 fortsätter, för att det brottsförebyggande arbetet ska genomsyra alla delar av myndighetens verksamhet. Ekobrottsmyndigheten arbetar även aktivt med kunskapsspridning om bl.a. penningtvätt, sekretesshinder mellan myndigheter samt bedömningar av hur den ekonomiska brottsligheten har utvecklats och effektiva åtgärder mot den. Även genom olika samverkansforum arbetar myndigheten för att stärka det brottsförebyggande arbetet. Under 2020 har särskilt fokus riktats mot insatser med fokus på förebyggande arbete med anledning av covid-19 och regeringens stödpaket.

Det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism har utvecklats

Det finns i dag tre våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige: en våldsbejakande högerextrem miljö, en våldsbejakande vänsterextrem miljö och en våldsbejakande islamistisk miljö. Hotet om terrorattentat kommer främst från den våldsbejakande högerextrema och den våldsbejakande islamistiska miljön. Samtliga tre miljöer bedriver enligt Säkerhetspolisen författningshotande verksamhet och utgör ett hot mot demokratin och hindrar individer från att utöva sina demokratiska fri- och rättigheter. Center mot våldsbejakande extremism (CVE) vid Brå har under 2020 fortsatt utveckla det förebyggande arbetet på nationell, regional och lokal nivå. Pandemin har inneburit utmaningar för arbetet och olika digitala lösningar har använts för att sprida kunskap och ge stöd. I en kommunutvärdering om stödet till förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism, som genomfördes av Ramboll under 2020–21, konstateras att kommunerna är nöjda med det stöd de får från CVE, som i hög grad anpassar insatserna efter olika kommuners specifika behov och förutsättningar. Kommuner kan t.ex. ha behov av strategiskt, organisatoriskt eller operativt stöd, beroende på hur mycket de har utvecklat sitt förebyggande arbete. En annan nyckelfaktor i det förebyggande arbetet är bra samverkan mellan statliga myndigheter och kommuner och CVE har strävat efter att olika ansvarsområden mellan nationell och lokal nivå ska tydliggöras.

Redan i maj 2019 startade CVE ett nätverk för en myndighetsgemensam strategi för mottagande av vuxna och barn från läger för IS-anhängare i nordöstra Syrien. Strategin utmynnade i ett antal modeller för hur mottagandet skulle gå till. Under 2020 har dessa modeller varit i operativt bruk och har hittills haft önskad effekt, genom att exempelvis tydliggöra gränsdragningen mellan olika roller i mottagandet, liksom förutsättningar för lagföring och insatser enligt socialtjänstlagen (SFS 2001:453) eller enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU.

När det gäller den högerextrema miljön har CVE tagit fram en kunskapsöversikt över våldsbejakande högerextrem accelerationism, vilket är en strategi som avser att påskynda – eller accelerera – utvecklingen mot ett raskrig med alla till buds stående medel. Försvarshögskolan har med stöd av CVE tagit fram studien Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern – en studie om den svenska radikalnationalistiska miljön (FHS 2020). Både CVE:s och Försvarshögskolans rapport pekar på att den här typen av fenomen i högre grad behöver uppmärksammas och följas av svenska myndigheter. Gränserna mellan våldsbejakande och icke-våldsbejakande högerextremism har blivit alltmer diffus.

Brå har sedan 2020 i uppdrag av regeringen att fördela projekt- och verksamhetsbidrag till ideella föreningar och stiftelser samt kommuner och regioner för att stärka och utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism, enligt förordningen (2019:1282) om statsbidrag för förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism. Totalt fördelades 9,2 miljoner kronor i statsbidrag under 2020, i syfte att utifrån ett kriminalpolitiskt perspektiv stärka och utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Två kommuner och två organisationer har erhållit stöd från denna förordning. De två organisationerna är Rädda Barnen, som via Orostelefonen mot radikaliserings erbjuder stöd till anhöriga som är oroliga över att någon i deras närhet håller på att radikaliseras, och Exit vid Fryshuset, som ger individanpassat stöd till personer som vill lämna extremistiska grupperingar och till deras anhöriga.

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) gör på uppdrag av regeringen kartläggningar och analyser av våldsbejakande extremistisk propaganda som sprids via internet och sociala medier. Analyserna av dessa budskap utgör viktiga underlag för att förstå de våldsbejakande narrativen och hur de förändras, att utröna motivbilder och på så sätt

förebygga attacker. Under 2020 har FOI bl.a. tagit fram analyser av eco-fascism i digitala miljöer samt av incelkulturen på några av de största digitala mötesplatserna för incels (incel – involuntary celibate). FOI har också spridit kunskap till myndigheter och kommuner samt utvecklat verktyg för fördjupad analys samt bistått brottsbekämpande myndigheter med analyser av digitalt material. Myndigheten genomför under 2020–2021 också en kartläggning av högerextremistisk propaganda på uppdrag av EU-kommissionen.

2.5.5 Stöd till brottsoffer

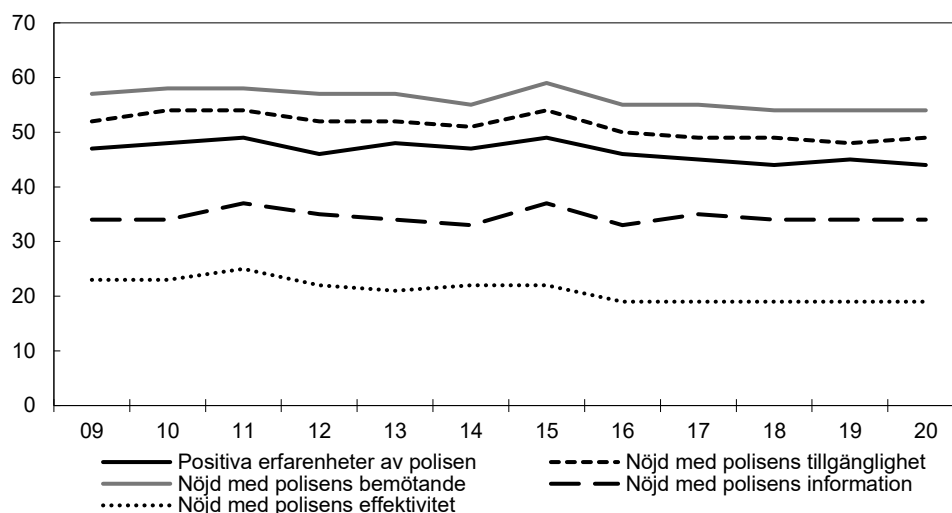
Brottsutsattas upplevelser av kontakterna med rättsväsendet är i princip oförändrade

Brottsutsattas upplevelser av kontakterna med polis, åklagare, domstolar och målsägandebiträden ger värdefull information om hur rättsväsendet lever upp till riksdagens mål vad gäller den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet.

Av NTU 2020 framgår att 29 procent av befolkningen har stort förtroende för att rättsväsendet som helhet behandlar brottsutsatta på ett bra sätt, vilket är en marginell ökning jämfört med 2019 då andelen var 28 procent. År 2017 var andelen 25 procent. Kvinnor har högre förtroende än män (30 respektive 27 procent).

Diagram 2.14 Brottsutsattas erfarenhet av polisen

Andel mycket eller ganska nöjda (procent)



Källa: Nationella trygghetsundersökningen.

Av de personer som har utsatts för brott och anmält brottet till polisen under de senaste tre åren har 44 procent en sammantagen positiv erfarenhet. En högre andel kvinnor än män har en positiv erfarenhet, 47 jämfört med 41 procent. Andelen brottsutsatta som har en positiv upplevelse av polisens tillgänglighet, bemötande, information samt effektivitet och förmåga att utreda och klara upp brott har gradvis minskat något under en tioårsperiod men har legat på en i stort sett oförändrad nivå de tre senaste åren (se diagram 2.13). Kvinnor är i större utsträckning än män nöjda med polisens tillgänglighet, bemötande, effektivitet och information.

Resultat för hur brottsutsatta upplever bemötandet av åklagare, domstol och målsägandebiträde finns endast för 2018–2020. Andelen brottsutsatta som under de tre senaste åren har varit i kontakt med en åklagare och som har positiva erfarenheter av kontakten har ökat något under perioden (43 procent år 2020 jämfört med 41 procent år 2018). Kvinnor har i ungefär samma utsträckning som män positiva erfarenheter. Av de personer som har varit i kontakt med domstol och

målsägandebiträden de senaste tre åren minskade andelen som har positiva erfarenheter mellan 2018 och 2019 för att sedan öka något år 2020. 58 procent uppger sig vara nöjda med det bemötande som de fått i domstolen, vilket är en ökning från 2019 då andelen var 52 procent. Kvinnor är något mer nöjda med bemötandet än män. Andelen som har positiva erfarenheter av målsägandebiträde har ökat från 64 procent 2019 till 68 procent 2020. Kvinnor har i högre grad positiva erfarenheter av målsägandebiträden än män.

Myndigheternas åtgärder för att öka brottsutsattas rättssäkerhet och rättstrygghet

I januari 2020 lanserade Brottsoffermyndigheten webbplatsen Brottsofferguiden där den som har utsatts för brott kan få information som är anpassad efter typ av brott, ålder och vilket steg i rättsprocessen som är aktuellt. Polismyndigheten har anslutit sig till den nationella infrastrukturen för säkra elektroniska försändelser från myndigheter till enskilda, (Mina meddelanden), vilket innebär att en brottsutsatt medborgare har möjlighet att få post från Polismyndigheten digitalt.

Vad gäller brott mot äldre har Polismyndigheten uppdaterat ett utbildningspaket till målgruppen i syfte att stärka dess förmåga att stå emot bedrägerier och ta bort känslan av skam som ofta finns hos dem som blivit utsatta. Problemet med romans- och investeringsbedrägerier har under året också lyfts av Polismyndigheten ett flertal gånger i andra informationskanaler (tv, radio, tidningar) i syfte att öka allmänhetens motståndskraft mot brotten.

Åklagarmyndigheten har i samarbete med Ekobrottsmyndigheten genomfört rättsliga utvecklingsprojekt om penningtvätt och hanteringen av penningbeslag och som ett resultat av detta bl.a. tagit fram rättslig vägledning om målsägandens rätt vid penningbeslag.

Vad gäller sexualbrott har Brottsoffermyndigheten inom ramen för ett regeringsuppdrag tagit fram en webbutbildning med tillhörande lärarhandledning om den nya sexualbrottslagstiftningen. Vidare har myndigheten arrangerat temadagar och föreläsningar med fokus på kunskap om bl.a. barn och ungas utsatthet för våld, hot och hat mot deltagare i det demokratiska samtalet samt hedersrelaterat våld och förtryck och brottsoffers rätt till ersättning. Genom egna och medverkan i andras arrangemang och utbildningsinsatser har myndigheten nått närmare 5 000 personer. De primära målgrupperna för myndighetens arrangemang är yrkesverksamma och representanter från civilsamhället som är aktiva på brottsofferområdet.

Polismyndigheten har under 2020 permanent förstärkt den resurs som arbetar med utredning av brott i parrelation, våldtäkter mot vuxna samt vålds- och sexualbrott mot barn med 350 medarbetare. För att säkerställa att brottsutredningarna bedrivs enligt det metodstöd som finns på området har myndigheten också genomfört kvalitativa uppföljningar och riktade, kompetenshöjande insatser för nyckelfunktioner inom den brottsutredande verksamheten.

Domstolsverket har skapat en e-utbildning för domstolarna i syfte att skapa ökad medvetenhet om hur domstolsanställda, tillsammans med vittnesstödjarna, bidrar till en trygg och säker miljö för målsäganden och vittnen i brottmålsförhandlingar. Brottsoffermyndighetens webbaserade utbildning för blivande vittnesstöd har inneburit en effektivisering av utbildningsverksamheten och har varit särskilt användbar under pandemin.

Brottsoffermyndigheten stärker sitt arbete med att främja brottsoffers rättigheter, behov och intressen

Verksamhetsområdet omfattar både Brottsoffermyndighetens arbete och de transfereringar som utgörs av kostnader för brottsskadeersättning under anslaget 1:10 *Ersättning för skador på grund av brott*. Även Brottsofferfonden ingår i verksamheten. Brottsofferfondens medel är dock inte uppförda på statens budget utan finansieras huvudsakligen av personer som lagförts för brott, som betalar en särskild avgift till fonden.

Det är främst transfereringskostnaderna som varierar från år till år. Under 2020 uppgick de till ca 138 miljoner kronor vilket är en minskning med knappt 6 miljoner kronor jämfört med 2018.

Förkortad handläggningstid för brottsskadeärenden

Mot bakgrund av tidigare ökad handläggningstid av brottsskadeärenden har Brottsoffermyndigheten vidtagit åtgärder för att säkerställa en effektiv och skyndsam handläggning av dessa ärenden. Det är därför positivt att ärendebalansen har sjunkit sedan 2019 och att den genomsnittliga handläggningstiden kunnat kortats med 15 dagar och därmed uppgick till 73 dagar 2020. Antalet inkomna brottsskadeärenden respektive avgjorda ärenden 2020 uppgick till knappt 10 000, vilket är i nivå med föregående år. Ärendebalansen har fortsatt minskat och uppgår nu till drygt 1 600 ärenden vilket är en minskning med ca 6 procent jämfört med 2019. Under 2020 har Brottsoffermyndigheten parallellt med ärendehandläggningen arbetat med både olika digitaliseringsprojekt och att ta fram en ny referatsamling vars syfte är att belysa skadeståndsrättslig praxis om kränkingsersättning vid olika typer av brott. Under 2020 utbetalades närmare 96 miljoner kronor i brottsskadeersättning, vilket är en minskning med knappt 8 procent jämfört med 2019. Under 2020 inkom drygt 300 ansökningar om brottsskadeersättning avseende barn som har bevittnat brott, en minskning med 24 procent mellan 2019–2020. Totalt betalades knappt 1,8 miljoner kronor ut till sökande i denna ärendekategori, vilket är en minskning med ca 5 procent jämfört med föregående år.

Fortsatt stabila intäkter från regressverksamheten

Under året har såväl antalet aktiva ärenden, antalet nyregistrerade som antalet avslutade ärenden ökat vilket är positivt. Intäkterna från regressverksamheten uppgick till närmare 38 miljoner kronor, vilket är i nivå med föregående år. Regressintäkterna till staten motsvarade knappt 40 procent av den utgift som staten under 2020 haft för den brottsskadeersättning som Brottsoffermyndigheten betalat ut.

Fortsatt ökade intäkter i Brottsofferfonden medför ökat stöd till brottsofferinriktade projekt och verksamheter

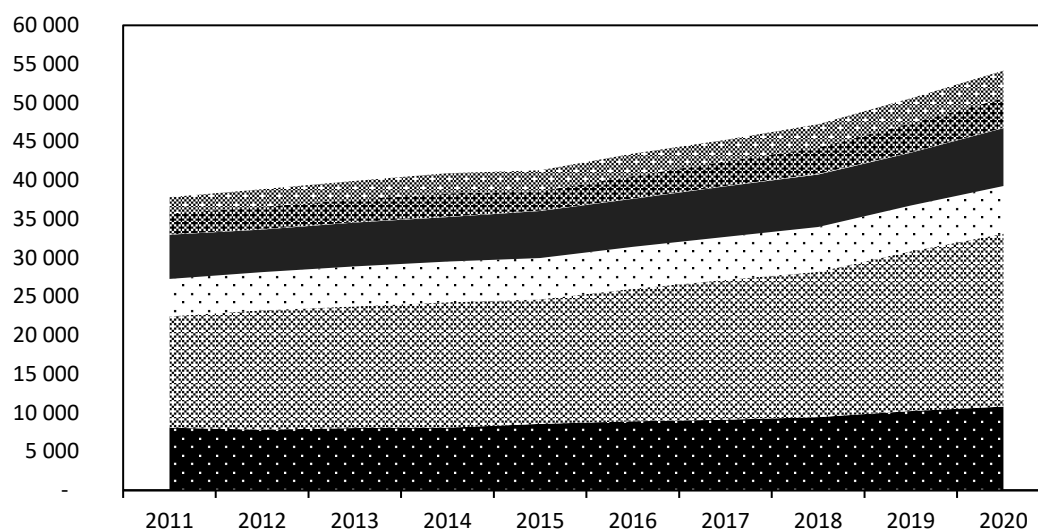
Under 2020 uppgick Brottsofferfondens intäkter till drygt 50 miljoner kronor, vilket var en ökning med knappt 3 procent jämfört med föregående år. Knappt 49 miljoner kronor fördelades under året ur fonden till olika brottsofferinriktade projekt och verksamheter. En mycket stor del av fondens medel går fortsatt till Brottsofferjouren Sverige och de lokala brottsofferjourerna. Vidare beviljades 29 procent av fondens medel till brottsofferinriktade forskningsprojekt inom olika ämnen och inriktningar.

2.5.6 Utveckling av rättsväsendets kostnader

I diagram 2.15 framgår kostnadsutvecklingen i rättsväsendet 2011–2020.

Diagram 2.15 Kostnadsutveckling i rättsväsendet

Miljoner kronor



■ Brottsförebyggande ··· Utredning & lagföring ··· Dömande ■ Verkställighet ··· Brottsoffer ··· Polisen övrigt ··· Transfereringar

Källa: Rättsväsendets myndigheters årsredovisningar 2011–2020.

De totala kostnaderna för rättsväsendet uppgick 2020 till ca 54 miljarder kronor. Det är en ökning med ca 3,5 miljarder kronor, eller 7,1 procent, jämfört med 2019.

Myndigheternas kostnader för verksamheten Brottsförebyggande uppgick till närmare 10,8 miljarder kronor 2020. Det är en ökning med 570 miljoner kronor eller 5,6 procent jämfört med föregående år. Av kostnaderna för det brottsförebyggande arbetet står Polismyndigheten för huvuddelen (84 procent).

Myndigheternas kostnader för verksamheten Utredning och lagföring uppgick 2020 till 22 miljarder kronor, vilket är 1 703 miljoner kronor, eller 8,3 procent, mer än föregående år. Av den totala summan för verksamhetsområdet utgjorde Polismyndighetens kostnader tre fjärdedelar. Vid Polismyndigheten ökade kostnaderna med drygt 1,5 miljarder kronor (9,7 procent), vid Åklagarmyndigheten med 96 miljoner kronor (6,1 procent) och vid Ekobrottsmyndigheten med 41 miljoner kronor (6,7 procent). Kriminalvårdens kostnader ökade med 145 miljoner kronor (6,0 procent).

Av Åklagarmyndighetens sammanlagda kostnader användes ca 95 procent till utredning och lagföring. Även Ekobrottsmyndigheten lägger huvuddelen av sina resurser på utredning och lagföring.

Kostnaderna för verksamhetsområdet Dömande uppgick till ca 6,1 miljarder kronor, vilket är en ökning med 252 miljoner kronor, eller 4,3 procent, sedan 2019. Merparten av kostnadsökningen beror på högre kostnader för personal och lokaler inom Sveriges Domstolar.

Verksamhetsområdet Verkställighet omfattar verksamhet inom frivården, anstalter samt Kriminalvårdens transportverksamhet för såväl nationella som internationella transporter. Internationella transporter inom migrationsområdet redovisas under utgiftsområde 8 Migration. Häktesverksamheten ingår som en del i verksamhetsområdet Utredning och lagföring. Kostnaderna för verksamhetsområdet har ökat med 658 miljoner kronor (9,7 procent) sedan 2019 vilket förklaras av ökade

kostnader för personal, lokaler och övrig drift till följd av den högre beläggningen i anstalt.

Merparten av kostnaderna som rör transfereringar avser rättsliga biträden. Kostnaderna ökade med 338 miljoner kronor (10,5 procent) mellan 2019 och 2020. Den största delen av ökningen bestod av ersättning till offentlig försvarare. Ökningen berodde på dels att antalet debiterade timmar per förordnande ökade, dels att antalet förordnanden ökade.

2.6 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

2.6.1 Brottutvecklingen och flödet i rättskedjan

Regeringen bedömer att de övergripande målen för kriminalpolitiken och rättsväsendet endast delvis har uppnåtts. Brottutvecklingen är inte entydig, och otryggheten har inte minskat. Däremot har förtroendet för rättsväsendet ökat.

Brottslighetens omfattning är svår att beskriva på ett heltäckande sätt och den sammantagna brottutvecklingen är inte entydig. Antalet anmälda brott 2020 ökade marginellt jämfört med åren dessförinnan. Utsattheten för brott mot person generellt sett minskade enligt NTU 2020. Utsattheten för misshandel, hot, personrån och nätkränkning ökade något, medan fickstöld och kort- eller kreditbedrägeri minskade. Utsattheten för sexualbrott minskade för andra året i rad efter att ha ökat kraftigt mellan 2014 och 2017, medan antalet anmälda sexualbrott har fortsatt att öka. Den anmälda tillgreppsbrottsligheten har minskat över tid. Uppgifter från vården tyder på att grovt våld, med undantag för skjutvapenvåld, har minskat det senaste decenniet. Det dödliga våldet är på lägre nivåer i dag än i början av 1990-talet men har ökat tydligt sedan 2012. Regeringen följer brottutvecklingen noga och insatser för att öka tryggheten samt bekämpa och förebygga brott är fortsatt högt prioriterade.

Även om de flesta människor i samhället känner sig trygga har nivåerna av otrygghet legat på en högre nivå de senaste fyra åren. Regeringen ser allvarligt på detta och på att otryggheten fortsätter vara särskilt utbredd bland kvinnor. Samtidigt måste resultaten tolkas med viss försiktighet. Otrygghet är ett komplext och mångfacetterat fenomen som är svårt att mäta. Sambandet mellan otrygghet och utsatthet för brott är heller inte okomplicerat; exempelvis är äldre personer generellt mer otrygga än yngre trots att utsattheten för brott bland äldre är väsentligen lägre än bland yngre.

Förtroendet för rättsväsendet fortsatte att öka under 2020. Särskilt tydligt ökade förtroendet för Polismyndigheten, till den högsta uppmätta nivån hittills. Allmänhetens förtroende är avgörande för att rättsväsendets myndigheter på ett effektivt sätt ska kunna förebygga, bekämpa och lagföra brott.

Brottsligheten och tryggheten påverkas av många faktorer, även sådana som ligger utanför kriminalpolitikens och rättsväsendets räckvidd. Rättsväsendets förutsättningar att hantera brottsligheten påverkas vidare av vilka resurser som tillförs myndigheterna. Rättsväsendet har fått betydande resursförstärkningar de senaste tio åren. Regeringen fortsätter att genomföra sådana satsningar, inte minst genom förstärkningar av Polismyndigheten. Fler brott utreddes och klarades upp under 2020 jämfört med 2019 och fler brottmål avgjordes. Utvecklingen har en tydlig koppling till pandemin såtillvida att mer tid har kunnat ägnas åt att arbeta med ärenden då fortbildning har ställts in och vissa arbetsuppgifter såsom bevakning av evenemang i princip har upphört. Även innan 2020 hade dock rättsväsendets verksamhetsvolym ökat något, efter en tid av minskningar. Regeringen anser det vara av stor vikt att antalet redovisade ärenden från polis till åklagare och antalet personuppklarade brott fortsätter att öka, såväl sammantaget som sett till olika brottstyper.

Inom Kriminalvården har beläggningen i både häkte och anstalt ökat under senare år. Regeringen följer utvecklingen noga och vidtar de åtgärder som bedöms vara nödvändiga. Eftersom prognoserna över det kommande klientinflödet pekar på en fortsatt ökning är det angeläget att Kriminalvården fortsätter att vidta åtgärder för att utöka sin kapacitet på såväl kort som lång sikt. Möjligheten för Kriminalvården att erbjuda intagna full sysselsättning har dock försvårats under 2020. Det beror bl.a. på att den fortsatt ökande beläggningen har inneburit att möjligheterna till sysselsättning ska fördelas på fler intagna än tidigare. Trots detta, och trots pandemins begränsningar av t.ex. möjligheterna att vistas i större grupper, har sysselsättningsgraden totalt sett varit i nivå med föregående år. Regeringen anser, mot bakgrund av den mycket ansträngda beläggningssituationen och de utmaningar för verksamheten som pandemin har inneburit, att det är ett positivt resultat att deltagandet i återfallsförebyggande verksamhet i anstalt har varit i nivå med tidigare år samt att isoleringsbrytande åtgärder i häkte endast i mindre omfattning har minskat. Det är regeringens bedömning att såväl det återfallsförebyggande arbetet som den isoleringsbrytande verksamheten i häkte måste ha en fortsatt hög prioritet i syfte att utvecklingen inte ska stanna av. Regeringen förväntar sig att ny lagstiftning som trätt i kraft under 2020 och 2021 kommer ha en positiv inverkan på utfallet. Det gäller bl.a. regler om en tydligare koppling mellan deltagande i återfallsförebyggande åtgärder och villkorlig frigivning samt utökade möjligheter att vidta kontroll- och stödåtgärder avseende dem som har dömts till skyddstillsyn. Det gäller även de lagändringar rörande häktningar och restriktioner som trädde i kraft den 1 juli 2021.

Det myndighetsgemensamma arbetet mot organiserad brottslighet har stor betydelse. Regeringen bedömer att det gemensamma arbetet ger ett tydligt mervärde i kampen mot den organiserade brottsligheten.

Regeringens bedömning är att bl.a. satsningarna på Polismyndigheten, som har möjliggjort permanenta förstärkningar av den resurs som arbetar med utredning av brott i parrelation, våldtäkter mot vuxna samt vålds- och sexualbrott mot barn, och uppdraget till Brottsoffermyndigheten att informera om den nya sexualbrottslagstiftningen, har bidragit till det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Mäns våld mot kvinnor är dock alltså ett stort samhällsproblem och arbetet mot våldet måste fortsätta.

2.6.2 Dömande verksamhet

Regeringen bedömer att domstolarna har bidragit till målet om den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Regeringen har angett omloppstider för att konkretisera riksdagens mål. Resultatet när det gäller omloppstiderna var något sämre 2020 jämfört med 2019. Omloppstiderna är viktiga både ur ett rättssäkerhetsperspektiv och ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, eftersom effektiviteten försämras och omloppstiderna ökar om domstolarna tvingas hantera många äldre mål. Fler äldre mål i balans har, på grund av pandemin, kunnat avgöras under 2020. Regeringen framhåller vikten av att fortsätta det arbete som inletts kring utvecklade arbetsmetoder och digitalt arbetssätt för att nå rimliga omloppstider.

Den höga nivån av inkomna mål till domstolarna under 2020 har medfört högre balanser och överbalanser trots att domstolarna avgjort fler mål. Produktiviteten mätt som antalet avgjorda mål i förhållande till kostnaderna utvecklades dock positivt.

Med hänsyn till det höga antalet inkomna mål under 2020 är det positivt att antalet avgjorda mål och produktiviteten ökat. Det höga antalet inkomna mål till Sveriges Domstolar och de ökade omloppstiderna föranleder regeringen att följa utvecklingen noga.

2.6.3 Brottsförebyggande verksamhet

Regeringen bedömer sammanfattningsvis att det har skett en positiv utveckling inom den brottsförebyggande verksamheten. Arbetet med att genomföra det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott har bidragit till att det nu finns bättre förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i samhället. Genom programmet har en solid grund lagts för ett strukturerat och kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete som involverar många aktörer i samhället. Det är positivt att Brå, i enlighet med regeringens intentioner, har förstärkt och utvidgat sitt stöd för brottsförebyggande arbete på såväl nationell som regional och lokal nivå. Regeringen ser positivt på Polismyndighetens arbete med att ta fram en nationell brottsförebyggande strategi. En ökning av både antalet områdespoliser och kommunpoliser bedöms förbättra förutsättningarna för ett effektivt brottsförebyggande arbete. Utvecklingen av det förebyggande arbetet mot ekonomisk brottslighet måste fortsätta. Kommunernas ansvar i det brottsförebyggande arbetet behöver förtydligas. De förslag som utredningen om kommunernas brottsförebyggande ansvar lämnat utgör ett nödvändigt beredningsunderlag för kommande lagstiftningsarbete. Det finns ett behov av att utveckla det återfallsförebyggande arbetet och stödet till personer som vill lämna kriminella miljöer. Arbetet med att analysera redovisade förslag kring ett nationellt avhopparprogram pågår med hög prioritet. Det är också viktigt att utvecklingen av den situationella brottspreventionen fortsätter.

Att motverka och förebygga våldsbejakande extremism och terrorism är ett ansvar för hela samhället. I sin årsbok för 2020 lyfter Säkerhetspolisen fram att fler måste göra mer och tänka steget längre. Samverkan mellan statliga myndigheter och kommuner är en förutsättning för att detta ska bli framgångsrikt. Center mot våldsbejakande extremism (CVE) har fortsatt arbetet med att ge strategiskt, organisatoriskt och operativt stöd till kommuner. De insatser som CVE har gjort för att förbereda kommuner på mottagande av IS-återvändare, inklusive kvinnor och barn, har varit framgångsrika och bidragit till en tydlig rollfördelning mellan statliga myndigheter och kommuner och en bra förberedelse för att hantera de utmaningar som följer med dessa ärenden. Kunskap utgör grunden för att kunna utveckla det förebyggande arbetet på alla nivåer och kunskapen måste också omfatta den våldsbejakande extremistiska propaganda som sprids via digitala plattformar, eftersom propagandan bidrar till radikaliserings, rekrytering och planering av attentat. FOI:s kartläggningar visar att hotfulla och skadliga budskap i dag är mycket lättillgängliga och att dessa budskap dessutom kan bidra till att skada både samhället och individer. För att kunna förebygga hot och hat, våldshandlingar och terrorism är det av största vikt att sådana budskap fortsätter att kartläggas och analyseras.

2.6.4 Stödet till brottsoffer

Regeringen anser att målet för verksamheten delvis har uppnåtts. Resultaten i NTU 2020 visar att de flesta av indikatorerna för brottsutsattas erfarenhet av polisen var oförändrade jämfört med de senaste åren. I ett längre perspektiv syns en ganska tydlig minskning av andelen som är nöjda med polisens bemötande. Omkring hälften av de brottsutsatta var nöjda med polisens bemötande och tillgänglighet, medan omkring en tredjedel var nöjda med informationen i det egna ärendet. Endast en knapp femtedel var nöjda med polisens effektivitet. Det finns alltså ett behov av förbättringar när det gäller polisens kontakter med brottsutsatta. Även domstolarna och åklagare har en viktig roll när det gäller bemötandet av brottsutsatta. Med anledning av den förändrade metoden för genomförandet av NTU går det endast att följa utvecklingen från och med 2018 i dessa delar. Det kan dock konstateras att andelen av de brottsutsatta som hade positiva erfarenheter av åklagare respektive var nöjda med

bemötande i domstolen har ökat något. Kvinnor var generellt sett mer nöjda än män för alla de redovisade indikatorerna. Detta är något som bör beaktas i det fortsatta arbetet.

Brottsoffermyndigheten har vidtagit åtgärder för att säkerställa en effektiv och skyndsam handläggning av brottsskadeärenden. Ett positivt resultat av detta är att ärendebalansen och den genomsnittliga handläggningstiden har sjunkit sedan föregående år. Regeringen bedömer att det är viktigt att myndigheten fortsatt arbetar med att säkerställa en långsiktigt effektiv och skyndsam handläggning.

Att staten kräver dömda gärningspersoner på den brottsskadeersättning som Brottsoffermyndigheten, i deras ställe, betalat ut till brottsoffer är en viktig signal från samhället. Antalet aktiva regressärenden, dvs. ärenden där staten kräver gärningspersonen på den brottsskadeersättning som Brottsoffermyndigheten i deras ställe betalat ut till brottsoffret har fortsatt att öka, liksom intäkterna. Regeringen bedömer att målen för regressverksamheten har uppnåtts.

Intäkterna till Brottsofferfonden har fortsatt öka och har stor betydelse för finansieringen av det brottsofferarbete som utförs av civila samhällets organisationer samt viktologisk forskning. Bidragen från Brottsofferfonden når många olika verksamheter som gagnar brottsoffer och regeringen bedömer att målen för Brottsofferfonden har uppnåtts.

Brottsoffermyndighetens insatser med information, utbildning och kunskapsspridning har sammantaget gagnat ett stort antal brottsoffer samt bidragit till ökad kunskap och förbättrat samarbete när det gäller brottsofferfrågor. Regeringen bedömer att målen för myndighetens kunskapscentrum har uppnåtts.

2.7 Återrapportering av vissa tillkännagivanden som gäller rättsväsendet

Unga lagöverträdare

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att de sekretessbrytande bestämmelser som infördes 2013 för information om unga som delas mellan polis och socialtjänst ska utvärderas (bet. 2017/18:JuU18 punkt 6, rskr 2017/18:175).

Den 10 oktober 2019 beslutade regeringen att ge Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att undersöka förutsättningarna att dela information mellan olika aktörer i arbetet med att förebygga brott och att vid behov lämna förslag till åtgärder. I uppdraget ingick att utvärdera hur den sekretessbrytande bestämmelse avseende information om unga som infördes 2013 tillämpas i det lokala förebyggande arbetet och bedöma om det finns utvecklingsbehov. I samband med att uppdraget beslutades skrevs tillkännagivandet av. Tillkännagivandet redovisades som slutbehandlat i regeringens skrivelse 75 (skr. 2019/20:75). Riksdagen delade dock inte regeringens uppfattning att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat och anför att tillkännagivandet inte kan anses slutbehandlat förrän utredningen är klar (bet. 2020/21:KU2 s. 63, rskr. 2020/21:35). Uppdraget redovisades februari 2021. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Straffrättsliga frågor

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att bestämmelsen om kränkande fotografering bör utvärderas i syfte att säkerställa att den

omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta (bet. 2016/17:JuU16 punkt 9, rskr 2016/17:211).

I Brottsförebyggande rådets (Brå) regleringsbrev för 2017 gav regeringen Brå i uppdrag att följa upp implementeringen av bestämmelsen om kränkande fotografering. Studien skulle belysa inflödet av anmälningar och vilken typ av gärningar som blivit anmälda och utredda som kränkande fotografering, samt den vidare hanteringen av ärendena genom rättskedjan fram till domslut. I uppdraget ingick att redovisa polis, åklagares och domares erfarenheter av att tillämpa lagstiftningen. Brå redovisade sitt uppdrag i maj 2019 i rapporten Kränkande fotografering – en uppföljning av lagens tillämpning (2019:7). Rapporten visar sammanfattningsvis att lagen visat sig vara tillämplig och användbar som bibrottsrubricering i ärenden där huvudbrottet är sexualbrott eller andra fridsbrott mot kvinnor och barn. Lagens utformning har även medfört att vissa smygtagna bilder som motiverats av ett sexuellt intresse för barn, men som inte klassas som barnpornografiska, har kriminaliserats. Tidigare farhågor om att journalisters fri- och rättigheter skulle inskränkas tycks däremot ha varit obefogade. När det gäller integritetskränkande smygfotografering på offentliga platser, som sker på ett visst avstånd, anges de varken omfattas av bestämmelsen om kränkande fotografering eller av bestämmelserna om sexuellt ofredande eller ofredande. Vidare anges att om en utökad tillämpning skulle förordas, skulle straffansvaret kunna utvidgas antingen genom en omprövning av rekvisiten för brottet kränkande fotografering eller genom en justering av rekvisiten i andra bestämmelser, t.ex. bestämmelserna om sexuellt ofredande och ofredande. Den 30 januari 2020 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att bl.a. inom ramen för analysen av bestämmelsen om sexuellt ofredande analysera och ta ställning till om smygfotografering på ett visst avstånd bör kriminaliseras och i så fall lämna förslag på hur det kan åstadkommas (dir. 2020:5). I samband med att uppdraget beslutades skrevs tillkännagivandet av. Tillkännagivandet redovisades som slutbehandlat i regeringens skrivelse 75 (skr. 2019/20:75). Riksdagen delade dock inte regeringens uppfattning att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat och anför att tillkännagivandet inte kan anses slutbehandlat förrän utredningen är klar (bet. 2020/21:KU2 s. 63, rskr. 2020/21:34). Uppdraget redovisades den 1 juni 2021. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Processrättsliga frågor

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att ett system med kronvittnen ska utredas (bet. 2018/19:JuU12 punkt 26, rskr. 2018/19:169). Riksdagen har även tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att utreda möjligheten att vittnen i vissa fall ska kunna avlägga sina vittnesmål anonymt (bet. 2018/19:JuU12 punkt 27, rskr. 2018/19:169).

Den 21 november 2019 beslutade regeringen att tillsätta en utredning som ska analysera åtgärder för att stärka rättsprocessen och öka lagföringen, bl.a. vid brottslighet med kopplingar till kriminella nätverk (dir. 2019:85). I uppdraget ingick att analysera om ett system med s.k. kronvittnen bör införas. I uppdraget ingick också att analysera om det finns ett behov av och är lämpligt att införa en möjlighet att vittna anonymt och vid behov, lämna förslag till nödvändiga författningsändringar. I samband med att uppdraget beslutades skrevs tillkännagivandena av. Tillkännagivandena redovisades som slutbehandlade i regeringens skrivelse 75 (skr. 2019/20:75). Riksdagen delade dock inte regeringens uppfattning att tillkännagivandena därmed är slutbehandlade och anför att tillkännagivandena inte kan anses slutbehandlade förrän utredningen är klar (bet. 2020/21:KU2 s. 63, rskr. 2020/21:34). Uppdraget redovisades den 25 maj 2021. Regeringen anser därmed att tillkännagivandena är tillgodosedda och slutbehandlade.

Statistik om angrepp mot blåljuspersonal

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om statistik om angrepp mot blåljuspersonal (bet. 2017/18:JuU1 punkt 49, rskr. 2017/18:92).

Den 1 januari 2020 infördes ett nytt gradindelad brott i brottsbalken, sabotage mot blåljusverksamhet. Att brottet har införts innebär att statistik över anmälda, handlagda och uppkärlade brott samt misstänkta och lagförda personer nu finns tillgänglig hos Brottsförebyggande rådet (Brå). Genom statistiken är det möjligt att följa utvecklingen av anmälda sabotage mot blåljusverksamhet och brottens hantering i rättskedjan.

Under 2020 publicerade Brå en fördjupad kortanalys gällande otillåten påverkan mot anställda vid Polismyndigheten (Brå kortanalys 6/2020). Analysen ger en bild av polisanställdas utsatthet för otillåten påverkan och vilka konsekvenser och stödbehov utsattheten leder till, samt om det skiljer sig åt mellan olika grupper av polisanställda. Brå har också publicerat en rapport om polisens utsatthet för hot och våld inom ramen för en utvärdering av kroppsburna kameror (Brå 2020:1). Studien belyser bl.a. utsattheten för våld och trakasserier samt känslan av trygghet bland poliserna före och efter införandet av de kroppsburna kamerorna. Vidare har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) tagit fram en vägledning för att stödja blåljusaktörer som kommunal räddningstjänst, polis och ambulanssjukvård i sitt arbete att motverka hot och våld mot sin personal både vad gäller det långsiktiga förebyggande arbetet och den operativa beredskapen.

Polismyndigheten redovisade hösten 2018 ett regeringsuppdrag om att intensifiera det systematiska arbetsmiljöarbetet avseende bl.a. hot och våld. Polismyndigheten har avsatt 50 miljoner kronor extra årligen under perioden 2018–2020, en satsning som fortsätter 2021, för att möjliggöra en ambitionshöjning inom en rad områden med bäring på medarbetarnas arbetsmiljö, särskilt inom området hot och våld. En annan åtgärd som vidtagits för att, från den 1 februari 2020, stärka medarbetarskyddet för polisanställda är att regeringen beslutat nya regler om tjänstekort, vilket gör att polisanställda inte längre behöver exponera sitt personnummer och hela sitt namn på korten.

Regeringen anser genom de ovan redovisade och vidtagna åtgärderna att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Bättre anpassade frivårdsinsatser för unga gängkriminella

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om bättre anpassade frivårdsinsatser för unga gängkriminella. (bet. 2017/18:JuU16 punkt 9, rskr. 2017/18:184).

Regeringen har i senaste skrivelse 75 (skr. 2020/21:75) redogjort för vidtagna åtgärder. Den 1 januari 2021 infördes den nya påföljden ungdomsövervakning och Kriminalvården är ansvarig myndighet. De som kan dömas till ungdomsövervakning är unga, i huvudsak personer mellan 15 och 17 år, där varken ungdomsvård eller ungdomstjänst utgör en tillräckligt ingripande påföljd med hänsyn till brottslighetens straffvärde och art samt den unges tidigare brottslighet. Vidare har regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2021 (prop. 2020/21:99) avsatt medel för att Kriminalvården ska fortsätta utveckla en modell för samverkan på individnivå, vilket bland annat innebär att även andra aktörer ska ta sitt ansvar för Kriminalvårdens klienter.

Regeringen anser genom de ovan redovisade och vidtagna åtgärderna att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Särskild utbildning för den som hör eller förhör barn

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att säkerställa att den som hör eller förhör barn ska ha särskild utbildning för det (bet. 2017/18:JuU1 punkt 74, rskr. 2017/18:92).

Polismyndigheten har haft i uppdrag att redovisa vilket arbete som bedrivs för att säkerställa att personal som förhör barn i så stor utsträckning som möjligt har särskild utbildning och tillämpar den handledning som har tagits fram på området. Av redovisningen i Polismyndighetens årsredovisning för 2020 framgår bland annat att polisanställda genomgått utbildning om unga lagöverträdare, utredningsmetodik vad gäller brott mot barn och ungdomar, samt intervju- och förhörsmetodik vad gäller brott mot barn och ungdomar. För att öka andelen utredare som har rätt kompetens har Polismyndigheten reviderat befintliga barn- och ungdomsutredarutbildningars innehåll. Förhör med barn som målsägande och som utreds på barnahus eller på polisregionernas sektioner för brott i nära relation, genomförs nästan uteslutande av utbildade barnförhørsledare. För åldersgruppen 0–12 år är polisens bedömning att i stort sett alla förhör har genomförts av utbildade barnförhørsledare, vilka utgör cirka 11 procent av det totala antalet barnförhör. Även för åldersgruppen 13–17 år genomfördes förhör av utbildade barnförhørsledare, dock kan Polismyndigheten inte bedöma i vilken omfattning. Ambitionen är att förhör ska genomföras av en förhørsledare med kompetens för uppgiften. Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens förhörshandledning som ger praktisk vägledning vad gäller förhör med barn och vuxna med osynliga funktionsnedsättningar, blir obligatorisk i den reviderade utbildningen men är redan i dag ett material som används i de befintliga utbildningarna.

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att se över regelverket för utredningar mot barn som misstänks för brott (dir. 2019:103). I uppdraget ingår att analysera om bestämmelserna om förhör med barn under 18 år som misstänks för brott är ändamålsenliga, ta ställning till om eventuella författningsändringar även bör avse målsägande och vittnen i de fall det lämnas förslag på ändringar i bestämmelser som även reglerar förhör med målsägande eller vittnen, samt utreda behovet av en ökad närvaro av socialtjänsten vid inledande förhör med barn under 18 år som misstänks för brott. Utredningen fick den 10 juni 2021 tilläggsdirektiv som innebär att datum för slutredovisning flyttas fram till den 21 januari 2022.

Regeringen har den 29 april 2021 gett en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag på en strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inkluderat hedersrelaterat våld och förtryck (dir. 2021:29). Utredaren ska lämna förslag på praktiska åtgärder för ett stärkt barnrättsperspektiv i brottmålsprocessen, exempelvis vad gäller bemötande av barnet, barnanpassad information och stöd till barnet under processen, metodutveckling, erfarenhetsutbyte och andra liknande åtgärder.

Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Barnahus

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att ta fram en nationell plan för barnahusens verksamhet i syfte att förbättra likvärdigheten och tillgången till insatser för alla barn oavsett var i landet man bor (bet. 2019/20:JuU29 punkt 34, rskr. 2019/20:233).

Regeringen har den 29 april 2021 gett en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag på en strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inkluderat hedersrelaterat våld och förtryck (dir. 2021:29). Utredaren ska lämna förslag på hur barnahusverksamheten kan utvecklas, exempelvis vad gäller att ge likvärdig tillgång till

stöd till barn under hela brottmålsprocessen och genom nationell samordning. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2022.

Inom ramen för regeringens uppdrag att fördela utvecklingsmedel och ge kompetensstöd för arbete mot våld i nära relationer m.m. (S2020/01591) har de medverkande myndigheterna, däribland Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum), tagit fram en genomförandeplan enligt vilken barns utsatthet och barnperspektiv är särskilda prioriteringar. Inom ramen för uppdraget kan kommunerna rekvidrera statsbidrag. Av uppföljningen av 2019 års medel framgår att mer än hälften av landets kommuner har använt medlen till att utveckla utredningar av eller insatser för barn och unga.

Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Kriminalvårdens kostnadseffektivitet och en ny utredning med motsvarande uppdrag som den nedlagda utredningen En flexibel och effektiv kriminalvård

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att låta analysera Kriminalvårdens kostnadseffektivitet (bet. 2015/16:JuU1 punkt 18, rskr 2015/16:106). Utskottet anser att regeringen bl.a. bör analysera Kriminalvårdens kostnadsutveckling sedan 2004 samt bedöma om anstalts- och häktesorganisationen lever upp till kravet på flexibilitet och kostnadseffektivitet (bet. 2015/16:JuU1, s 57).

Riksdagen har även tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att tillsätta en ny utredning som motsvarar den nedlagda utredningen En flexibel och effektiv kriminalvård (bet. 2017/18:JuU16 punkt 10, rskr 2017/18:184). Utskottet ser behov av dels en samlad analys av kostnadsutvecklingen inom Kriminalvårdens olika verksamheter dels en analys av vilka återfallsförebyggande åtgärder som är framgångsrika och hur det återfallsförebyggande arbetet i högre grad kan anpassas till klienternas olika behov och förutsättningar (bet. 2017/18:JuU16, s 29).

Regeringskansliet analyserade 2018–2019 Kriminalvårdens kostnadsutveckling 1998–2017 och vidtog därefter en rad åtgärder i syfte att öka effektiviteten och bromsa kostnadsutvecklingen inom myndigheten. Kriminalvården har i sitt regleringsbrev sedan 2018 regeringens uppdrag att redovisa effektiviseringsåtgärder för att uppnå budget i balans på kort och lång sikt. Kriminalvården har med anledning av detta sedan dess ett pågående effektiviserings- och besparingsarbete.

Kriminalvården fick i regleringsbrevet 2020 i uppdrag att ta fram en plan för den framtida platskapaciteten med fokus på flexibilitet, verksamhetens behov och resurseffektivitet. Riksrevisionen presenterade 2020 sin granskning Effektiviteten vid Kriminalvårdens anstalter (RiR 2020:16). I regeringens skrivelse Riksrevisionens rapport om effektiviteten vid Kriminalvårdens anstalter (skr. 2020/21:62) konstaterar regeringen bl.a. att Riksrevisionens iakttagelser kommer utgöra ett bra underlag för myndighetens fortsatta effektiviseringsarbete men att Riksrevisionens bedömning av vilka kostnadsbesparingar som skulle kunna göras är överskattad. Riksdagen har genom beslut den 7 april 2021 ställt sig bakom regeringens bedömning (bet. 2020/21:JuU20, rskr 2020/21:243).

Kriminalvårdens återfallsförebyggande arbete bygger i dag på vad forskningen visar har bäst effekt. Myndigheten arbetar enligt de så kallade risk-, behovs-, och mottaglighetsprinciperna (RBM). De sammanfattar vad som anses vara det mest framgångsrika sättet att arbeta för att förebygga återfall i brott. Modellen används även i bland annat Kanada, Australien, Nya Zeeland och Storbritannien. Kriminalvården bedriver dessutom forsknings- och utvärderingsarbete för att följa upp att det arbete

myndigheten bedriver fungerar och har vetenskapligt stöd. Kriminalvårdens behandlingsprogram är i många fall ursprungligen från Kanada och Storbritannien. De har klarat vetenskaplig prövning vilket innebär att det finns stöd i forskningen för att programmet minskar risken för återfall i brott och missbruk. Det pågår också för närvarande en studie vid Stockholms universitet om i vilken utsträckning det är Kriminalvårdens insatser som har lett till den minskande andelen återfall.

Det är känt att samhällets olika aktörer behöver samverka effektivt för att Kriminalvårdens insatser ska vara långsiktigt hållbara och att detta arbete behöver utvecklas. Regeringen gav därför i april 2019 Kriminalvården i uppdrag att bedriva försöksverksamhet med en modell för samverkan på individnivå, s.k. inlussning. Brottsförebyggande rådet har utvärderat försöket. Regeringen har sedan avsatt resurser och gett Kriminalvården i uppdrag att fortsätta utveckla samverkansmodellen.

Regeringen anser mot bakgrund av de åtgärder som redovisats ovan att det inte är nödvändigt att tillsätta en sådan utredning som följer av tillkännagivandet. Regeringen anser vidare att tillkännagivandena genom det ovan redovisade är slutbehandlade.

Ökat samarbete med andra länder

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att Kriminalvården ska öka samarbetet med andra länder för att få fler utländska medborgare att avtjäna straffet i hemlandet (bet. 2018/19:JuU13 punkt 31, rskr 2018/19:192). Av tillkännagivandet följer att regeringen bör ge Kriminalvården i uppdrag att öka och fördjupa samarbetet med kriminalvården i de länder vars medborgare är överrepresenterade i de svenska anstalterna (bet. 2018/19:JuU13, s72).

Regeringen bedömer dock att ett utökat samarbete mellan Kriminalvården och andra länders kriminalvård inte är den mest effektiva vägen att gå för att öka antalet överföranden. Det är regeringens och Regeringskansliets ansvar att genom bilaterala kontakter driva på det arbetet i förhållande till andra länder. En rad bilaterala kontakter har sedan en tid pågått med ett antal centrala länder i syfte att öka möjligheterna till överförande. Regeringen fortsätter med detta arbete.

Regeringen har härutöver i regleringsbrevet för 2020 och 2021 uppdragit åt Kriminalvården att redovisa hur myndigheten har bidragit till ett effektivt förfarande avseende överförande av straffverkställighet. Kriminalvården har i årsredovisningen för 2020 redovisat ett antal organisatoriska åtgärder som syftar till att effektivisera arbetet. I årsredovisningen för 2021 ska Kriminalvården redovisa vilka ytterligare åtgärder myndigheten har vidtagit i syfte att öka antalet överföranden och hur den i övrigt har bidragit till ett effektivt förfarande avseende överförande av straffverkställighet, bland annat mot bakgrund av det skyndsamhetskrav som genom lagändring (SFS 2020:384) gäller sedan den 1 juli 2020.

Regeringen anser genom det ovan redovisade att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Fler lokala poliser i hela landet

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att regeringen bör återkomma med en redovisning av vilka åtgärder som vidtagits för att öka antalet lokala poliser (bet. 2014/15:JuU1 punkt 10, rskr. 2014/15:77). Riksdagen har också tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en lokalt förankrad polis (bet. 2016/17:JuU1 punkt 9, rskr. 2016/17:90). I skrivelse 2016/17:75 redovisades dessa punkter som slutbehandlade. Riksdagen ansåg dock att regeringen inte hade redovisat tillräckligt med vidtagna åtgärder för att tillkännagivandena skulle kunna anses slutbehandlade (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:296). I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) meddelade regeringen att punkterna därför åter stod

som öppna. Därutöver har riksdagen ytterligare en gång tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en lokalt förankrad, närvarande och synlig polis i hela landet (bet. 2017/18:JuU1 punkt 36, rskr. 2017/18:92).

Riksdagen har således vid flera tillfällen påtalat för regeringen att det behövs fler lokalt förankrade poliser som är närvarande och synliga i hela landet. Regeringen delar den uppfattningen och har återkommande rapporterat om de insatser som har genomförts för att säkerställa en långsiktig och hållbar polisiär närvaro i lokalsamhället. Polismyndigheten har ett brett och viktigt uppdrag som rör såväl brottsförebyggande som brottsbekämpande arbete. Att detta arbete stärks och att fler poliser kan förebygga och bekämpa brottsligheten och öka tryggheten i hela landet är prioriterade frågor för regeringen. Enligt årsstatistiken för 2020 har Polismyndigheten aldrig tidigare haft fler anställda och arbetet med att nå målet om 10 000 fler polisanställda till och med 2024 fortsätter med full kraft. Vid halvårsskiftet 2021 hade antalet anställda ökat med drygt 7 000 personer jämfört med hur många anställda som fanns vid ingången av 2016. Hur resurserna ska fördelas är en fråga för Polismyndigheten. Enligt myndighetens årsredovisning för 2020 har både antalet områdespoliser och kommunpoliser ökat jämfört med 2019.

För regeringen är det angeläget att ökningen av antalet kommun- och områdespoliser fortsätter. Av regleringsbrevet för 2021 framgår att Polismyndigheten fortsatt ska redovisa vilka åtgärder som vidtas för att säkerställa en långsiktig och tydlig polisiär närvaro i hela landet. Särskild vikt ska läggas vid att redovisa hur resurser fördelas så att det finns en stark lokal närvaro i utsatta områden. Myndigheten ska härutöver redovisa i vilken omfattning det finns områdespoliser på lokalpolisområdesnivå och vad som görs för att dessa ska få större möjligheter att arbeta långsiktigt med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utan att tas i anspråk för annan verksamhet. Fördelningen av områdespoliser i utsatta områden ska särskilt redovisas. En redovisning över antalet kommunpoliser och fördelningen av dessa i hela landet ska också lämnas.

Regeringen har också gett Brottsförebyggande rådet i uppdrag att följa upp och analysera resursanvändningen inom Polismyndigheten och resultatet av anslagshöjningarna till myndigheten som syftar till att utöka antalet anställda med 10 000 under perioden 2016–2024. I detta ingår att kartlägga hur de ekonomiska tillskotten har fördelats och använts i Polismyndigheten samt analysera hur verksamheten och dess resultat har utvecklats. Uppdraget ska delredovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 24 mars 2023 och den 18 oktober 2024. Uppdraget ska slutredovisas senast den 27 mars 2026.

Regeringen har vidtagit ett stort antal åtgärder för att öka antalet lokalt förankrade poliser i hela landet och flera är pågående. Regeringen fortsätter att följa utvecklingen och kommer vid behov att vidta ytterligare åtgärder.

Tillkännagivandena är inte slutbehandlade.

En effektivare polis

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om en effektivare polis (bet. 2015/16:JuU1 punkt 3, rskr. 2015/16:106). I skrivelse 2016/17:75 redovisades denna punkt som slutbehandlad. Riksdagen ansåg att de åtgärder som regeringen hade vidtagit var bra men inte tillräckliga för att tillkännagivandet skulle kunna anses vara slutbehandlat (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:296). I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) meddelade regeringen därför att punkten åter står som öppen.

Regeringen har i en rad budgetar tillfört Polismyndigheten mer resurser. Polisverksamhet är personalintensiv. Därför är mer personal en central insats för att stärka och utveckla den polisiära verksamheten. I budgetpropositionen för 2022 tillför regeringen ytterligare medel för att möjliggöra Polismyndighetens fortsatta expansion mot 10 000 fler polisanställda 2024. Dessutom görs en satsning på ett tekniklyft för snabb och kraftig förmågeökning på it-området. Det huvudsakliga syftet är att säkerställa den fulla potentialen i digital bevisning och därigenom uppnå ökad lagföring, särskilt vad gäller den grövsta brottsligheten.

Som regeringen tidigare redovisat har Polismyndigheten tagit fram en plan för hur myndigheten ska kunna öka antalet anställda med 10 000 till och med 2024. Därtill har myndigheten vidtagit en rad åtgärder för att säkra kompetensförsörjningen. Regeringen har också redogjort för den betydande personalökning som satsningen medför. Den innebär att både antalet civilanställda och antalet poliser kommer att bli väsentligt högre, vilket ger förutsättningar för att fler poliser kan arbeta med uppgifter där en polismans kompetens är nödvändig. De civilanställda som har anställts under senare år har vidare inneburit en förstärkning av kärnverksamheten på olika områden. Regeringen har redovisat den kraftiga ökningen av personer i kärnverksamheten och hur antalet civilanställda som arbetar med utredningsverksamhet har ökat. Slutligen har regeringen också redogjort för den renodling av verksamheten som har genomförts genom att vissa uppgifter, exempelvis en del transporter av frihetsberövade och vissa djurärenden, har flyttats till andra myndigheter.

Dessa åtgärder redovisades för riksdagen i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) och i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1, utg.omr. 4 avsnitt 2.7). I tillägg till tidigare redovisade åtgärder har regeringen fattat beslut om uppdrag till Brottsförebyggande rådet att följa upp och analysera resursanvändningen inom Polismyndigheten och resultatet av anslagshöjningarna till myndigheten. I uppdraget ingår att kartlägga hur de ekonomiska tillskotten har fördelats och använts i Polismyndigheten samt att analysera hur verksamheten och dess resultat har utvecklats. Uppdraget ska delredovisas senast den 24 mars 2023 och den 18 oktober 2024 samt slutredovisas senast den 27 mars 2026.

Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Polisens närvaro i brottsutsatta områden

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om vikten av polisens närvaro i brottsutsatta områden (bet. 2015/16:JuU1 punkt 7, rskr. 2015/16:106). Riksdagen har också tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om polisens närvaro i brottsutsatta områden (bet. 2016/17:JuU1 punkt 17, rskr. 2016/17:90). I skrivelse 2016/17:75 redovisades dessa punkter som slutbehandlade. Riksdagen ansåg att flertalet av de åtgärder som regeringen hade vidtagit var viktiga i sig men inte tillräckliga för att tillkännagivandena skulle kunna anses slutbehandlade (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:296). I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) meddelade regeringen att punkterna därför åter står som öppna. Därutöver har riksdagen ytterligare en gång tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om polisens närvaro i brottsutsatta områden (bet. 2017/18:JuU1 punkt 41, rskr. 2017/18:92).

Regeringen har under flera år redovisat åtgärder för att stärka Polismyndighetens arbete i utsatta områden. Riksrevisionen granskade under 2020 Polismyndighetens arbete i utsatta områden och konstaterade att regeringen, genom sin styrning av Polismyndigheten, har ökat förutsättningarna för att Polismyndigheten ska kunna arbeta effektivt i utsatta områden. Riksrevisionen bedömde att regeringen på flera sätt

har prioriterat Polismyndighetens arbete i utsatta områden och att det finns och har funnits en tydlig ambition om att försöka vända utvecklingen i dessa områden.

I Polismyndighetens regleringsbrev för 2021 har myndigheten fått ett antal nya återrapporteringskrav och uppdrag som berör utsatta områden. Polismyndigheten ska redovisa hur resurser fördelas så att det finns en stark lokal närvaro i utsatta områden. Vidare ska Polismyndigheten redovisa i vilken omfattning det finns områdespoliserna på lokalpolisområdesnivå och vad som görs för att dessa ska få större möjligheter att arbeta långsiktigt med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utan att tas i anspråk för annan verksamhet. Fördelningen av områdespoliserna i utsatta områden ska särskilt redovisas. Polismyndigheten har också fått i uppdrag att redovisa skjutningar som utförts i eller med koppling till utsatta områden. Utöver detta har Polismyndigheten fått i uppdrag att uppdatera lägesbilden över utsatta områden och ge en samlad bild av vilka polisiära åtgärder som vidtas i de utsatta områdena samt beskriva hur det fortsatta arbetet ska bedrivas. Slutligen ska Polismyndigheten beskriva hur arbetet med kamerabevakning bedrivs och utvecklas. Av redovisningen ska det särskilt framgå hur arbetet med kamerabevakning utvecklas i utsatta områden. Uppdragen ska redovisas senast den 1 december 2021. Under 2020 har regeringen dessutom fattat beslut om två uppdrag till de tolv myndigheter som deltar i det myndighetsgemensamma arbetet mot grov och organiserad brottslighet om att inrätta pilotprojekt. De riktar sig mot näringsverksamhet samt folkbokföring kopplad till organiserad brottslighet. Pilotprojektet om näringsverksamhet ska bedrivas i eller i anslutning till något eller några av de utsatta områden som Polismyndigheten har pekat ut. Pilotprojektet mot felaktig folkbokföring ska bedrivas i sådana områden där myndigheterna bedömer att sådan brottslighet är eller kan antas vara särskilt förekommande. Uppdragen ska redovisas senast den 1 oktober 2021.

Regeringen har således vidtagit ett stort antal åtgärder för att stärka närvaron och det polisiära arbetet i utsatta områden. Genom åtgärderna har regeringen också ökat förutsättningarna för att Polismyndigheten ska kunna arbeta effektivt i områdena. Något som Riksrevisionen nyligen konstaterat. Regeringen anser därmed att tillkännagivandena är slutbehandlade.

Polisens tillgänglighet

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om polisens tillgänglighet (bet. 2015/16:JuU1 punkt 39, rskr. 2015/16:106).

En grundförutsättning för all operativ polisverksamhet är att polisen finns närvarande i samhället, genom att förebygga brott och göra ingripanden samt utreda brott. Den huvudsakliga kontakten med myndigheten sker dock på telefon 112 eller 114 14, genom besök i reception eller via polisen.se. Till detta kommer e-post och vanlig post samt sociala medier. Vidare har Polismyndigheten anslutit sig till den nationella infrastrukturen för säkra elektroniska försändelser från myndigheter till enskilda, ”Mina meddelanden”.

Polismyndigheten bedriver ett kontinuerligt och strategiskt arbete med att utveckla kontaktvägarna till och från myndigheten. Polisens serviceprogram är huvudsakligen inriktat mot att säkerställa att medborgarmötet präglas av öppenhet, enkelhet och hög tillgänglighet. De initiala kontakterna med myndigheten sker traditionellt via telefon eller fysiska besök i receptionerna. Serviceprogrammet ska både säkerställa ett brett utbud av digitala tjänster och en god servicenivå för medborgare som av olika skäl väljer att ringa eller besöka myndigheten.

Regeringen följer löpande utvecklingen för Polismyndighetens service. Andelen medborgare som är nöjda med polisens bemötande samt utförande av sitt ärende

uppgick till 92 respektive 86 procent under 2020. Detta är goda resultat som dessutom visar på en positiv utveckling. Andelen medborgare som är nöjda med Polismyndighetens tillgänglighet uppgick till 58 procent 2020. Sett över en längre tid är det en förbättring även om siffran är lägre än 2019, ett år som sticker ut i statistiken på ett sätt som det inte finns någon tydlig förklaring till. Andelen besvarade samtal inom 5 minuter vid polisens kontaktcenter ökade till 67 procent (mätperioden avser januari till september). Likaså ökade användningen av e-tjänster för tillståndsärenden, medan andelen polisanmälningar via e-tjänsten var oförändrad. Utvecklingen av e-tjänster talar för en ökad tillgänglighet. Vidare har Riksrevisionen granskat myndigheters service till enskilda som inte kan eller vill använda digitala kanaler (RiR 2021:8). Det kan bl.a. noteras att Polismyndigheten är en av två bland de granskade myndigheterna som har telefonkundtjänsten öppen dygnet runt under veckans alla dagar. Några specifika rekommendationer riktade till Polismyndigheten finns inte i rapporten, utöver den allmänna rekommendationen att säkerställa att uppföljningar av servicekvalitet också fångar synpunkter från användare som inte kan eller vill använda digitala servicekanaler.

Den svenska förvaltningsmodellen innebär ett långtgående delegerat ansvar till och stort förtroende för de statliga myndigheterna. Regeringens inriktning för styrningen av myndigheterna är vidare att den ska vara tillitsbaserad och verksamhetsanpassad, vilket bl.a. innebär att regeringen ska vara tydlig med vilken inriktning myndigheternas verksamhet ska ha, men detaljstyrning och onödig administration bör undvikas (utg. omr. 2, avsnitt 4.5.1). Ordningen förutsätter en bra uppföljning av myndigheternas resultat och verksamhet och att regeringen ingriper om den bedömer att myndigheterna inte sköter sina uppgifter på ett ändamålsenligt sätt. Som redogjorts för ovan utvecklar Polismyndigheten kontinuerligt sin service till medborgarna. Regeringen gör bedömningen att Polismyndighetens arbete på detta område är ambitiöst och ändamålsenligt. Regeringen avser därför att inte vidta några ytterligare åtgärder med anledning av tillkännagivandet och anser därmed att tillkännagivandet ska anses vara slutbehandlat.

Veterancentrum samt stöd till civila som gjort internationell insats

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om vissa frågor om Veteranutredningens förslag (bet. 2015/16:FöU8 punkt 8, rskr. 2015/16:149). Frågan om ett veterancentrum behandlades i Veteranutredningens betänkande (SOU 2014:27). Betänkandet har remissbehandlats. I Försvarsmaktens regleringsbrev för 2016 fick myndigheten i uppdrag att senast i samband med delårsrapporten redovisa ett förslag om inrättande av ett särskilt veterancentrum inom myndigheten. I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 6 avsnitt 3.4.4 s. 46) bedömde regeringen att ett särskilt veterancentrum senast den 1 juli 2017 skulle inrättas inom Försvarsmakten i syfte att stärka och utveckla anhörigstödet. Vidare bedömde regeringen att det inte finns skäl att införa en nationell veteranmyndighet eller att utvidga begreppet veteran så som det föreslås i Veteranutredningen. Ett av skälen till regeringens bedömning var att remissinstanserna motsatte sig förslaget.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6 avsnitt 3.2.2 s. 27) redovisade regeringen att Försvarsmakten har inrättat ett Veterancentrum den 1 juli 2017. Mot bakgrund av den redovisningen bedömde regeringen att tillkännagivandet var omhändertaget och därmed slutbehandlat. Riksdagen har meddelat att den inte delar regeringens bedömning att tillkännagivandet kan anses som slutbehandlat (bet. 2017/18:KU21, rskr. 2017/18:325). Punkten står därmed som öppen. Riksdagen har även tillkännagett det som utskottet anför om en särskild lag till stöd och hjälp för civila som gjort internationell insats (bet. 2017/18:FöU1 punkt 2, rskr. 2017/18:100).

En förnyad beredning av Veteranutredningens förslag om en särskild lag till stöd och hjälp för civila som gjort internationell insats har genomförts. Möten med civila myndigheter som deltar med utsänd personal i internationella insatser och internationell verksamhet har genomförts i juni 2020 och maj 2021 för att inhämta myndigheternas syn på de förslag om lagstiftning som lämnades i Veteranutredningen. I beredningen har följande framkommit.

En enhetlig författningsreglering som omfattar samtliga statliga civila myndigheter skulle omfatta ett stort antal myndigheter med olika behov. En enhetlig reglering försvåras av att myndigheternas internationella verksamhet skiljer sig väsentligt åt i fråga om uppdragens karaktär och omfattning. Myndigheterna gör, i likhet med sina remissvar från 2015, olika bedömningar av utredningens förslag och samsyn saknas. En särskild lag skulle kunna bidra till ökad tydlighet och synlighet för deltagande i civila insatser men det bedöms av flera remissmyndigheter som svårt att överblicka de organisatoriska och finansiella konsekvenserna av utredningens förslag och att förslaget kan leda till praktiska svårigheter. Utredningens förslag upplevs inte utgå från de civila myndigheternas behov. De utsändande myndigheternas internationella verksamhet skiljer sig också åt i fråga om den personal som sänds ut.

Polismyndigheten, som står för en stor andel av de civila utsända, sänder som regel ut sin egen personal. Andra myndigheter, som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Folke Bernadotteakademien, som också står för en betydande andel av svensk personal i civila insatser, rekryterar ofta personal specifikt för en insats, eller sekunderar personal från andra myndigheter eller rekryterar personal utan svenskt medborgarskap. Myndigheternas långsiktiga ansvar för utsänd personal hanteras därför på olika sätt. För civil personal som deltar i internationella insatser och verksamhet regleras anställningsvillkor dels genom gällande regleringar, dels i kollektivavtal. Flera av myndigheterna tillämpar en kollektivavtalad försäkringslösning för utsänd personal. Polismyndighetens internationella verksamhet regleras i en separat förordning.

För myndigheter med ett fåtal utsända riskerar utredningens förslag få konsekvensen att kostnaden för varje utsänd blir väsentligt högre, vilket kan påverka möjligheten att genomföra insatser. Därtill har omvärldsläget, insatsernas natur och omfattning förändrats sedan utredningen genomfördes. Myndigheterna har också utvecklat sitt arbete med att omhänderta utsänd personal före, under och efter deltagande i internationella insatser och verksamhet och bland annat vidtagit åtgärder för att förstärka rutiner för förberedelser inför uppdrag och stärka stödet till hemkommande och deras anhöriga.

Mot denna bakgrund kan det ifrågasättas om förslaget om en särskild lag är ändamålsenligt i relation till de faktiska behoven och om utredningens förslag i alla delar skulle stärka stödet för civila som deltagit i internationella insatser. Regeringen anser därför att en enhetlig författningsreglering som omfattar samtliga statliga civila myndigheter inte är lämplig.

Regeringen bedömer mot den bakgrunden att ytterligare åtgärder inte bör övervägas med anledning av tillkännagivandena. Regeringen anser därmed att tillkännagivandena är slutbehandlade.

Fler områdespoliser och kommunpoliser

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om fler områdespoliser och kommunpoliser (bet. 2016/17:JuU1 punkt 12, rskr. 2016/17:90). I skrivelse 2016/17:75 redovisades denna punkt som slutbehandlad. Riksdagen ansåg dock att regeringen inte hade redovisat tillräckligt med vidtagna åtgärder för att tillkännagivandet skulle kunna anses slutbehandlat (bet. 2016/17:KU21, rskr.

2016/17:296). I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) meddelade regeringen att punkten därför åter står som öppen. Vidtagna åtgärder redovisades och tillkännagivandet ansågs åter slutbehandlat i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6). I konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU2 (rskr. 2020/21:34) uttryckte dock riksdagen en annan uppfattning och punkten står därmed som öppen.

Ett av Polismyndighetens långsiktiga strategiska mål till 2024 är att stärka den lokala närvaron. Enligt myndighetens årsredovisning för 2020 har både antalet områdespoliser och kommunpoliser ökat jämfört med 2019. För regeringen är det angeläget att denna ökning fortsätter. Av regleringsbrevet för 2021 framgår att Polismyndigheten fortsatt ska redovisa vilka åtgärder som vidtas för att säkerställa en långsiktig och tydlig polisiär närvaro i hela landet. Särskild vikt ska läggas vid att redovisa hur resurser fördelas så att det finns en stark lokal närvaro i utsatta områden. Myndigheten ska dessutom redovisa i vilken omfattning det finns områdespoliser på lokalpolisområdesnivå och vad som görs för att dessa ska få större möjligheter att arbeta långsiktigt med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utan att tas i anspråk för annan verksamhet. Fördelningen av områdespoliser i utsatta områden ska särskilt redovisas. En redovisning över antalet kommunpoliser och fördelningen av dessa i hela landet ska också lämnas.

Regeringen har också gett Brottsförebyggande rådet i uppdrag att följa upp och analysera resursanvändningen inom Polismyndigheten och resultatet av anslagshöjningarna till myndigheten som syftar till att utöka antalet anställda med 10 000 under perioden 2016–2024. I detta ingår att kartlägga hur de ekonomiska tillskotten har fördelats och använts i Polismyndigheten samt analysera hur verksamheten och dess resultat har utvecklats. Uppdraget ska delredovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 24 mars 2023 och den 18 oktober 2024. Uppdraget ska slutredovisas senast den 27 mars 2026.

I november 2020 publicerade Riksrevisionen en granskning av Polismyndighetens arbete i utsatta områden. Den samlade slutsatsen av granskningen är att arbetet inte är fullt ut ändamålsenligt. Riksrevisionen anser bland annat att Polismyndigheten inte följer upp resursfördelningen till utsatta områden på ett sätt som gör det möjligt att bedöma om resurser faktiskt går till dessa områden. Riksrevisionen har också följt upp ett beslut om att det ska finnas en områdespolis per 5 000 invånare och konstaterar att detta inte är genomfört i en tredjedel av de lokalpolisområden som har utsatta områden. Med anledning av granskningen lämnar Riksrevisionen ett antal rekommendationer till Polismyndigheten som har påbörjat ett arbete för att omhänderta dessa.

Regeringen har vidtagit ett stort antal åtgärder för att öka antalet lokalt förankrade poliser i hela landet och flera är pågående. Regeringen fortsätter att följa utvecklingen och kommer vid behov att vidta ytterligare åtgärder.

Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Mer praktik i polisutbildningen

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det utskottet anför om mer praktik i polisutbildningen (bet. 2016/17:JuU1 punkt 21, rskr. 2016/17:90). Vidtagna åtgärder redovisades av regeringen i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) och med det ansåg regeringen att tillkännagivandet var slutbehandlat. I konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU2 (rskr. 2020/21:34) uttryckte dock riksdagen en annan uppfattning. Punkten står därmed åter som öppen.

Regeringen anser att det är en fråga för Polismyndigheten att, tillsammans med berörda utbildningsanordnare, avgöra vad som är en ändamålsenlig fördelning mellan teori och praktik. Bland annat som följd av riksdagens tillkännagivande har Polismyndigheten beslutat att pröva frågan om praktik och inleda en översyn av utbildningens innehåll. Det är på myndighetsnivå som balansen mellan teori och praktik ska avgöras, eftersom det är där kompetensen finns för att avgöra hur en ändamålsenlig utbildning ska utformas. Regeringen har därför inte för avsikt att vidta några ytterligare åtgärder i denna fråga och anser därmed att tillkännagivandet ska anses vara slutbehandlat.

Brott mot äldre

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att förebygga och utreda brott mot äldre i hela landet (bet. 2016/17:JuU1 punkt 35, rskr. 2016/17:90). Vidtagna åtgärder redovisades av regeringen i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) och med det ansåg regeringen att tillkännagivandet var slutbehandlat. Riksdagen har dock uttryckt att tillkännagivandet inte kan anses vara slutbehandlat då det av regeringens redovisning inte framgår att Polismyndigheten har lämnat en årlig redovisning av arbetet eller varför regeringen inte har efterfrågat detta (bet. 2020/21:KU2, rskr. 2020/21:34).

De brott som äldre personer är särskilt utsatta för på grund av sin ålder är bedrägerier och stölder. Inom Polismyndigheten finns en särskild arbetsgrupp, Circa-gruppen, som har i uppdrag att verka nationellt mot det aktuella brottsområdet. I uppdraget ingår att identifiera seriebrott mot äldre i anmälningsflödet, identifiera misstänkta gärningspersoner, initiera samordning av brott och ärenden, utreda brott, bistå med metod- och verksamhetsstöd till andra utredningsgrupper och arbeta brottsförebyggande. Utöver Circa-gruppen arbetar nationella, regionala och lokala brottsamordningsfunktioner mot brottsområdet i syfte att upptäcka seriebrottslighet, avbryta pågående serier när gärningspersonerna väl identifierats och skapa förutsättningar för lagföring.

Polismyndigheten arbetar med olika brottsförebyggande åtgärder i form av kampanjer, informationsinsatser, externa och interna utbildningar samt andra aktiviteter i samverkan med olika aktörer. Dessa insatser görs för att öka kunskapen och medvetenheten hos äldre om hur man skyddar sig mot brott och manipulation samt ta bort känslan av skam som ofta finns hos dem som blivit utsatta. Insatser görs på nationell, regional och lokal nivå utifrån hur brottsutveckling och lägesbilder ser ut. Med anledning av ökningen av romans- och investeringsbedrägerier lyftes dessa brott fram av Polismyndigheten ett flertal gånger i media under förra året. Polismyndigheten har också uppdaterat ett utbildningspaket riktat till äldre. På grund av pandemin kom dock materialet inledningsvis inte att användas i den utsträckning som planerats. Materialet kompletterades därför med en samtalsserie på UR Play och Kunskapskanalen.

Brott som systematiskt begås mot äldre utförs inte sällan av internationella brottsnätverk som snabbt rör sig över stora geografiska områden. Mot bakgrund av ett regeringsuppdrag på området har Polismyndigheten de senaste åren ökat sin förmåga att upptäcka och arbeta mot seriebrottslighet som begås av både inhemska och internationella brottsnätverk. Bland annat har Polismyndigheten beslutat att samtliga polisregioner ska utse en operativ koordinator som är regionens kontaktpunkt och mottagare av underlag för operativa åtgärder, bygga upp en regionalt anpassad förmåga att kunna agera operativt på information om internationella brottsnätverk samt bygga upp en regionalt anpassad utredningsförmåga som kan fungera som

metod- och verksamhetsstöd och vid behov biträda utredningsverksamheten på lokal nivå.

När det gäller riksdagens önskemål om att Polismyndighetens arbete med att förebygga och utreda brott mot äldre bör redovisas årligen till regeringen vill regeringen framhålla följande. Polismyndigheten redovisar varje år sitt arbete och verksamhetens resultat till regeringen i årsredovisningen. I de senaste årsredovisningarna har myndigheten redogjort för äldres utsatthet för bedrägeribrott och det arbete som polisen bedriver riktat mot målgruppen. Även Polismyndighetens arbete på andra områden är relevant för bekämpningen av brott som ofta begås mot äldre personer. Om regeringen ser behov av det efterfrågade specifika information genom åiterrapporteringskrav i myndighetens regleringsbrev. Så gjordes i regleringsbrevet för 2018, då Polismyndigheten fick i uppdrag att redovisa och bedöma effekten av vidtagna åtgärder mot bedrägeribrott och brott mot äldre.

Åiterrapporteringen av Polismyndighetens verksamhet görs huvudsakligen mot förordningen (2014:1102) med instruktion för Polismyndigheten. Endast i undantagsfall kräver regeringen årliga redovisningar från Polismyndigheten i specifika frågor, vilket då framgår av instruktionen. Mot bakgrund av den information som Polismyndigheten lämnat om sitt arbete i årsredovisningen samt möjligheten för regeringen att vid behov besluta om åiterrapporteringskrav eller vidta andra åtgärder för inhämtning av information, bedömer regeringen inte att det är påkallat att föreskriva om årliga redovisningar av arbetet mot brott mot äldre.

I och med detta anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

2.8 Politikens inriktning

Sverige ska vara ett tryggt land att leva i. Brotts ska bemötas med samhällets fulla kraft. Det våld som kriminella nätverk utövar ska inte tolereras. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Hedersrelaterad brottslighet ska bekämpas. Regeringen vidtar därför ett stort antal initiativ för att ytterligare stärka rättsväsendet.

2.8.1 Fortsatta förstärkningar av rättskedjan

Fortsatt satsning på Polismyndigheten

Regeringens arbete med att stärka och vidareutveckla polisverksamheten fortgår. Till och med 2024 ska Polismyndigheten ha ökat antalet anställda med sammantaget 10 000 personer jämfört med hur många anställda som fanns vid ingången av 2016. Vid halvårsskiftet 2021 hade antalet anställda ökat med drygt 7 000 personer. Satsningen innebär att Polismyndigheten ska ha drygt 38 000 anställda när utbyggnaden är klar. Även fortsatt har regeringen ambitionen att den fördelning som fanns mellan poliser och civilanställda då utbyggnaden inleddes ska upprätthållas. Åtgärder för såväl bättre arbetsvillkor och karriärvägar som bättre arbetsmiljö och säkerhet är viktiga delar i arbetet med att öka attraktiviteten i polisyrket.

Arbetet med att öka polisväsendets effektivitet och förbättra resultaten fortsätter, liksom arbetet med att stärka den lokala polisiära närvaron. Genom förslagen i denna budgetproposition ser regeringen till att den ekonomiska planeringsramen för den fortsatta tillväxten finns på plats närmast påföljande år. Behov av ytterligare medel hanteras i kommande budgetpropositioner. Vidare föreslår regeringen en kraftfull satsning på att utveckla Polismyndighetens tekniska förmåga. Som en del i detta ingår investeringar i utvecklad förmåga att ta sig in i krypterad kommunikation mellan tungt kriminella. För att fullt ut kunna utnyttja den potential som finns behöver omfattande investeringar göras. Dessutom innefattar satsningen kameror, både fasta och kropsburna, vilka blir allt viktigare för digital bevissäkring och som

trygghetsskapande instrument i den polisiära verksamheten. Samtidigt finns det ett behov av att stärka kapaciteten inom avdelningen Nationellt forensiskt centrum (NFC) vid Polismyndigheten för att snabbare än i dag hantera digitala bevis och dna. Därtill föreslås medel för att stärka arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism (utg.omr. 2 avsnitt 3.4).

Ökade resurser till åklagare och domstolsväsendet

För att bekämpa brott måste alla delar av rättskedjan fungera väl och inte utgöra hinder för övrig verksamhet. Antalet ärenden, inte minst de resurskrävande, ökar och myndigheterna behöver mer resurser för att kunna möta denna utveckling. Antalet åklagare vid Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten behöver öka, liksom andra kompetenser vid myndigheterna. För att stärka myndigheternas förutsättningar att utreda och lagföra misstänkta brott föreslår regeringen ökade resurser.

Regeringen föreslår även en särskild satsning för att kraftsamla kring den växande avfallsbrottsligheten och föreslår därför särskilda medel till flera berörda myndigheter för att stärka detta arbete (utg.omr. 20 avsnitt 3.5).

Det svenska domstolsväsendet fungerar väl. Det är prioriterat för regeringen att säkerställa rättssäkerheten och allmänhetens tilltro till domstolarna även på längre sikt. För att nå riksdagens mål om den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet krävs att allmänheten har förtroende för den dömande verksamheten och att mål och ärenden i domstol avgörs inom rimlig tid. Samtidigt som domstolarnas produktivitet är hög och pandemins effekter för domstolarnas verksamhet är svårbedömd visar prognoserna på ett fortsatt högt målinflöde. I syfte att möta det höga målinflödet och säkerställa allmänhetens förtroende föreslår regeringen ökade medel till Sveriges Domstolar. Med anledning av det ökade målinflödet följer regeringen utvecklingen inom Sveriges Domstolar noga och avser vid behov att återkomma.

Att den som är vittne eller målsägande känner sig trygg i rättssalen är avgörande både för att enskilda personer ska våga vittna och för samhällets förmåga att klara upp brott. Det är viktigt att brott möts av en snabb reaktion från samhället. Under 2021 har försöksverksamheten med ett snabbförfarande i brottmål utökats till fler delar av landet och en utredning har haft i uppdrag att se över hur snabbförfarandet kan göras permanent. Utredningen överlämnade sitt betänkande i juni 2021 och betänkandet bereds nu i Regeringskansliet.

Fortsatt kapacitetsförstärkning inom Kriminalvården

Ett fortsatt ökande tillflöde av klienter i kombination med längre häktes- och strafftider har inneburit fortsatta utmaningar för Kriminalvården. Som följd av regeringens föreslagna satsningar på myndigheterna i rättskedjan tillsammans med kommande straffrättsliga reformer väntas en fortsatt ökning av antalet klienter inom Kriminalvårdens alla verksamheter de närmaste åren. Kriminalvården har påbörjat en kapacitetsutökning inom häktes- och anstaltsbeståndet. I syfte att ge myndigheten förutsättningar att fortsätta öka kapaciteten samtidigt som säkerheten bibehålls och verksamhetsinnehållet inom myndigheten utvecklas föreslår regeringen ökade medel till Kriminalvården.

Utvecklad operativ förmåga hos Säkerhetspolisen

Sveriges säkerhet utsätts för allt större risker. Hoten från såväl statliga aktörer som ideologiskt motiverade aktörer ökar, samtidigt som sårbarheterna i samhället blir alltmer omfattande. Globalisering, digitalisering och teknikutveckling bidrar både till en breddad hotbild från främmande makt och skapar gränsöverskridande plattformar

där våldsbejakande extremister kan mötas, inspireras och uppmana till våldsanvändning.

För att möta en mer komplex och breddad hotbild, från såväl statliga aktörer som våldsbejakande extremistmiljöer, föreslår regeringen ökade resurser för Säkerhetspolisen i syfte att säkerställa en fortsatt hög operativ förmåga. Sverige ska även fortsatt ha en säkerhetstjänst som är rustad för att möta utvecklingen i omvärlden. Förslaget möjliggör både utökade personella resurser och fortsatt utvecklad teknisk förmåga.

En utökad kapacitet för Rättsmedicinalverket samt Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Brottsligheten har förändrats och blivit mer komplex. Den tekniska bevisningen har blivit allt viktigare, inte minst när det gäller gängkriminalitet, där det kan vara svårt att få personer att vittna. Det ökar behovet av utredningar och analyser från Rättsmedicinalverket och därför behöver myndighetens förmåga förstärkas. I utredningar av allvarlig brottslighet är hemliga tvångsmedel viktiga verktyg. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden behöver förstärkas för att kunna möta upp och granska den utökade användningen av hemliga tvångsmedel.

Europeiska åklagarmyndigheten

Det är viktigt att brott mot EU:s finansiella intressen utreds på ett effektivt och rättssäkert sätt inom hela unionen. Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo) är en ny EU-myndighet som ska utreda och åtala sådana brott. Regeringen har en ambition om att Sverige ska gå med i Eppo och en utredning som har haft i uppdrag att föreslå vilka åtgärder som krävs för ett svenskt deltagande redovisade sitt betänkande i december 2020. Betänkandet bereds nu i Regeringskansliet.

2.8.2 Åtgärder för att förebygga brott och stödja brottsutsatta

Fortsatt utveckling av det brottsförebyggande arbetet

Utvecklingen av ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela samhället måste fortsätta med full kraft. Det är inte minst viktigt i områden med socioekonomiska utmaningar. Förebyggande åtgärder från ett flertal aktörer i samhället är centrala i arbetet för minskad brottslighet och ökad trygghet. Regeringen har de senaste åren stärkt det brottsförebyggande arbetet på nationell och regional nivå, och vidtar nu ytterligare åtgärder för att utveckla arbetet i hela landet. Regeringen bereder förslagen som lämnats i betänkandet Kommuner mot brott som syftar till att ge kommunerna ett lagstadgat ansvar att arbeta brottsförebyggande, se utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner, avsnitt 2.8. Regeringen utvecklar också det återfallsförebyggande arbetet och stödet till individer som vill eller kan motiveras att lämna kriminella, våldsbejakande extremistiska eller hedersrelaterade miljöer. Regeringen avsätter därför ytterligare medel för att stödja och utveckla avhopparverksamheter i landet. För regeringens insatser se även utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, avsnitt 7.5.

Fortsatta insatser för att förebygga skjutningar och sprängningar

Bekämpningen av den organiserade brottsligheten och de nätverk som verkar inom den är en av regeringens viktigaste prioriteringar. Regeringen har sedan 2014 tagit initiativ till en rad åtgärder med bäring på bekämpning av organiserad brottslighet. Arbetet mot de kriminella nätverken ska fortsätta men fokus ska också ligga på att förhindra tillväxten i nätverken och bryta nyrekryteringen. Arbetet att förebygga

brottslighet och förhindra nyrekrytering till kriminalitet behöver bedrivas ur ett brett perspektiv. Det handlar dels om åtgärder som förstärker rättsväsendets förmåga att förebygga och bekämpa brott. Det handlar även om tidiga och förebyggande insatser inom till exempel skola, socialtjänst och fritidsverksamhet som kan bidra till goda och likvärdiga förutsättningar för barn och unga som riskerar att dras in i kriminalitet. Att varaktigt trycka tillbaka brottsligheten är ett långsiktigt arbete som kräver uthållighet. Under det senaste året har Polismyndigheten genomfört en rad framgångsrika insatser mot kriminella nätverk. I Malmö har dessutom det samverkansbaserade arbetssättet Sluta skjut lett till lovande resultat. Strategin bakom Sluta skjut ska nu spridas till fler kommuner och regeringen föreslår därför ökade medel till Brottsförebyggande rådet för detta syfte.

Mäns våld mot kvinnor, våld mot barn och hedersrelaterad brottslighet ska upphöra

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer fortsätter att vara ett samhällsproblem som innebär ett stort psykiskt och fysiskt lidande för den som drabbas och arbetet mot detta ska intensifieras. Arbetet inkluderar alla de grupper som omfattas av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026.

Att samhället reagerar mot alla former av hedersrelaterat våld och förtryck är av yttersta vikt. I betänkandet Ett särskilt hedersbrott lämnas bl.a. förslag till ett särskilt hedersbrott som tar sikte på upprepade hedersrelaterade gärningar som riktar sig mot samma brottsoffer. Betänkandet har remitterats och bereds nu i denna del vidare inom Regeringskansliet. Med anledning av förslaget om ett särskilt hedersbrott beräknas utgifterna för Kriminalvården öka, varför regeringen föreslår ökade medel.

Regeringen presenterade den 16 juni 2021 ett åtgärds paket med 40 åtgärder för att intensifiera arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Åtgärds paketet innehåller ett flertal åtgärder som förebygger våldet, som ger ett starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn, som effektivt bekämpar brotten och som förbättrar kunskap om och metoder mot mäns våld mot kvinnor. Regeringen föreslår ytterligare satsningar för det fortsatta genomförandet av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Vidare föreslår regeringen medel till kvinno- och tjejjourer och en satsning på stadigvarande boende för våldsutsatta. Se vidare i utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering, avsnitt 5.5. Därutöver avser regeringen att lämna lagförslag om stärkt rätt till skyddat boende för våldsutsatta och rättigheter för medföljande barn i sådana boenden. Se vidare utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, avsnitt 7.5.

Sverige är och ska vara ett föregångsland i arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn. När det gäller våld mot barn ska utredningen En uppväxt fri från våld ta fram förslag för det långsiktiga arbetet att förebygga och bekämpa våld mot barn samt exempelvis lämna förslag på praktiska åtgärder för ett stärkt barnrättsperspektiv i brottmålsprocessen.

Ökat stöd till brottsoffer

Det är viktigt att brottsoffer känner förtroende för rättsväsendet och att de anmäler att de har utsatts för brott likväl som att vittnen vågar vittna. Den som har drabbats av brott ska också få tillräckligt stöd och skydd. Ändamålsenliga regler om ersättning till brottsoffer är också viktigt för att stärka brottsoffers ställning och minska skadeverkningarna av brott. Regeringen tillsatte i december 2019 en utredning i syfte att stärka brottsoffers rätt till skadestånd. Uppdraget redovisades i juli 2021. I

betänkandet föreslås bl.a. höjda nivåer på kränkingsersättning, en stärkt rätt till ideellt skadestånd för efterlevande anhöriga och ändrade regler för att i större utsträckning möjliggöra utmätning till förmån för brottsoffer. Betänkandet har skickats ut på remiss.

Förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism, rasism, hatbrott och andra brott som hotar demokratin

Det förebyggande arbetet mot radikaliserings och rekrytering till våldsbejakande extremism och terrorism har fortsatt hög prioritet. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har sedan 2016 bidragit med viktiga analyser av de våldsbejakande extremistmiljöernas propaganda på olika digitala plattformar. Regeringen föreslår att FOI tillförs medel för att fortsätta och utveckla detta arbete (se utg.omr. 6, avsnitt 3.6). Åtgärden är en del av Sveriges åtaganden, s.k. pledges, som ska presenteras på Malmö internationella forum för hågkomst av Förintelsen och bekämpande av antisemitism i oktober 2021, se vidare utgiftsområde 1 Rikets styrelse, avsnitt 10.5. Sverige har en omfattande kriminalisering när det gäller terrorism, men det är inte i sig straffbart att delta i verksamheten i en terroristorganisation. Med utgångspunkt i ett förslag från 2020 års grundlagskommitté har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag som innebär att det införs ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation. Uppdraget ska redovisas senast den 11 april 2022.

Rättsväsendet behöver fortsätta att utveckla och förbättra det långsiktiga arbetet med att bekämpa hatbrott och andra brott som hotar demokratin. Den organiserade rasismen utgör ett särskilt hot mot samhället som måste tas på största allvar. I maj överlämnade Kommittén om förbud mot rasistiska organisationer sitt betänkande som innehöll förslag om att två nya brott – organiserad rasism och stöd åt organiserad rasism – ska införas. Betänkandet har remitterats.

2.8.3 En utvecklad straffrätt och effektivare verktyg

Förstärkta straffrättsliga åtgärder

Förekomsten av knivar på allmän plats ökar risken för att uppkomma våldssituationer får svåra konsekvenser. Forskning visar också att kniv under lång tid har varit det vapen som oftast används vid dödligt våld, även om skjutvapen som våldsmetod vid dödligt våld har blivit ungefär lika vanligt de senaste åren. Tidigare studier visar också att kniv är det vapen som oftast används vid personrån. En strängare syn på allvarligare brott mot knivlagen är motiverad. Därför bereds förslag om skärpta straff för allvarligare knivbrott. Personer som vid upprepade tillfällen kör utan körkort eller påverkade av alkohol och narkotika utsätter andra människor för stora risker. Regeringen bereder därför förslag som handlar om skärpta straffrättsliga reaktioner vid upprepade och allvarliga fall av olovlig körning och rattfylleribrott.

När en person döms för flera brott bestämmer domstolen normalt en gemensam påföljd utifrån den samlade brottslighetens allvar. Det är i grunden en rimlig ordning. Samtidigt är det viktigt att tydligt markera att brott aldrig ska löna sig. Regeringen har därför tillsatt en utredning som ska se över lagstiftningen för att säkerställa att straffet står i proportion till brottslighetens allvar, även för den som begår flera brott.

En ny lag om tillträdesförbud till butik trädde i kraft den 1 mars 2021. Även på badanläggningar och bibliotek finns det problem med bl.a. brottslighet vilket påverkar personal och besökare negativt. Regeringen bereder mot den bakgrunden ett förslag om tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek.

Det har i närtid skett omfattande förändringar av sexualbrottslagstiftningen men arbetet med att skapa ett heltäckande och tydligt straffrättsligt skydd måste fortsätta. 2020 års sexualbrottsutredning har haft i uppdrag att bl.a. se över straffskalorna för sexualbrotten och i juni 2021 överlämnade utredningen sitt betänkande, som har remitterats. Med anledning av förslagen beräknas utgifterna för Kriminalvården öka, varför ytterligare medel föreslås för uppgiften. Därtill har en särskild utredare fått i uppdrag att lämna förslag som bl.a. innebär att preskriptionstiderna för allvarliga sexualbrott mot vuxna förlängs.

I dag får unga myndiga lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år som begår allvarlig brottslighet sina straff nedsatta. Det medför att utdömda straff inte tillräckligt speglar brottets allvar. Regeringen har därför lämnat förslag som innebär att straffrabatten tas bort för unga myndiga lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år vid allvarlig brottslighet. Regeringen avser också att tillsätta en utredning som ska göra en översyn bl.a. av påföljden slutna ungdomsvård.

Gångbrottsutredningen har i ett betänkande som överlämnades i augusti i år lämnat en rad straffrättsliga förslag mot brott i kriminella nätverk. Utredningen föreslår bl.a. lagändringar som innebär en skärpt straffrättslig reaktion mot brott med kopplingar till kriminella uppgörelser, mot narkotikaförsäljning och mot dem som involverar unga i kriminalitet. Med anledning av förslagen i betänkandet beräknas utgifterna för Kriminalvården öka, varför regeringen föreslår ökade medel.

Effektivare verktyg för rättsväsendet

Regeringen fortsätter modernisera verktygen för en effektiv brottsbekämpning. I maj i år överlämnades betänkandet En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring. Där lämnas lagförslag för ett förbättrat stöd och skydd för vittnen och det föreslås även en möjlighet till straffflinring för den som medverkar till utredning av någon annans brottslighet (s.k. kronvittnen). Betänkandet innehåller vidare förslag på straffskärpningar, bl.a. för övergrepp i rättsak. Med anledning av förslagen beräknas utgifterna för Kriminalvården öka, varför regeringen föreslår ökade medel.

Utredningen om utlänningsärenden med säkerhetsaspekter föreslår att lagen om särskild utlänningskontroll ersätts av en ny lag, lagen om särskild kontroll av vissa utlännningar. Kraven för utvisning enligt den nya lagen föreslås bli lägre och mer generella än enligt den nuvarande lagen. Möjligheterna att använda tvångsmedel enligt den nya lagen utvidgas och Säkerhetspolisen får dessutom möjlighet att använda hemliga tvångsmedel vid fler utvisningar. Ärendet har remitterats och bereds nu i Regeringskansliet.

För att polisen ska få bättre möjligheter att förhindra att vapen och andra farliga föremål används vid våldsbrott, har regeringen till riksdagen i september 2021 föreslagit lagändringar som ger polisen en ny befogenhet att i brottsförebyggande syfte söka efter sådana föremål i gemensamma utrymmen i eller i anslutning till flerbostadshus.

2.8.4 Insatser för att möta den tekniska och samhällsliga utvecklingen

Ett kunskapsbaserat och digitaliserat rättsväsende

Regeringen har gjort satsningar på forskning om brottslighet i den forsknings- och innovationspolitiska propositionen. Det är viktigt att de brottsbekämpande myndigheterna utvecklas och tar till sig ny kunskap. Ett digitaliserat informationsflöde i rättskedjan förbättrar förutsättningarna för analys och uppföljning vilket möjliggör

en mer kunskapsbaserad brottsbekämpning. Regeringen har inrättat ett råd för digitalisering av rättsväsendet för att stärka arbetet.

Utvecklingen under det senaste året har tydligt visat att det finns en stor potential i att utveckla förmågan att komma åt krypterad kommunikation mellan kriminella för att förebygga och lagföra grova brott kopplade till kriminella nätverk. För att kunna utnyttja denna potential ytterligare behöver omfattande investeringar göras och det internationella samarbetet fortsätta att utvecklas. Inom EU har det under senare år skett en utveckling av flera viktiga samarbetsinstrument. Det har tydligt visat sig bl.a. när det gäller den bevisning svenska myndigheter kunnat få ta del av efter insatserna mot den krypterade informationstjänsten Encrochat. I slutet av 2021 avser Europeiska kommissionen att presentera flera förslag om samarbete och säkerhet i den digitala världen, bl.a. om digitalisering av gränsöverskridande rättsligt samarbete. Vidare är ett aktivt internationellt samarbete via Interpol fortsatt viktigt för att effektivt motverka och bekämpa brottslighet som också sträcker sig utanför EU.

En uppdatering av rättsväsendets utredningsverktyg

Regeringen fortsätter arbetet med att modernisera de utredningsverktyg som behövs för en effektiv brottsbekämpning som är anpassad till den tekniska och samhällsliga utvecklingen. En utredning har haft i uppdrag att föreslå en modernisering av reglerna om beslag och husrannsakan. Utredningen har lämnat flera förslag, bl.a. avseende möjligheten att få fram och säkra bevisning i form av elektroniskt lagrad information som finns i det s.k. molnet. Förslagen bereds i Regeringskansliet. En annan utredning har haft i uppdrag att lämna förslag till regler om registreringskyldighet för kontantkort. Även dessa förslag bereds i Regeringskansliet. Nya tjänster försvårar användningen av hemliga tvångsmedel då kommunikationen ofta är krypterad. På regeringens initiativ har därför ny lagstiftning om hemlig dataavläsning trätt i kraft den 1 april 2020 men det finns skäl att ytterligare anpassa reglerna till den tekniska utvecklingen. En utredare har därför fått i uppdrag att göra en översyn av de brottsbekämpande myndigheternas möjligheter att hämta in uppgifter från elektronisk kommunikation och att se över reglerna om datalagring.

Den som begår ett brott lämnar ofta spår efter sig i form av t.ex. fingeravtryck, dna eller bilder från övervakningskameror. För att fler personer ska kunna identifieras och lagföras på detta sätt tillsatte regeringen i maj 2021 en utredning om biometri i brottsbekämpningen. Utredningen ska bl.a. se över vilka biometriska uppgifter Polismyndigheten får registrera och vilka sökningar som får göras. Uppdraget ska redovisas senast den 20 februari 2023.

2.9 Budgetförslag

2.9.1 1:1 Polismyndigheten

Tabell 2.7 Anslagsutveckling 1:1 Polismyndigheten

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|-------------------------|-----------------|------------|
| 2020 | Utfall | 28 797 631 | Anslagssparande | 49 363 |
| 2021 | Anslag | 30 988 405 ¹ | Utgiftsprognos | 31 264 858 |
| 2022 | Förslag | 32 985 967 | | |
| 2023 | Beräknat | 35 146 216 ² | | |
| 2024 | Beräknat | 35 502 597 ³ | | |

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 34 771 415 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 34 774 829 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter avseende Polismyndighetens verksamhet. Anslaget får också användas för bidrag till organisationer som hjälper personer att lämna ett liv i kriminalitet (avhopparverksamhet).

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.8 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:1 Polismyndigheten

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|---|-------------------|-------------------|-------------------|
| Anvisat 2021¹ | 30 488 405 | 30 488 405 | 30 488 405 |
| Pris- och löneomräkning ² | 340 210 | 672 512 | 985 392 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | 2 157 352 | 3 985 299 | 4 028 800 |
| <i>varav BP22³</i> | <i>515 000</i> | <i>2 320 000</i> | <i>2 320 000</i> |
| – Avhopparverksamhet | 12 500 | 12 500 | 12 500 |
| – 10 000 fler polisanställda | | 1 905 000 | 1 905 000 |
| – Utvecklad teknisk förmåga | 400 000 | 400 000 | 400 000 |
| – Pandemirelaterade merkostnader | 100 000 | | |
| – Motverka penningtvätt och finansiering av terrorism | 2 500 | 2 500 | 2 500 |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 32 985 967 | 35 146 216 | 35 502 597 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget ökas med 12 500 000 kronor fr.o.m. 2022 för bidrag till organisationer som hjälper personer att lämna ett liv i kriminalitet.

Ökningen av antalet polisanställda fortsätter och Polismyndighetens rekryteringsarbete för att nå 10 000 fler anställda till och med 2024 löper huvudsakligen enligt plan. Sedan tidigare finns medel avsatta för fortsatt expansion under 2022. För att möjliggöra fortsatt utbyggnad av Polismyndigheten beräknas anslaget öka med 1 905 000 000 kronor fr.o.m. 2023.

För att möjliggöra en snabb och kraftig ökning av Polismyndighetens förmåga på it-området ökas anslaget med 400 000 000 kronor fr.o.m. 2022.

För beräknade fortsatta merkostnader till följd av pandemin ökas anslaget med 100 000 000 kronor 2022.

För att ytterligare stärka Polismyndighetens arbete med att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism ökas anslaget med 2 500 000 kronor (utg. omr. 2 avsnitt 3.4) fr.o.m. 2022.

Regeringen föreslår att 32 985 967 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Polismyndigheten* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 35 146 216 000 kronor respektive 35 502 597 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 2.9 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

| | Intäkter till Inkomsttitel (som inte får disponeras) | Intäkter som får disponeras ¹ | Kostnader | Resultat för Intäkter som Disponeras | Akkumulerat Resultat för Intäkter som disponeras |
|--------------|---|---|-----------|--|---|
| Utfall 2020 | 81 721 | 471 551 | 711 652 | -273 622 | -470 281 |
| Prognos 2021 | 82 400 | 707 000 | 791 000 | -119 000 | -589 281 |
| Budget 2022 | 83 500 | 1 037 000 | 1 007 000 | -5 000 | -594 281 |

¹ Inkluderar intäkter från stämmningsmannadelgivning med 33 521 tkr 2020 och med 35 000 tkr för 2021 respektive 2022.

Källa: Polismyndigheten.

Offentligrättsliga avgifter som inte får disponeras avser främst avgifter från tillståndsgivning. Polismyndigheten disponerar offentligrättsliga avgifter från stämmningsmannadelgivning, passhantering och nationella id-kort. Såväl passhanteringen som nationella id-kort visade negativt resultat 2020. Pandemin har lett till kraftigt minskad efterfrågan på pass, något som även beräknas påverka resultatet 2021. Det ackumulerade negativa resultatet har sin grund i passhanteringen.

Den 1 januari 2020 ändrades det ekonomiska målet för stämmningsmannadelgivning från full kostnadstäckning till att avgiften ska bidra till att täcka verksamhetens kostnader. Underskottet i denna verksamhet kommer över tid att täckas med anslagsmedel. Det medför att intäkter av stämmningsmannadelgivning ingår i tabellen ovan, men inte kostnader eller resultat. Under 2020 har cirka 64 000 000 kronor av underskottet täcks av medel från anslaget 1:1 *Polismyndigheten*. Kvarstående underskott uppgår till cirka 573 000 000 kronor. Intäkterna för stämmningsmannadelgivning uppgick till cirka 34 000 000 kronor under 2020.

Tabell 2.10 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

| | Intäkter | Kostnader | Resultat | Ack. resultat |
|-----------------|----------|-----------|----------|---------------|
| Utfall 2020 | 18 410 | 35 765 | -17 355 | -151 520 |
| (varav tj.exp.) | (6 881) | (6 881) | | |
| Prognos 2021 | 17 300 | 29 200 | -11 900 | -163 420 |
| (varav tj.exp.) | (7 000) | (7 000) | | |
| Budget 2022 | 45 100 | 46 200 | -1 100 | -164 520 |
| (varav tj.exp.) | (11 500) | (11 500) | | |

Källa: Polismyndigheten.

Uppdragsverksamheten avser forensisk undersökning, utbildning av ordningsvakter och kontroll av väktarhundar samt tjänsteexport. Under året visade utbildningen av ordningsvakter ett förhållandevis stort underskott. Det beror på att verksamheten inte kunde genomföras som planerat på grund av pandemin. På samma sätt beräknas pandemin påverka resultatet under 2021. Det ackumulerade negativa resultatet går huvudsakligen att härleda till utbildningen av ordningsvakter.

2.9.2 1:2 Säkerhetspolisen

Tabell 2.11 Anslagsutveckling 1:2 Säkerhetspolisen

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|------------------------|-----------------|-----------|
| 2020 | Utfall | 1 588 202 | Anslagssparande | 114 940 |
| 2021 | Anslag | 1 739 849 ¹ | Utgiftsprognos | 1 699 312 |
| 2022 | Förslag | 1 828 382 | | |
| 2023 | Beräknat | 1 848 090 ² | | |
| 2024 | Beräknat | 1 872 196 ³ | | |

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 828 382 tkr i 2022 års prishivå.

³ Motsvarar 1 833 818 tkr i 2022 års prishivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Säkerhetspolisens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.12 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:2 Säkerhetspolisen

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|------------------|------------------|------------------|
| Anvisat 2021¹ | 1 739 849 | 1 739 849 | 1 739 849 |
| Pris- och löneomräkning ² | 15 533 | 34 454 | 52 270 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | 73 000 | 73 787 | 80 077 |
| <i>varav BP22³</i> | <i>63 000</i> | <i>63 000</i> | <i>63 000</i> |
| – Operativ förmåga och säkerhetshöjande åtgärder | 63 000 | 63 000 | 63 000 |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 1 828 382 | 1 848 090 | 1 872 196 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Sveriges säkerhet utsätts för allt större risker och hoten från såväl statliga aktörer som ideologiskt motiverade aktörer är ökande samtidigt som sårbarheterna i samhället har blivit alltmer omfattande. För att Säkerhetspolisen ska kunna möta en mer komplex hotbild och säkerställa en fortsatt hög operativ förmåga samt vidta säkerhetshöjande åtgärder kopplat till den centrala statsledningen ökas anslaget med 63 000 000 kronor fr.o.m. 2022.

Regeringen föreslår att 1 828 382 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Säkerhetspolisen* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 1 848 090 000 kronor respektive 1 872 196 000 kronor.

2.9.3 1:3 Åklagarmyndigheten

Tabell 2.13 Anslagsutveckling 1:3 Åklagarmyndigheten

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|------------------------|-----------------|-----------|
| 2020 | Utfall | 1 694 063 | Anslagssparande | 38 682 |
| 2021 | Anslag | 1 808 907 ¹ | Utgiftsprognos | 1 811 928 |
| 2022 | Förslag | 1 942 249 | | |
| 2023 | Beräknat | 1 974 043 ² | | |
| 2024 | Beräknat | 2 019 482 ³ | | |

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 954 128 tkr i 2022 års prishivå.

³ Motsvarar 1 979 615 tkr i 2022 års prishivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Åklagarmyndighetens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.14 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:3 Åklagarmyndigheten

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|------------------|------------------|------------------|
| Anvisat 2021¹ | 1 718 907 | 1 718 907 | 1 718 907 |
| Pris- och löneomräkning ² | 29 342 | 47 159 | 64 550 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | 194 000 | 207 977 | 236 025 |
| <i>varav BP22³</i> | <i>194 000</i> | <i>206 000</i> | <i>232 000</i> |
| – Avfallsbrottslighet | 8 000 | 8 000 | 8 000 |
| – Stärkt rättskedja | 186 000 | 198 000 | 224 000 |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 1 942 249 | 1 974 043 | 2 019 482 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att Åklagarmyndigheten ska kunna möta ett ökat antal och särskilt resurskrävande ärenden samt för att kunna omhänderta prioriterade straffskärpningar ökas anslaget med 186 000 000 kronor 2022, 198 000 000 kronor 2023 och 224 000 000 kronor fr.o.m. 2024.

Illegal avfallshantering är ett växande problem både nationellt och internationellt. Anslaget ökas med 8 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för att stärka Åklagarmyndighetens arbete mot brottslighet inom avfallsområdet.

Regeringen föreslår att 1 942 249 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Åklagarmyndigheten* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 1 974 043 000 kronor respektive 2 019 482 000 kronor.

2.9.4 1:4 Ekobrottsmyndigheten

Tabell 2.15 Anslagsutveckling 1:4 Ekobrottsmyndigheten

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|-----------------|---------|
| 2020 | Utfall | 742 942 | Anslagssparande | 11 591 |
| 2021 | Anslag | 774 509 ¹ | Utgiftsprognos | 784 930 |
| 2022 | Förslag | 855 674 | | |
| 2023 | Beräknat | 903 155 ² | | |
| 2024 | Beräknat | 937 578 ³ | | |

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 892 226 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 916 669 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Ekobrottsmyndighetens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.16 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:4 Ekobrottsmyndigheten

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|----------------|----------------|----------------|
| Anvisat 2021¹ | 744 509 | 744 509 | 744 509 |
| Pris- och löneomräkning ² | 6 165 | 15 360 | 23 288 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | 105 000 | 143 286 | 169 781 |
| <i>varav BP22³</i> | <i>105 000</i> | <i>142 000</i> | <i>167 000</i> |
| – <i>Stärkt rättskedja</i> | <i>105 000</i> | <i>142 000</i> | <i>167 000</i> |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 855 674 | 903 155 | 937 578 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att Ekobrottsmyndigheten ska kunna möta ett ökat antal och särskilt resurskrävande ärenden ökas anslaget med 105 000 000 kronor 2022, 142 000 000 kronor 2023 och 167 000 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 855 674 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Ekobrottsmyndigheten* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 903 155 000 kronor respektive 937 578 000 kronor.

2.9.5 1:5 Sveriges Domstolar

Tabell 2.17 Anslagsutveckling 1:5 Sveriges Domstolar

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|------------------------|-----------------|-----------|
| 2020 | Utfall | 6 137 573 | Anslagssparande | 248 782 |
| 2021 | Anslag | 6 470 878 ¹ | Utgiftsprognos | 6 446 282 |
| 2022 | Förslag | 6 632 674 | | |
| 2023 | Beräknat | 6 912 748 ² | | |
| 2024 | Beräknat | 7 174 934 ³ | | |

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 6 839 693 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 7 028 860 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter avseende de allmänna domstolarnas, de allmänna förvaltningsdomstolarnas, hyres- och arrendenämndernas, Rättshjälpsmyndighetens, Rättshjälpsnämndens, Notarienämndens samt Domstolsverkets verksamhet. Vidare får anslaget användas för utgifter avseende den regionala avdelningen vid den enhetliga patentdomstolen.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.18 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:5 Sveriges Domstolar

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|---|------------------|------------------|------------------|
| Anvisat 2021¹ | 6 420 878 | 6 420 878 | 6 420 878 |
| Pris- och löneomräkning ² | 75 785 | 145 176 | 210 798 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | 136 011 | 346 694 | 543 258 |
| <i>varav BP22³</i> | <i>143 000</i> | <i>343 000</i> | <i>535 700</i> |
| – Skyddad yrkestitel undersköterska | | | 2 700 |
| – Stärkt tillsyn och kontroll över ersättning till rättsliga biträden | -2 000 | -2 000 | -2 000 |
| – Effektiv tillståndsprovning och tillsynsvägledning | 10 000 | 10 000 | |
| – Stärkt rättskedja | 135 000 | 335 000 | 535 000 |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 6 632 674 | 6 912 748 | 7 174 934 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att möta ett ökat målinflöde och säkerställa rättssäkerheten och allmänhetens förtroende för domstolarna ökas anslaget med 135 000 000 kronor 2022, 335 000 000 kronor 2023 och 535 000 000 kronor fr.o.m. 2024.

Anslaget minskas med 2 000 000 kronor för att ge Justitiekanslern en ökad tillsynsmöjlighet över rättshjälpsystemet och därmed bidra till stärkt kontroll över utgifterna för rättsliga biträden. Anslaget 6:3 *Justitiekanslern* inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse ökas med motsvarande belopp.

För att säkerställa en effektiv tillståndsprovning enligt miljöbalken för en grön omställning höjs anslaget med 10 000 000 kronor (utg.omr. 20 avsnitt 3.22.3) under 2022 och 2023.

Anslaget beräknas höjas med 2 700 000 kronor 2024 för att finansiera ökade kostnader vid Sveriges Domstolar till följd av reformen om att införa skyddad yrkestitel undersköterska. Anslaget 4:5 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet* under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg beräknas minska med motsvarande belopp 2024.

Regeringen föreslår att 6 632 674 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 6 912 748 000 kronor respektive 7 174 934 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 2.19 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

| | Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras) | Inkomster som får disponeras |
|--------------|---|------------------------------|
| Utfall 2020 | 160 183 | 23 257 |
| Prognos 2021 | 162 000 | 23 700 |
| Budget 2022 | 162 000 | 23 700 |

Källa: Domstolsverket.

Under 2021 beräknas avgifterna för Sveriges Domstolar medföra intäkter mot inkomsttitel på statsbudgeten motsvarande 162 miljoner kronor, varav 129 miljoner kronor utgör ansökningsavgifter. Därutöver inkommer intäkter till inkomsttitel från kungörandeavgifter, efterbevaknings- och tillsynsavgifter samt återbetalning av medel för rättshjälpskostnader m.m. Intäkter som disponeras härrör i huvudsak från uthyrning av lokaler och kopior av domar.

2.9.6 1:6 Kriminalvården

Tabell 2.20 Anslagsutveckling 1:6 Kriminalvården

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|-------------------------|-----------------|------------|
| 2020 | Utfall | 9 586 292 | Anslagssparande | -153 751 |
| 2021 | Anslag | 10 654 290 ¹ | Utgiftsprognos | 10 721 318 |
| 2022 | Förslag | 12 162 399 | | |
| 2023 | Beräknat | 13 069 828 ² | | |
| 2024 | Beräknat | 13 906 178 ³ | | |

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 12 922 959 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 13 610 956 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Kriminalvårdens förvaltningsutgifter. Vidare får anslaget användas för utgifter för

- övervakningsnämnderna,
- övervakare, biträdande övervakare, förtroendemän och
- statsbidrag till organisationer inom kriminalvårdens område.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.21 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:6 Kriminalvården

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|-------------------|-------------------|-------------------|
| Anvisat 2021¹ | 10 448 290 | 10 448 290 | 10 448 290 |
| Pris- och löneomräkning ² | 93 350 | 213 155 | 321 998 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | 1 620 759 | 2 408 383 | 3 135 890 |
| varav BP22 ³ | 845 000 | 1 364 000 | 2 066 000 |
| - Straffskärpningar | 37 000 | 141 000 | 511 000 |
| - Förstärkt skydd mot sexuella kränkningar | 8 000 | 23 000 | 155 000 |
| - Stärkt rättskedja | 800 000 | 1 200 000 | 1 400 000 |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 12 162 399 | 13 069 828 | 13 906 178 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändring i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att ge Kriminalvården förutsättningar att tillskapa ytterligare tillfälliga och permanenta platser mot bakgrund av den fortsatta ansträngda beläggningssituationen samt kommande straffrättsliga reformer, behöver Kriminalvårdens anslag tillföras medel. För att Kriminalvården ska kunna möta det ökade kapacitetsbehovet inom myndighetens alla verksamheter med bibehållen kvalitet, effektivitet och säkerhet ökas anslaget med 845 000 000 kronor från 2022, 1 364 000 000 kronor 2023 och 2 066 000 000 kronor fr.o.m. 2024.

Regeringen föreslår att 12 162 399 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Kriminalvården* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 13 069 828 000 kronor respektive 13 906 178 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 2.22 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

| | Intäkter som inte får disponeras ¹ | Intäkter som får disponeras ² |
|--------------|---|--|
| Utfall 2020 | 2 648 | 134 459 |
| Prognos 2021 | 2 900 | 140 000 |
| Budget 2022 | 3 100 | 140 000 |

¹ Avser avgifter för elektronisk övervakning.

² Avser intäkter från arbetsdriften, praktisk arbetsträning och måltider.

Källa: Kriminalvården.

2.9.7 1:7 Brottsförebyggande rådet

Tabell 2.23 Anslagsutveckling 1:7 Brottsförebyggande rådet

Tusental kronor

| År | Utfall | 157 725 | Anslagssparande | 9 724 |
|-------------|----------------|----------------------|-----------------|---------|
| 2020 | | | | |
| 2021 | Anslag | 171 919 ¹ | Utgiftsprognos | 178 879 |
| 2022 | Förslag | 177 371 | | |
| 2023 | Beräknat | 175 334 ² | | |
| 2024 | Beräknat | 156 515 ³ | | |

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 173 371 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 153 202 tkr i 2022 års prisnivå

Ändamål

Anslaget får användas för Brottsförebyggande rådets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för verksamheten vid ett nationellt centrum för det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism och för bidrag till projekt eller verksamhet som bedrivs utanför myndigheten som syftar till att stärka och utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.24 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:7 Brottsförebyggande rådet

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|----------------|----------------|----------------|
| Anvisat 2021¹ | 171 919 | 171 919 | 171 919 |
| Pris- och löneomräkning ² | 1 452 | 3 415 | 5 201 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer varav BP22 ³ | 4 000 | 0 | -20 605 |
| - <i>Kommuner mot brott</i> | 4 000 | | |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 177 371 | 175 334 | 156 515 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändring i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att Brottsförebyggande rådet ska analysera behoven av stöd och uppföljning med anledning av förslagen om ett lagstadgat kommunalt ansvar för brottsförebyggande arbete ökas anslaget med 4 000 000 kr för 2022.

Regeringen föreslår att 177 371 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Brottsförebyggande rådet* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 175 334 000 kronor respektive 156 515 000 kronor.

2.9.8 1:8 Rättsmedicinalverket

Tabell 2.25 Anslagsutveckling 1:8 Rättsmedicinalverket

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|-----------------|---------|
| 2020 | Utfall | 469 748 | Anslagssparande | 3 849 |
| 2021 | Anslag | 510 248 ¹ | Utgiftsprognos | 505 630 |
| 2022 | Förslag | 552 653 | | |
| 2023 | Beräknat | 572 659 ² | | |
| 2024 | Beräknat | 578 430 ³ | | |

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 566 503 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 566 502 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Rättsmedicinalverkets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för bidrag till forskning av relevans för Rättsmedicinalverkets uppgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.26 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:8 Rättsmedicinalverket

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|----------------|----------------|----------------|
| Anvisat 2021¹ | 500 248 | 500 248 | 500 248 |
| Pris- och löneomräkning ² | 4 405 | 9 889 | 15 030 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | 48 000 | 62 522 | 63 152 |
| <i>varav BP22³</i> | <i>36 000</i> | <i>50 000</i> | <i>50 000</i> |
| – <i>Stärkt rättskedja</i> | <i>36 000</i> | <i>50 000</i> | <i>50 000</i> |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 552 653 | 572 659 | 578 430 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att säkra Rättsmedicinalverkets förmåga att möta ett ökat ärendeflöde i rättskedjan och behov av myndighetens utredningar och analyser ökas anslaget med 36 000 000 kronor 2022 och 50 000 000 kronor fr.o.m. 2023.

Regeringen föreslår att 552 653 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Rättsmedicinalverket* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 572 659 000 kronor respektive 578 430 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 2.27 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

| | Intäkter | Kostnader | Resultat (intäkt – kostnad) | Akkumulerat resultat |
|--------------|----------|-----------|--------------------------------|----------------------|
| Utfall 2020 | 122 721 | 124 730 | - 2 009 | 16 187 |
| Prognos 2021 | 122 180 | 128 081 | - 5 901 | 10 286 |
| Budget 2022 | 115 142 | 118 646 | - 3 504 | 6 782 |

Källa: Rättsmedicinalverket.

Rättsmedicinalverket bedriver avgiftsbelagd verksamhet inom framför allt rättsgenetik, delar av rättskemin samt inom rättsmedicin vad gäller utfärdande av rättsintyg. Rättsmedicinalverket tar också ut avgifter för rättsmedicinska åldersbedömningar. Under 2020 resulterade de avgiftsbelagda verksamheterna i ett negativt resultat, vilket bidrog till att det sedan tidigare ackumulerade överskottet minskade till drygt 16 miljoner kronor. För 2021 prognostiseras betydande underskott, främst i den rättsgenetiska verksamheten, eftersom inflödet av rättsgenetiska ärenden har minskat kraftigt till följd av den pågående pandemin. Även för 2022 prognostiseras ett samlat underskott och då huvudsakligen till följd av en planerad justering av avgifter inom den rättskemiska verksamheten.

2.9.9 1:9 Brottsoffermyndigheten

Tabell 2.28 Anslagsutveckling 1:9 Brottsoffermyndigheten

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|---------------------|-----------------|--------|
| 2020 | Utfall | 47 616 | Anslagssparande | 1 479 |
| 2021 | Anslag | 43 553 ¹ | Utgiftsprognos | 44 618 |
| 2022 | Förslag | 43 962 | | |
| 2023 | Beräknat | 44 455 ² | | |
| 2024 | Beräknat | 44 906 ³ | | |

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 43 962 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 43 962 tkr i 2022 års prisnivå

Ändamål

Anslaget får användas för Brottsoffermyndighetens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.29 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:9 Brottsoffermyndigheten

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|---------------|---------------|---------------|
| Anvisat 2021¹ | 43 553 | 43 553 | 43 553 |
| Pris- och löneomräkning ² | 409 | 902 | 1 353 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | | | |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 43 962 | 44 455 | 44 906 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändring i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Regeringen föreslår att 43 962 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Brottsoffermyndigheten* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 44 455 000 kronor respektive 44 906 000 kronor.

2.9.10 1:10 Ersättning för skador på grund av brott

Tabell 2.30 Anslagsutveckling 1:10 Ersättning för skador på grund av brott

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|-----------------|---------|
| 2020 | Utfall | 95 842 | Anslagssparande | 29 770 |
| 2021 | Anslag | 121 953 ¹ | Utgiftsprognos | 120 908 |
| 2022 | Förslag | 200 953 | | |
| 2023 | Beräknat | 221 953 ² | | |
| 2024 | Beräknat | 221 953 ³ | | |

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 221 953 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 221 953 tkr i 2022 års prisnivå

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för ersättningar för skador på grund av brott i enlighet med bestämmelserna i brottskadlagen (2014:322).

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.31 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:10 Ersättning för skador på grund av brott

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|----------------|----------------|----------------|
| Anvisat 2021¹ | 121 953 | 121 953 | 121 953 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | 79 000 | 100 000 | 100 000 |
| Varav BP22 | -1 000 | 20 000 | 20 000 |
| -Stärkt rätt till skadestånd för brottsoffer | -1 000 | 20 000 | 20 000 |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 200 953 | 221 953 | 221 953 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändring i statens budget.

Av den beslutade anslagsförändringen utgör 80 000 000 kronor ett återställande av nivån jämfört med de tillfälliga minskningarna 2020 och 2021. För att finansiera planerade förslag om stärkt rätt till skadestånd för brottsoffer föreslår regeringen därtill att anslaget ökas med 20 000 000 kronor från och med 2023. Vidare föreslår regeringen att anslaget minskas engångsvis med 1 000 000 kronor 2022 för att finansiera förändringar till följd av de planerade förslagen. Anslaget 1:3 *Kronofogdemyndigheten* inom utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution föreslås öka med motsvarande belopp 2022.

Regeringen föreslår att 200 953 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Ersättning för skador på grund av brott* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 221 953 000 kronor respektive 221 953 000 kronor.

2.9.11 1:11 Rättsliga biträden m.m.

Tabell 2.32 Anslagsutveckling 1:11 Rättsliga biträden m.m.

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|------------------------|-----------------|-----------|
| 2020 | Utfall | 3 406 977 | Anslagssparande | -8 621 |
| 2021 | Anslag | 3 650 857 ¹ | Utgiftsprognos | 3 628 636 |
| 2022 | Förslag | 3 915 857 | | |
| 2023 | Beräknat | 2 385 857 | | |
| 2024 | Beräknat | 2 385 857 | | |

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för rättsliga biträden som enligt 21 kap. 10 § rättegångsbalken, lagen (1988:609) om målsägandebiträde och rättshjälpslagen (1996:1619) ska betalas av allmänna medel. Anslaget får vidare användas för utgifter som enligt lagen (1996:1620) om offentligt biträde ska betalas av allmänna medel, exklusive utgifter som avser offentligt biträde i ärenden enligt utlänningslagen (2005:716) och lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll. Anslaget får även

användas för utgifter för medlare enligt 6 kap. 18 a § och 21 kap. 13 § andra stycket föräldrabalken samt rättegångsbiträde enligt 20 kap. 2 b § föräldrabalken. Anslaget får användas för utgifter för särskilda företrädare för barn enligt 12 § lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn samt för utgifter för bevisning, parter, tolk, översättning och god man, förvaltararvoden m.m. i konkurser samt ersättning till likvidatorer och bouppteckningsförrättare. Dessutom får anslaget användas för utgifter som hänför sig till internationellt straff- och civilrättsligt samarbete och som inte ska betalas av annan myndighet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.33 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:11 Rättsliga biträden m.m.

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|------------------|------------------|------------------|
| Anvisat 2021¹ | 3 650 857 | 3 650 857 | 3 650 857 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | 265 000 | -1 265 000 | -1 265 000 |
| varav BP22 | 1 530 000 | | |
| – Förstärkning rättsliga biträden m.m. | 1 530 000 | | |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 3 915 857 | 2 385 857 | 2 385 857 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Statens utgifter för rättsliga biträden påverkas av flera faktorer, bl.a. utvecklingen av antalet förordnanden, debiterad tid per förordnande och uppräkningsnormen. Utgifterna för rättsliga biträden har ökat under flertalet år, delvis på grund av det ökade målinflödet till domstolarna. Anslagets utgifter för 2022 beräknas uppgå till 3 915 857 000 kronor, därför ökas anslaget med 1 530 000 000 kronor under 2022.

Regeringen föreslår att 3 915 857 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Rättsliga biträden m.m.* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 2 385 857 000 kronor respektive 2 385 857 000 kronor.

2.9.12 1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Tabell 2.34 Anslagsutveckling 1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|---------------------|-----------------|--------|
| 2020 | Utfall | 106 049 | Anslagssparande | 6 938 |
| 2021 | Anslag | 94 987 ¹ | Utgiftsprognos | 95 000 |
| 2022 | Förslag | 39 987 | | |
| 2023 | Beräknat | 39 987 ² | | |
| 2024 | Beräknat | 39 987 ³ | | |

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 39 987 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 39 987 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter som uppkommer för staten i samband med vissa skaderegleringar samt för utgifter för ersättning till vissa ombuds- och

rättegångskostnader. Anslaget får även användas för utgifter i samband med statens skadeståndsansvar om den enhetliga patentdomstolen överträder EU-rätten.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.35 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|---------------|---------------|---------------|
| Anvisat 2021¹ | 39 987 | 39 987 | 39 987 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | | | |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 39 987 | 39 987 | 39 987 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 39 987 000 kronor anvisas under anslaget 1:12 *Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 39 987 000 kronor respektive 39 987 000 kronor.

2.9.13 1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Tabell 2.36 Anslagsutveckling 1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|---------------------|-----------------|--------|
| 2020 | Utfall | 12 949 | Anslagssparande | 6 224 |
| 2021 | Anslag | 19 174 ¹ | Utgiftsprognos | 19 009 |
| 2022 | Förslag | 19 174 | | |
| 2023 | Beräknat | 19 174 | | |
| 2024 | Beräknat | 19 174 | | |

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för årsavgifter och bidrag till vissa internationella sammanslutningar, internationellt samarbete och forskning med anknytning till rättsväsendets område.

Kompletterande information

Vidare får bidrag till vissa andra internationella sammanslutningar samt internationellt samarbete och forskning med anknytning till Justitiedepartementets område betalas från anslaget.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.37 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|---------------|---------------|---------------|
| Anvisat 2021¹ | 19 174 | 19 174 | 19 174 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | | | |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 19 174 | 19 174 | 19 174 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändring i statens budget.

Regeringen föreslår att 19 174 000 kronor anvisas under anslaget 1:13 *Avgifter till vissa internationella sammanslutningar* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 19 174 000 kronor respektive 19 174 000 kronor.

2.9.14 1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete

Tabell 2.38 Anslagsutveckling 1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|---------------------|-----------------|--------|
| 2020 | Utfall | 56 995 | Anslagssparande | 162 |
| 2021 | Anslag | 68 157 ¹ | Utgiftsprognos | 62 616 |
| 2022 | Förslag | 70 157 | | |
| 2023 | Beräknat | 109 157 | | |
| 2024 | Beräknat | 130 157 | | |

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter i syfte att stimulera lokalt brottsförebyggande arbete. Brottsförebyggande rådet belastar anslaget med vissa egna kostnader direkt kopplade till denna verksamhet. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för åtgärder mot våldsbejakande extremism.

Skälen till regeringens förslag

Tabell 2.39 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|---------------|----------------|----------------|
| Anvisat 2021¹ | 62 157 | 62 157 | 62 157 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | 8 000 | 47 000 | 68 000 |
| varav BP22 | 13 000 | 52 000 | 73 000 |
| - Sluta Skjut | 10 000 | 12 000 | |
| - Kommuner mot brott | 3 000 | 40 000 | 73 000 |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 70 157 | 109 157 | 130 157 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändring i statens budget.

För att fortsätta arbetet med att motverka dödligt skjutvapenvåld i kriminella miljöer genom att sprida strategin bakom Sluta Skjut till fler kommuner i landet, ökas anslaget med 10 000 000 kronor 2022 och 12 000 000 kronor 2023.

För att stödja och utveckla det brottsförebyggande arbetet i kommunerna ökas anslaget med 3 000 000 kronor för 2022, 40 000 000 kronor 2023 och 73 000 000 kronor 2024.

Regeringen föreslår att 70 157 000 kronor anvisas under anslaget 1:14 *Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 109 157 000 kronor respektive 130 157 000 kronor.

2.9.15 1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Tabell 2.40 Anslagsutveckling 1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|---------------------|-----------------|--------|
| 2020 | Utfall | 19 682 | Anslagssparande | 2 170 |
| 2021 | Anslag | 21 472 ¹ | Utgiftsprognos | 22 558 |
| 2022 | Förslag | 24 804 | | |
| 2023 | Beräknat | 25 077 ² | | |
| 2024 | Beräknat | 25 331 ³ | | |

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 24 805 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 24 805 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.41 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|---------------|---------------|---------------|
| Anvisat 2021¹ | 21 472 | 21 472 | 21 472 |
| Pris- och löneomräkning ² | 332 | 572 | 795 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | 3 000 | 3 033 | 3 064 |
| varav BP22 ³ | 3 000 | 3 000 | 3 000 |
| – Ökat behov av tillsyn | 3 000 | 3 000 | 3 000 |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 24 804 | 25 077 | 25 331 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att stärka Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens kapacitet att kunna granska den utökade användningen av hemliga tvångsmedel ökas anslaget med 3 000 000 kronor fr.om. 2022.

Regeringen föreslår att 24 804 000 kronor anvisas under anslaget 1:15 *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 25 077 000 kronor respektive 25 331 000 kronor.

2.9.16 1:16 Domarnämnden

Tabell 2.42 Anslagsutveckling 1:16 Domarnämnden

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|---------------------|-----------------|-------|
| 2020 | Utfall | 7 475 | Anslagssparande | 1 352 |
| 2021 | Anslag | 9 648 ¹ | Utgiftsprognos | 9 820 |
| 2022 | Förslag | 9 823 | | |
| 2023 | Beräknat | 9 936 ² | | |
| 2024 | Beräknat | 10 037 ³ | | |

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 9 823 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 9 823 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Domarnämndens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.43 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:16 Domarnämnden

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|--------------|--------------|---------------|
| Anvisat 2021¹ | 9 648 | 9 648 | 9 648 |
| Pris- och löneomräkning ² | 175 | 288 | 389 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | | | |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 9 823 | 9 936 | 10 037 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Regeringen föreslår att 9 823 000 kronor anvisas under anslaget 1:16 *Domarnämnden* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 9 936 000 kronor respektive 10 037 000 kronor.

2.9.17 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering

Tabell 2.44 Anslagsutveckling 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering

Tusental kronor

| | | | | |
|-------------|----------------|----------------------|-----------------|---------|
| 2020 | Utfall | 94 721 | Anslagssparande | 48 279 |
| 2021 | Anslag | 244 000 ¹ | Utgiftsprognos | 162 594 |
| 2022 | Förslag | 226 900 | | |
| 2023 | Beräknat | 181 000 | | |
| 2024 | Beräknat | 265 000 | | |

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter avseende verksamhet som bedrivs inom ramen för fonden för inre säkerhet och fonden för integrerad gränsförvaltning, instrumentet för gränsförvaltning och visering, samt för administration av bägge.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.45 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering

Tusental kronor

| | 2022 | 2023 | 2024 |
|--|----------------|----------------|----------------|
| Anvisat 2021¹ | 224 000 | 224 000 | 224 000 |
| Beslutade, föreslagna och aviserade reformer | 2 900 | -43 000 | 41 000 |
| <i>varav BP22</i> | <i>28 000</i> | <i>2 000</i> | <i>86 000</i> |
| <i>– EU-medel i tidigare och ny fondperiod</i> | <i>28 000</i> | <i>2 000</i> | <i>86 000</i> |
| Överföring till/från andra anslag | | | |
| Övrigt | | | |
| Förslag/beräknat anslag | 226 900 | 181 000 | 265 000 |

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Under 2021 inleds en ny budgetperiod som sträcker sig till och med 2027.

Polismyndigheten har i uppdrag att vara nationell förvaltande myndighet för fonden för inre säkerhet samt för instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik inom fonden för integrerad gränsförvaltning. De första utlysningarna inom den nya perioden beräknas kunna genomföras i början av 2022. Det nationella programmet för EU:s budgetperiod 2014–2020 är inne i en slutfas och beräknas vara helt avslutat 2023.

Regeringen föreslår att 226 900 000 kronor anvisas under anslaget 1:17 *Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 181 000 000 kronor respektive 265 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:17 *Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 192 000 000 kronor 2023–2026

Skälen till regeringens förslag: Verksamheten inom fonden för inre säkerhet respektive instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik inom fonden för integrerad gränsförvaltning omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:17 *Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 192 000 000 kronor 2023–2026.

Tabell 2.46 Beställningsbemyndigandet för anslaget 1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering

Tusental kronor

| | Utfall 2020 | Prognos 2021 | Förslag 2022 | Beräknat 2023 | Beräknat 2024 | Beräknat 2025–2026 |
|--|----------------|-----------------|-----------------|------------------|------------------|-----------------------|
| Ingående åtaganden | 156 506 | 166 147 | 139 000 | | | |
| Nya åtaganden | 102 781 | 93 000 | 160 000 | | | |
| Infriade åtaganden | -93 139 | -120 147 | -107 000 | -72 000 | -40 000 | -80 000 |
| Utestående åtaganden | 166 147 | 139 000 | 192 000 | | | |
| Erhållet/förslaget bemyndigande | 185 000 | 140 000 | 192 000 | | | |